

JSDP

Journal of Spatial Development and Policy

ISSN: 2985-220X (Online)

Vol. 2, No. 3 (May-June 2024)

Asst. Prof. Dr. Prayoon Saengsai (Editor)

Published by PANYAPAT
3/1273 Mueang Kao Subdistrict
Mueang Khon Kaen District
Khon Kaen Province

Journal of Spatial Development and Policy ปีที่ 2 ฉบับที่ 3

JSDP

ISSN: 2985-220X (Online)

Journal of Spatial Development and Policy Vol. 2 No. 3

Journal of Spatial Development and Policy

3/1273 ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 40000

โทร. 080-224-1454, 081-601-5934 อีเมล: ajsdp9900@gmail.com

เจ้าของ: ปัญญาพัฒน์ 3/1273 ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 40000

บรรณาธิการ:

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประยูร แสงใส

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กองบรรณาธิการ:

ศาสตราจารย์ สุวิทย์ อธิศาสตร์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

รองศาสตราจารย์ ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระภัทร เอกผาชัยสวัสดิ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มานะ ลักษณะมีฤทธิ์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรณ ศรีโสมพันธ์

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วินิจ ผาเจริญ

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภินิษฐา นาเลาห์

มหาวิทยาลัยนครพนม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์สิทธิ์ ชมารเลิศ

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทัศนีย์ ปัทมสนธิ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนันต์ แยมเย็น

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

ผู้จัดการวารสาร:

นางสาวศิริรัตน์ ประศรี

กำหนดออกเผยแพร่วารสาร:

Journal of Spatial Development and Policy มีกำหนดวงรอบการเผยแพร่ปีละ 6 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 มกราคม – กุมภาพันธ์

ฉบับที่ 2 มีนาคม – เมษายน

ฉบับที่ 3 พฤษภาคม – มิถุนายน

ฉบับที่ 4 กรกฎาคม – สิงหาคม

ฉบับที่ 5 กันยายน – ตุลาคม

ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน – ธันวาคม

การส่งบทความพิจารณาตีพิมพ์:

ผู้เขียนเตรียมต้นฉบับบทความตามเกณฑ์เงื่อนไขของวารสารและส่งในระบบที่เว็บไซต์วารสาร <https://so16.tci-thaijo.org/index.php/JSDP/index> เปิดรับพิจารณาบทความเพื่อตีพิมพ์ตลอดทั้งปี

จุดมุ่งหมายและขอบเขต (Aim and Scope)

Journal of Spatial Development and Policy ได้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเผยแพร่บทความวิจัย บทความวิชาการ และบทความปริทัศน์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการพัฒนาเชิงพื้นที่ตั้งแต่ระดับองค์กร กลุ่มหมู่บ้าน ตำบล จังหวัด ภูมิภาค ระดับประเทศ และระหว่างประเทศ วารสารมุ่งเน้นส่งเสริมงานวิชาการที่มีลักษณะเป็นการสร้างองค์ความรู้ด้านการพัฒนาพื้นที่ในมิติต่างๆ แบบบูรณาการข้ามศาสตร์ที่ผลักดันไปสู่การสร้างนโยบายของพื้นที่ โดยเปิดรับบทความทางด้านการพัฒนาพื้นที่ที่บูรณาการกับศาสตร์ต่างๆ ได้แก่ สังคมศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา เกษตรศาสตร์ และงานทางด้านสหวิทยาการที่มุ่งเน้นการพัฒนาพื้นที่และผลักดันสู่การสร้างกรอบนโยบายการพัฒนาเชิงพื้นที่ ปีละ 6 ฉบับ โดยทุกบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ทั้งนี้จะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อผู้สนับสนุนบทความและผู้สนับสนุนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ เช่นเดียวกัน (Double-Blind Peer Review) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสาร

- 1) บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่นำเสนอการค้นคว้าวิจัย เกี่ยวกับด้านสังคมศาสตร์ และรวมถึงสหวิทยาการเชิงประยุกต์ด้านสังคมศาสตร์
- 2) บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความวิเคราะห์ วิจัยหรือเสนอแนวคิดใหม่
- 3) บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) เป็นบทความในลักษณะวิจารณ์หรืออธิบายเหตุผลสนับสนุนในประเด็นที่เห็นด้วย และ มีความเห็นแตกต่างในมุมมองวิชาการ

Journal of Spatial Development and Policy ฉบับนี้เป็นปีที่ 2 ฉบับที่ 3 (พฤษภาคม - มิถุนายน 2567) มุ่งเน้นการเผยแพร่ บทความทางด้านการพัฒนาพื้นที่ที่บูรณาการกับศาสตร์ต่างๆ ได้แก่ สังคมศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา เกษตรศาสตร์ และงานทางด้านสหวิทยาการที่มุ่งเน้นการพัฒนาพื้นที่และผลักดันสู่การสร้างกรอบนโยบายการพัฒนาเชิงพื้นที่จากหลากหลายหน่วยงานและสถาบันการศึกษาต่างๆ ทั้งนี้ทางกองบรรณาธิการยินดีเป็นสื่อกลาง สำหรับนักวิจัย นักวิชาการ นิสิต นักศึกษาทุกท่าน ที่ประสงค์จะตีพิมพ์เผยแพร่บทความของท่าน ซึ่งจะต้องผ่านการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิในแต่ละสาขาวิชาทางด้านสังคมศาสตร์อย่างเข้มข้น จำนวน 3 ท่าน จึงกล่าวได้ว่าบทความที่ทางวารสารพัฒนาเชิงพื้นที่และนโยบายได้เผยแพร่ไปนั้น มีมาตรฐานทางวิชาการ

กระผมในฐานะบรรณาธิการวารสาร จึงขอขอบคุณท่านผู้มีส่วนในการสร้างงานวิชาการเหล่านี้ นับตั้งแต่เจ้าของผลงาน ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้จัดการวารสาร และคณะกรรมการ บรรณาธิการ วารสารนี้ยังคงเป็นแหล่งรองรับผลงานดีๆ ที่สร้างสรรค์เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาในประเด็นที่เกี่ยวข้องทางวิชาการแก่นักวิชาการ และวิญญูชนผู้สนใจโดยทั่วไป เพื่อเป็นประโยชน์แก่แวดวงวิชาการต่อไป ด้วยจิตคารวะและขอบคุณทุกท่าน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประยูร แสงใส

บรรณาธิการ Journal of Spatial Development and Policy

สารบัญ

บทความวิจัย

การส่งเสริมหลักธรรมาภิบาลเพื่อความคาดหวังในผลการปฏิบัติงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย บุญจรรยา เกตุอ่อน, นันทิตา เลิศสงครามชัย, กิตติวัฒน์ รัตนดิลก ณ ภูเก็ต, อานนท์ ทวีสิน	1-12
การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองแพรกษาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ณัฐกิต บัญมาก, ปณชิตา แม้นเมฆ, เฉลิมพล วงษ์สวัสดิ์	13-26
กลยุทธ์การตลาดธุรกิจโรงแรมในจังหวัดอุดรธานี เพื่อสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขัน ธีรวัฒน์ หินแก้ว, ชิตพล วิไลงาม	27-38
แนวทางการใช้ประโยชน์พื้นที่สาธารณะรอบอ่างห้วยหินเหิบ กรณีศึกษา บ้านหนองโจด ตำบลโคกก่อ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม สุกัญญา อัดถาชน, พิมพ์พร ภูครองเพชร, นรินทร์ คำนุ	39-48
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการออมเพื่อวัยสูงอายุของประชากรวัยทำงาน ในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก สุเทพ คำเมฆ, กฤติมา อินทะกุล	49-60

Promoting the Principles of Good Governance for Expectations of Personnel Performance of Sukhothai Provincial Administrative Organization

Boonjariya Katon^{1*} Nantita Lertsongkramchai¹ Kittiwat Rattanadilok Na Phuket¹
 and Arnond Thavisin¹

¹ Faculty of Social Sciences and Education, Thongsook College, Thailand

* Corresponding author. E-mail: ccbanpomst@hotmail.com

ABSTRACT

This article aimed to study (1) promoting the principles of good governance of the Sukhothai Provincial Administrative Organization; (2) expectations the performance of Sukhothai Provincial Administrative Organization personnel; and (3) the relationship between promoting the principles of good governance with expectations for the performance of Sukhothai Provincial Administrative Organization. This research is quantitative, the tools used to collect data include questionnaires, statistics used in data analysis include mean, standard deviation, analysis of the relationship between variables using the correlation coefficient and testing research hypotheses, The results of the research found that: Promoting good governance principles of the Sukhothai Provincial Administrative Organization, overall it is at high level, the aspect with the highest average was the principle of morality, followed by the principle of responsibility and the least is principles of participation. Performance expectations of Sukhothai Provincial Administrative Organization personnel overall it is at high level, the aspect with the highest average was management, followed by organizational culture and the least is regarding knowledge integration. Relationship between the promotion of good governance principles and expectations of personnel performance was found to be in the aspect of value for money principles, there is high level of positive relationship, statistically significant, hypothesis testing results promoting good governance principles has an effect on personnel performance expectations, it was found that all assumptions were consistent at high level, statistically significant.

Keywords: Principles of Good Governance, Expectations, Performance, Personnel

การส่งเสริมหลักธรรมาภิบาลเพื่อความคาดหวังในผลการปฏิบัติงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย

บุญจรรยา เกตุอ่อน^{1*} นันทิตา เลิศสงครามชัย¹ กิตติวัฒน์ รัตนดิลก ณ ภูเก็ต¹ และ อานนท์ ทวีสิน¹

¹ คณะสังคมศาสตร์และศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยทองสุข ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: [ccbanpomst@hotmail.com](mailto:cabanpomst@hotmail.com)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) การส่งเสริมหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย (2) ความคาดหวังในผลการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย และ (3) ความสัมพันธ์ระหว่างการส่งเสริมหลักธรรมาภิบาลกับความคาดหวังในผลการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และการทดสอบสมมติฐานการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ หลักคุณธรรม รองลงมาคือ หลักความรับผิดชอบ และน้อยที่สุดคือ หลักการมีส่วนร่วม ความคาดหวังในผลการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ รองลงมาคือ ด้านวัฒนธรรมองค์กร และน้อยที่สุดคือ ด้านการบูรณาการองค์ความรู้ ความสัมพันธ์ระหว่างการส่งเสริมหลักธรรมาภิบาลกับความคาดหวังในผลการปฏิบัติงานของบุคลากร พบว่า ด้านหลักความคุ้มค่า มีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการทดสอบสมมติฐาน การส่งเสริมหลักธรรมาภิบาลมีผลต่อความคาดหวังในผลการปฏิบัติงานของบุคลากร พบว่า ทุกสมมติฐานมีความสอดคล้องอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: หลักธรรมาภิบาล, ความคาดหวัง, ผลการปฏิบัติงาน, บุคลากร

© 2024 JSDP: Journal of Spatial Development and Policy

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 มาตรา 250 ได้บัญญัติไว้ โดยเจตนารมณ์ในการกระจายอำนาจการปกครองให้แก่ท้องถิ่น เพื่อให้ท้องถิ่นสามารถบริหารจัดการดูแลทรัพยากรของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้มีข้อบัญญัติไว้ว่า ให้รัฐให้อิสระแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการปกครองตนเอง ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ พัฒนาเศรษฐกิจของท้องถิ่นและระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ตลอดจนโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศในท้องถิ่นให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศ โดยกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ในการดูแลจัดทำบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นและมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายการบริหารการจัดสาธารณะ การบริหารทรัพยากรมนุษย์ การเงินและการคลัง แต่ต้องคำนึงความสอดคล้องกับการพัฒนาของจังหวัดและประเทศร่วมด้วย (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2548) และการบริหารจัดการต้องเริ่มต้นจากการส่งเสริมธรรมาภิบาล ที่มาจากความร่วมมือของทั้งสถาบัน ภาครัฐ ภาคเอกชนและประชาสังคม บทบาทของรัฐที่ต่างๆ การสร้างธรรมาภิบาลของรัฐนั้นจำเป็นต้องรับผิดชอบภายใต้กฎหมาย และนโยบายที่โปร่งใสการปฏิรูประบบราชการ เพื่อปรับปรุงระบบการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งจุดมุ่งหมายในการสร้างธรรมาภิบาลของภาครัฐนั้น จะต้องพยายามปฏิรูปการบริหารจัดการให้ถูกต้องตามหลักเหตุผล และหน้าที่ มีระบบความรับผิดชอบต่อเงินที่มีประสิทธิภาพโดยใช้ความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน ภาครัฐได้ประกาศระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 โดยวัตถุประสงค์มุ่งเน้นกำกับให้องค์กรภาครัฐดำเนินการภาระหน้าที่โดยยึดหลักพื้นฐาน 6 ประการ คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วม และ

หลักความคุ้มค่า โดยได้กำหนดแนวทางเพื่อให้หน่วยงานปฏิบัติ ต่อมาได้มีการยกเลิกระเบียบดังกล่าวเพื่อไม่ให้เกิดความซับซ้อน และได้มีการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ซึ่งเป็นการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติราชการที่ส่วนราชการและข้าราชการต้องยึดถือปฏิบัติเพื่อให้เกิดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีและเป็นการครอบคลุมหลักเกณฑ์ที่ประกาศใช้มาก่อนหน้า หน่วยงานภาครัฐ เช่นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารองค์กรในหลายๆ ด้าน โดยใช้หลักบริหารงานด้วยความโปร่งใส ประชาชนสามารถตรวจสอบได้ และให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาอีกด้วย (ดิยานนท์ แสงบุตร, 2563)

ทรัพยากรบุคคลเป็นผู้สร้างสรรพสิ่งทุกอย่างจนกระทั่งกลายเป็นผลผลิต หรือการบริการตามแต่ละประเภทขององค์กร ซึ่งนำไปสู่ความสำเร็จและการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีแก่องค์กร โดยทั่วไปมนุษย์แต่ละคนมีลักษณะหลากหลายแตกต่างกันในด้าน ความรู้ ทักษะ ทศนคติ ซึ่งจะเป็นองค์ประกอบที่ทำหน้าที่ในการปฏิบัติภารกิจต่างๆ ให้องค์กรบรรลุเป้าหมาย การดำเนินการให้มนุษย์สามารถสร้างสรรคงานอย่างมีประสิทธิภาพนั้นต้องอาศัยคุณภาพทางการบริหารทรัพยากรบุคคลในองค์กร ระบบการบริหารทรัพยากรบุคคล จำแนกได้เป็น 2 ระบบ คือ (1) ระบบคุณธรรม (Merit system) คือ ระบบการบริหารทรัพยากรบุคคลที่ใช้หลักความสามารถ ความยุติธรรม ความเสมอภาค ปราศจากการแทรกแซงใดๆ ทั้งสิ้นในการบริหารทรัพยากรบุคคลทุกเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นการสรรหา การบรรจุแต่งตั้ง การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือน และการพ้นจากตำแหน่งหน้าที่การงาน (2) ระบบอุปถัมภ์ (Spoil system) คือ ระบบที่ยึดถือความจงรักภักดี และความสนิทสนมกันเป็นส่วนตัว ในการพิจารณาดำเนินการบริหารทรัพยากรบุคคลด้านต่างๆ ซึ่งระบบคุณธรรมจะสอดคล้องกับธรรมาภิบาล และการป้องกันการทุจริตประพตมิชอบในภาครัฐ ที่ต้องมีการดำเนินตามมาตรการสร้างองค์กรรัฐให้โปร่งใส โดยอย่างยิ่งในระบบการบริหารทรัพยากรบุคคลในภาครัฐ จะต้องเป็นไปตามระบบคุณธรรมตามหลักธรรมาภิบาล มีความโปร่งใสเป็นธรรม (บรรยงค์ ไตจินดา, 2550)

องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย ได้นำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี หรือธรรมาภิบาลมาเป็นหลักในการบริหารงาน โดยกำหนดให้เป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในนโยบายของการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพ ที่มุ่งพัฒนาและปรับปรุงระบบการบริหารให้มีความพร้อมและให้มีขีดความสามารถในการปฏิบัติงานของบุคลากร ที่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล มีความคุ้มค่า และเกิดความเป็นธรรมในการให้บริการสาธารณะ และสนับสนุนการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน เน้นการบริหารที่มีความโปร่งใส ใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด และคุ้มค่าเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนผู้รับบริการมากที่สุด ทรัพยากรบุคคลเป็นผู้สร้างสรรพสิ่งทุกอย่างจนกระทั่งกลายเป็นผลผลิต หรือการบริการตามแต่ละภาคส่วน อันจะนำไปสู่ความสำเร็จและการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีแก่องค์กร แต่โดยทั่วไปบุคลากรมีลักษณะหลากหลายแตกต่างกัน ได้แก่ ความรู้ ทักษะ ทศนคติ ค่านิยม อีกทั้งระบบการบริหารองค์กร เป็นสาเหตุส่วนหนึ่งเกิดจากความหย่อนประสิทธิภาพของกลไกการบริหารจัดการบ้านเมือง เช่น การบริหารระบอบราชการ การกำหนดนโยบายสาธารณะ การทุจริตประพตมิชอบในวงราชการ อันเป็นความรับผิดชอบของภาคราชการทั้งฝ่ายการเมืองและฝ่ายราชการประจำส่งผลให้การบริหารงานบุคลากร จึงมีพฤติกรรมการบริหารในทรรศนะที่แตกต่างกัน เดิมในการบริหารงานจะมีลักษณะในการออกคำสั่ง จากระดับบนสู่ระดับล่างเพียงอย่างเดียว จึงอาจเป็นสาเหตุให้งานขององค์กรล้มเหลวได้ สำหรับพฤติกรรมการบริหารที่ไม่เหมาะสมได้แก่การแสดงออกถึงเจตนาของผู้บริหาร ที่ต้องการให้งานขององค์กรนั้นดีมีประสิทธิภาพมีคุณภาพ และสำเร็จตามที่มุ่งหวัง และแผนการที่วางไว้โดยไม่ได้คำนึงถึงผู้ร่วมงาน ซึ่งเป็นผู้ได้บังคับบัญชาว่า จะมีความรู้สึกรู้สิดหรือความคิดเห็นอย่างไรต่องานที่ได้รับมอบหมาย (สำนักปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย, 2566)

ผู้วิจัยให้ความสนใจการส่งเสริมหลักธรรมาภิบาลเพื่อความคาดหวังในผลการปฏิบัติงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย เพื่อนำข้อค้นพบจากการวิจัยมาส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงานของบุคลากร ให้บังเกิดการบริหารจัดการที่ดีในสังคมไทย และการนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ จะช่วยส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล จักนำไปสู่ความสำเร็จ สร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัยอย่างยั่งยืน แนวคิดเรื่องธรรมาภิบาลจึงมีความสำคัญในการนำมาใช้เป็นแนวทางส่งเสริมการปฏิบัติงานของบุคลากรให้มีคุณภาพและเชื่อว่าจะทำให้ประสิทธิผลการปฏิบัติงานดีขึ้นและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน

ผู้รับบริการให้เกิดความประทับใจในการมาใช้บริการที่ได้รับการตอบสนองความต้องการของประชาชน และประชาชนได้รับประโยชน์จากการให้บริการผลการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ตรงกับปัญหาและความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการส่งเสริมหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย
2. เพื่อศึกษาความคาดหวังในผลการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการส่งเสริมหลักธรรมาภิบาลกับความคาดหวังในผลการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรที่กำลังปฏิบัติงานอยู่ในองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย จำนวน 354 คน (สำนักปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย, 2566)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ด้วยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) วิธีจับสลาก (Lottery) ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยใช้ตารางการกำหนดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie & Morgan (1970) ได้จำนวน 186 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามลำดับขั้นตอนโดยศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม โดยสร้างแบบสอบถามตามที่ได้ศึกษา แล้วทบทวนตรวจสอบและแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2.2 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of item Objective Congruence: IOC) ทุกข้อได้ 1.0

2.3 ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามที่คุณเชี่ยวชาญ 5 ท่าน จากนั้นนำไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มทดลองที่เป็นบุคลากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม

2.4 นำแบบสอบถามที่หาค่าอำนาจจำแนกแล้วมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1990) ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .893

2.5 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่นแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดเพื่อนำผลมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์และสมมุติฐานการวิจัยต่อไป

3. สมมุติฐานการวิจัย

การส่งเสริมหลักธรรมาภิบาลมีผลต่อความคาดหวังในผลการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary source) ใช้เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคลากรที่กำลังปฏิบัติงานอยู่ในองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย หลังจากนั้นนำข้อมูลเข้าระบบคอมพิวเตอร์ เพื่อประมวลผลทางสถิติ

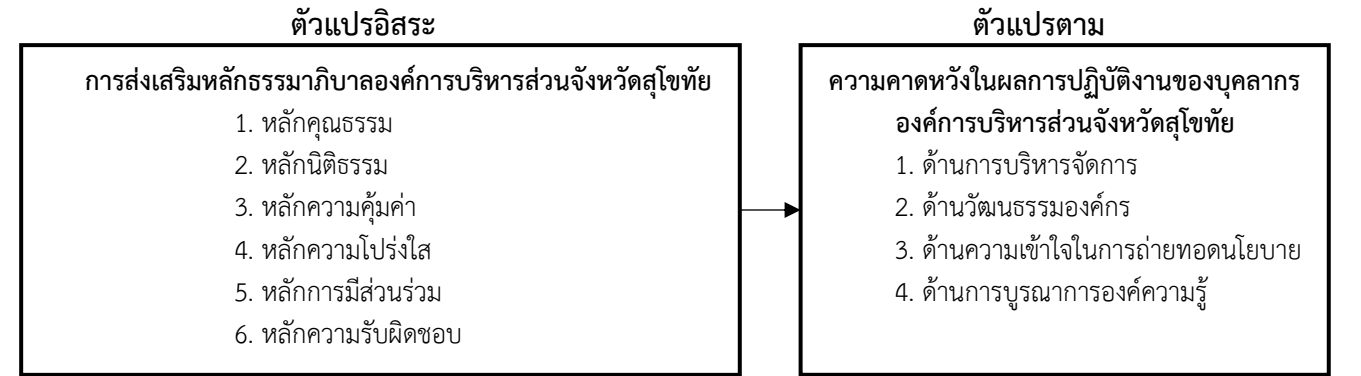
4.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary source) เป็นการศึกษาข้อมูลจากแหล่งพื้นที่ศึกษาและเก็บรวบรวมเอกสารทางวิชาการ บทความ วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย หนังสือ วารสาร สิ่งพิมพ์ การสืบค้นจากสารสนเทศและข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลที่ต้องการจะศึกษา เพื่อนำมาสนับสนุนงานวิจัยฉบับนี้

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson’s Correlation) และการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การส่งเสริมหลักธรรมาภิบาลเพื่อความคาดหวังในผลการปฏิบัติงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย เป็นการวิจัยวิธีเชิงปริมาณ จากการเก็บข้อมูลของกลุ่มประชากร ซึ่งเป็นบุคลากรที่กำลังปฏิบัติงานอยู่ในองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย ซึ่งได้ศึกษาข้อมูลจากแหล่งในพื้นที่วิจัยและเก็บรวบรวมเอกสารทางวิชาการ ด้วยการสืบค้นจากสารสนเทศและข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต รวมถึงศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับธรรมาภิบาลของสถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2552) นำมาสนับสนุนงานในการสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษา โดยมีรายละเอียดดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. การส่งเสริมหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย

ผลการวิเคราะห์การส่งเสริมหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักความคุ้มค่า และด้านหลักการมีส่วนร่วม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์การส่งเสริมหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย

การส่งเสริมหลักธรรมาภิบาล ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	อันดับ
1. ด้านหลักคุณธรรม	4.37	.536	มาก	1
2. ด้านหลักนิติธรรม	4.31	.531	มาก	3
3. ด้านหลักความคุ้มค่า	4.22	.490	มาก	5
4. ด้านหลักความโปร่งใส	4.26	.584	มาก	4
5. ด้านหลักการมีส่วนร่วม	4.18	.610	มาก	6
6. ด้านหลักความรับผิดชอบ	4.34	.541	มาก	2
รวม	4.29	.490	มาก	

2. ความคาดหวังในผลการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย

ผลการวิเคราะห์ความคาดหวังในผลการปฏิบัติงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านวัฒนธรรมองค์กร ด้านความเข้าใจในการถ่ายทอดนโยบาย และด้านการบูรณาการองค์ความรู้ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคาดหวังในผลการปฏิบัติงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย

ความคาดหวังในผลการปฏิบัติงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	อันดับ
1. ด้านการบริหารจัดการ	4.36	.488	มาก	1
2. ด้านวัฒนธรรมองค์กร	4.24	.536	มาก	3
3. ด้านความเข้าใจในการถ่ายทอดนโยบาย	4.27	.502	มาก	2
4. ด้านการบูรณาการองค์ความรู้	4.01	.602	มาก	4
รวม	4.22	.532	มาก	

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการส่งเสริมหลักธรรมาภิบาลกับความคาดหวังในผลการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการส่งเสริมหลักธรรมาภิบาลกับความคาดหวังในผลการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย พบว่า ด้านหลักความคุ้มค่า (X_3) ด้านหลักคุณธรรม (X_1) ด้านหลักนิติธรรม (X_2) ด้านหลักการมีส่วนร่วม (X_5) ด้านหลักความรับผิดชอบต่อ (X_6) และด้านหลักความโปร่งใส (X_4) โดย r มีค่าเท่ากับ .866 .839, .817, .802, .781, .711 และ Sig. มีค่าเท่ากับ .000 หมายความว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการส่งเสริมหลักธรรมาภิบาลกับความคาดหวังในผลการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย

ตัวแปรอิสระ	ความคาดหวังในผลการปฏิบัติงานของบุคลากร	
	Pearson's Correlation	Sig. (2-tailed)
1. ด้านหลักความคุ้มค่า (X_3)	0.866**	0.000
2. ด้านหลักคุณธรรม (X_1)	0.839**	0.000
3. ด้านหลักนิติธรรม (X_2)	0.817**	0.000
4. ด้านหลักการมีส่วนร่วม (X_5)	0.802**	0.000
5. ด้านหลักความรับผิดชอบต่อ (X_6)	0.781**	0.000
6. ด้านหลักความโปร่งใส (X_4)	0.711**	0.000

หมายเหตุ: ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ผลการทดสอบสมมติฐาน การส่งเสริมหลักธรรมาภิบาลมีผลต่อความคาดหวังในผลการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย พบว่า ทุกสมมติฐานมีความสอดคล้องอยู่ในระดับสูง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ .836, .802, .731, .708, .700 และ .666 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการทดสอบสมมติฐาน การส่งเสริมหลักธรรมาภิบาลมีผลต่อความคาดหวังในผลการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย

สมมติฐานการวิจัย		ค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง	t	ความสอดคล้อง
H ₁	การส่งเสริมหลักธรรมาภิบาลด้านหลักคุณธรรมมีผลต่อความคาดหวังในผลการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย	0.666	11.754**	ระดับสูง
H ₂	การส่งเสริมหลักธรรมาภิบาลด้านหลักนิติธรรมมีผลต่อความคาดหวังในผลการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย	0.708	2.993**	ระดับสูง
H ₃	การส่งเสริมหลักธรรมาภิบาลด้านหลักความคุ้มค่ามีผลต่อความคาดหวังในผลการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย	0.731	16.884**	ระดับสูง
H ₄	การส่งเสริมหลักธรรมาภิบาลด้านหลักความโปร่งใสมีผลต่อความคาดหวังในผลการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย	0.700	10.601**	ระดับสูง
H ₅	การส่งเสริมหลักธรรมาภิบาลด้านหลักการมีส่วนร่วมมีผลต่อความคาดหวังในผลการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย	0.802	33.962**	ระดับสูง
H ₆	การส่งเสริมหลักธรรมาภิบาลด้านหลักความรับผิดชอบมีผลต่อความคาดหวังในผลการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย	0.836	21.057**	ระดับสูง

หมายเหตุ: ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

อภิปรายผล

การส่งเสริมหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านหลักคุณธรรม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะด้วยนโยบายการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย ยึดมั่นในหลักธรรมาภิบาลเป็นไปด้วยความซื่อสัตย์สุจริตตรงไปตรงมา ผู้บริหารเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความสุภาพอ่อนโยน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และผู้บริหารปฏิบัติตนต่อบุคลากรด้วยความเสมอภาคเป็นธรรมโดยปราศจากอคติ มีเหตุผลและรับฟังความคิดเห็นของบุคลากร มีภาวะผู้นำ มีความอดทนอดกลั้นและมีอารมณ์หนักแน่นมั่นคง มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และผู้ใต้บังคับบัญชาจะการได้รับการปฏิบัติและได้รับเอาใจใส่อย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งสอดคล้องพระครูปลัดประวิทย์ วรธมโม และคณะ (2564) ศึกษาการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานภาครัฐ พบว่า ธรรมาภิบาลเป็นการบริหารงานของภาครัฐในทุกๆ ด้านโดยชอบธรรมและมีประสิทธิภาพ โดยเน้นการใช้กระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกส่วนของสังคม ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐเอกชน ประชาชน อย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อให้ประเทศมีพื้นฐานประชาธิปไตยที่เข้มแข็งมีความชอบธรรมด้านกฎหมาย มีเสถียรภาพ มีโครงสร้างการบริหารที่มีประสิทธิภาพมีความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ หากจะให้ประเทศมีการเจริญเติบโตอย่างยั่งยืนการมุ่งดำเนินธุรกิจ หรือปฏิบัติราชการต่างๆ โดยไม่ให้ความสนใจถึงเรื่องของสังคม ประชาชนและสิ่งแวดล้อมจึงเป็นไปไม่ได้อีกต่อไป การมีการบริหารจัดการที่ดีจึงเข้ามาเป็นสิ่งที่ทุกภาคส่วนให้ความสำคัญและเริ่มมีการนำไปปฏิบัติกันมากขึ้น ธรรมาภิบาลนับเป็นกระแสที่ทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคธุรกิจ เอกชน และภาคประชาชน ให้ความสนใจและนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานขององค์กร ด้วยหลักธรรมาภิบาล และสอดคล้องกับนิพนธ์ ฐานะพันธุ์ (2562) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมหลักคุณธรรมจริยธรรมและหลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพัทลุง พบว่า ความสัมพันธ์อันดีด้วยการพัฒนาหลักคุณธรรมจริยธรรม และหลักธรรมาภิบาลมาปฏิบัติ ทำให้บุคลากรมีพฤติกรรมการทำงานที่ดีถูกต้องและยุติธรรม

ความคาดหวังในผลการปฏิบัติงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารจัดการองค์การภายในองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล มีการกำหนดนโยบายของหน่วยงานและเป้าหมายการดำเนินงานที่มีการวางแผนงานพร้อมกำหนดกิจกรรมและโครงการ เพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาตามความต้องการของหน่วยงานและสังคม มีการประสานงานในหน้าที่ต่างๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ประกอบไปด้วย การวางแผน การบริหารทรัพยากรบุคคล และการ

ควบคุมองค์กร โดยการปฏิบัติงานของบุคลากรสามารถเข้าใจในนโยบายที่ได้รับการถ่ายทอด ส่งผลให้การปฏิบัติราชการที่บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายและได้ตามเป้าหมายที่ชัดเจน อีกทั้งมีการติดตามประเมินผลและพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับพระเมธาวิสัย (สุเทพ พุทธจรรยา) และ สาลินี รักกัตถ์ (2566) ศึกษาการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไข พบว่า 1) ด้านการวางแผนโดยมีการจัดทำแผนรายปีเสนอล่วงหน้า 2) ด้านการจัดองค์กรโดยวางตำแหน่งงานหรือหน้าที่ให้ชัดเจน 3) ด้านการจัดกำลังคนโดยมีระบบกำหนดมาตรฐานคุณสมบัติผู้ปฏิบัติงาน 4) ด้านการอำนวยความสะดวกโดยจัดฝึกอบรมบุคลากรบริหารงานแก่ผู้บริหาร 5) ด้านการประสานงานโดยจัดให้มีหน่วยงานกลางรับปัญหาหรืออุปสรรคการปฏิบัติงาน 6) ด้านการรายงานโดยจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารงานปกครองท้องถิ่นกลาง และ 7) ด้านการงบประมาณโดยจัดทำระบบประเมินการเบิกจ่ายงบประมาณให้ชัดเจน และสอดคล้องกับบุญมล วอนเพียร และคณะ (2566) ศึกษาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกาญจนบุรี พบว่าระดับการบริหารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกาญจนบุรี ประกอบด้วยด้านผู้บังคับบัญชา และองค์การ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก และด้านบุคลากรมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก

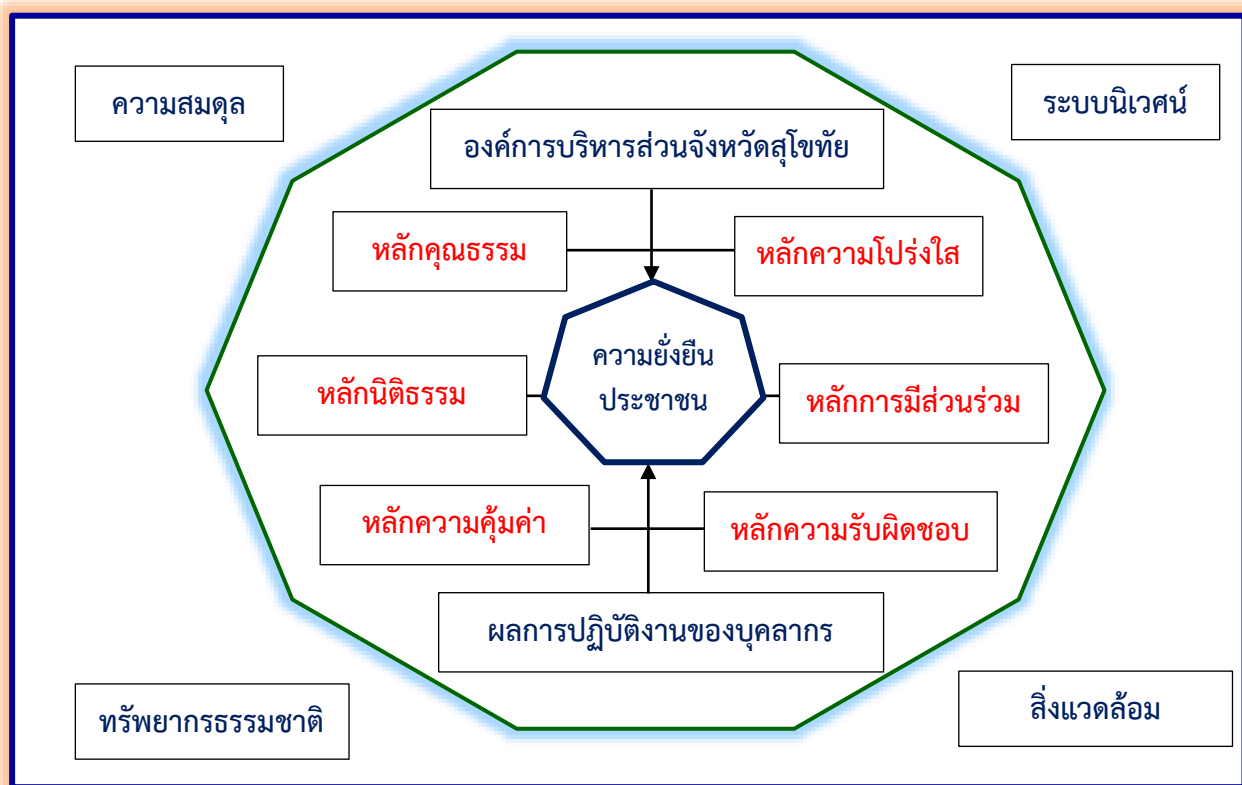
ความสัมพันธ์ระหว่างการส่งเสริมหลักธรรมาภิบาลกับความคาดหวังในผลการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย พบว่า ด้านหลักความคุ้มค่า มีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูงสุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการดำเนินการของส่วนราชการที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีการกำหนดเป้าหมายแผนการดำเนินงานระยะเวลาแล้วเสร็จของงานและงบประมาณที่ต้องใช้และการดำเนินการนั้นมีประสิทธิภาพที่บรรลุเป้าหมายภายในระยะเวลาที่กำหนด การใช้งบประมาณต่ำ การดำเนินการนั้นเปิดเผยและเที่ยงธรรม สะดวกรวดเร็ว มีความรับผิดชอบ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดของประชาชนและบรรลุภารกิจของรัฐ อาทิ ผู้บริหารและบุคลากรร่วมกันปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้ทุกขั้นตอน มีการวางแผนทางให้บุคลากรรู้จักใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าตามมาตรการ เช่น ประหยัดพลังงาน ผู้บริหารได้ลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน เพื่อมุ่งเน้นคุณภาพและผลของงานเป็นสำคัญ มีการส่งเสริมและจัดให้มีระบบข้อมูลสารสนเทศที่ถูกต้องเป็นปัจจุบันและสะดวกต่อการใช้งาน ซึ่งสอดคล้องกับภุฑิต บุญเจือ (2564) ศึกษาธรรมาภิบาลในการบริหารทรัพยากรบุคคล กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเหมือง อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี พบว่า การบริหารด้านการเงินใช้หลักความคุ้มค่า โดยมีการตั้งงบประมาณในการพัฒนาบุคลากรในแต่ละโครงการอย่างเพียงพอสามารถนำมาพัฒนาบุคลากรหรือส่งบุคลากรเข้าอบรมได้และมีการตั้งงบการบริหารงานบุคคลจัดสรรอัตราค่าจ้างคนอย่างเพียงพอต่อความต้องการ ส่วนในมิติคุณธรรมนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารทรัพยากรบุคคล คือ 1) คน พบว่าบุคลากรในเทศบาลบางส่วนยังไม่มีสมาธิในหลักธรรมาภิบาลและการนำมาประยุกต์ใช้โดยเฉพาะพนักงานจ้างทั่วไปยังต้องเพิ่มพูนความรู้ 2) กระบวนการ พบว่า บุคลากรในเทศบาลบางส่วนไม่เข้าใจกระบวนการทำงานของการบริหารทรัพยากรบุคคลทำให้เกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง และ 3) เงิน พบว่า ในช่วงที่เกิดการระบาดไวรัสโคโรนาทำให้จัดเก็บภาษีได้น้อยลง จึงต้องลดการส่งบุคลากรเข้ารับการฝึกอบรมในลักษณะสอดแทรกเชิงปฏิบัติการด้วย และสอดคล้องกับ สรศักดิ์ สร้อยสนธิ์ และสุพล ราชภัณฑารักษ์ (2565) ศึกษากลยุทธ์เชิงรุกเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารขององค์การบริหารส่วนจังหวัด พบว่ารูปแบบกลยุทธ์เชิงรุกการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดที่ใช้ในการบริหารจัดการในแต่ละภูมิภาคเป็นกลยุทธ์เชิงรุกแบบผสมระหว่างกลยุทธ์เน้นผลงานตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ กลยุทธ์เน้นกระบวนการหรือระบบทำงานที่มีประสิทธิภาพ และกลยุทธ์เน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ การบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่มีประสิทธิภาพต้องใช้ทั้งความรู้ความสามารถและทักษะหลายๆ ด้าน ได้แก่ ความรู้การบริหารแบบมีส่วนร่วม ความรู้เรื่องกฎหมายเพราะระบบราชการมีข้อบังคับ ระเบียบและประกาศต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งต้องบริหารงานให้เป็นไปตามที่กำหนดและแนวทางในการพัฒนาการบริหารเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพต้องเริ่มจากการวางระบบและกลไกในการบริหารงานที่มีการกำหนดยุทธศาสตร์อย่างชัดเจน มีปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ มีแผนงาน มีการพัฒนาคนให้มีความสามารถสอดคล้องกับงานที่ทำ นำเทคโนโลยีมาใช้ในการทำงานอย่างคุ้มค่า และมีการนำผลการประเมินมาใช้ปรับปรุงนโยบายแผนงานและการดำเนินการทุกๆ ด้าน

ผลการทดสอบสมมติฐาน การส่งเสริมหลักธรรมาภิบาลมีผลต่อความคาดหวังในผลการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย พบว่า ทุกสมมติฐานมีความสอดคล้องอยู่ในระดับสูง โดยมีสัมประสิทธิ์เส้นทางด้านหลัก

ความรับผิดชอบมีค่าสูงสุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหน่วยงานได้ส่งเสริมให้บุคลากรมีความมุ่งมั่นในการทำงานจนประสบผลสำเร็จ ไม่ละทิ้งงาน มีการบริหารงานเป็นไปตามหน้าที่ที่รับผิดชอบอย่างเคร่งครัด บุคลากรทุกคนการตระหนักในสิทธิและหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาการบริหารจัดการ การกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา และเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง รวมทั้งความกล้าที่จะยอมรับผลดีและผลเสียจากกระทำของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับเจษฎา ภาดี และคณะ (2566) ศึกษาปัจจัยด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอน้ำเกลี้ยง จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอน้ำเกลี้ยง จังหวัดศรีสะเกษ มีตัวแปรต้น 9 ตัว ได้แก่ ด้านความสำเร็จของงาน ด้านความก้าวหน้า ด้านความรับผิดชอบ ด้านนโยบายและการบริหาร ด้านค่าจ้างและผลตอบแทน ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ด้านความมั่นคงในงาน ด้านสถานะทางอาชีพ และด้านวิธีการปกครองบังคับบัญชา แสดงว่าตัวแปรอิสระทุกตัวสามารถพยากรณ์ตัวแปรตามได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

องค์ความรู้ใหม่

การส่งเสริมหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย เป็นการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี โดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งถือได้ว่าเป็นธรรมที่สังคมจะต้องธำรงรักษาไว้ให้ได้ เพื่อเป็นมาตรการของความคงอยู่ ความเจริญก้าวหน้าและวัฒนาสถาพรอย่างยั่งยืน มีกลไกการบริหารให้สามารถบริหารทรัพยากรของสังคมโปร่งใส ซื่อตรง อย่างเป็นธรรม มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและมีสมรรถนะสูงในการนำบริการของรัฐที่มีคุณภาพไปสู่ประชาชนในท้องถิ่นพื้นที่รับผิดชอบ โดยจะต้องมีการเปลี่ยนทัศนคติค่านิยม และวิธีทำงานของบุคลากรให้ปฏิบัติงาน โดยยึดถือประชาชนเป็นศูนย์กลาง และสามารถร่วมทำงานกับภาคประชาชนและภาคเอกชนได้อย่างราบรื่นและเป็นมิตร และประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการและมีการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ โดยผลการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย ได้ผ่านกระบวนการ 6 ประการ ได้แก่ (1) หลักคุณธรรม มีการกระจายการพัฒนาอย่างทั่วถึงเท่าเทียมกัน ไม่มีการเลือกปฏิบัติ และมีระบบการรับเรื่องราวร้องทุกข์ที่ชัดเจน (2) หลักนิติธรรม มีการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มเติมกฎหมายหรือข้อบังคับให้มีความทันสมัยและเป็นธรรม (3) หลักความคุ้มค่า มีความสามารถที่จะใช้และพัฒนาทรัพยากร ด้วยวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี บุคลากรของทุกหน่วยงานจะต้องได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะ เพื่อให้สามารถนำไปปรับใช้กับการทำงานได้ และมีการกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจนเพื่อให้ทุกหน่วยงานยึดถือเป็นแนวปฏิบัติร่วมกัน (4) หลักความโปร่งใส โดยข้อมูลต่างๆต้องตรงกับข้อเท็จจริงของการดำเนินการและสามารถตรวจสอบได้ มีการดำเนินการที่เปิดเผยชัดเจนและเป็นไปตามที่กำหนดไว้ (5) หลักการมีส่วนร่วม เป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐในการบริหารงาน เพื่อให้เกิดความคิดริเริ่มและพลังการทำงานที่สอดคล้องประสานกันเพื่อบรรลุเป้าหมายในการบริการประชาชน และหลักความรับผิดชอบ บุคลากรหรือเจ้าหน้าที่จะต้องมีความรับผิดชอบต่อประชาชน ความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นตัวชี้วัดสำคัญในการประเมินความสำเร็จของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ ซึ่งในบริบทขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย ต้องมีบริหารด้วยความยั่งยืน ยึดมั่นในหลักการของความสมดุลทั้งในเมืองและชนบท ระบบนิเวศน์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

การส่งเสริมหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย ยังมีด้านอื่นๆ ที่น่าสนใจ ได้แก่ ด้านหลักความรับผิดชอบต่อ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเป็นอันดับรองลงมา สะท้อนให้เห็นถึงการแสดงความรับผิดชอบต่อในการปฏิบัติหน้าที่และผลงานเกิดต่อเป้าหมายที่กำหนดไว้ ได้แก่ รับผิดชอบต่อความคาดหวังการปฏิบัติงานของบุคลากรที่มีต่อประชาชน ซึ่งการบริหารงานสอดคล้องเป็นไปตามข้อบัญญัติและข้อบังคับตามหลักนิติธรรม ผู้บริหารและบุคลากรมีการปฏิบัติงานสอดคล้องตามข้อบัญญัติและข้อบังคับ และผู้บริหารให้ความสำคัญต่อบุคลากรอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ พร้อมทั้งมีการแจ้งข่าวสารให้ทราบถึงแผนงานโครงการสวัสดิการและสิทธิประโยชน์ต่างๆ ที่พึงจะได้รับอย่างทั่วถึง มีระบบและกลไกตรวจสอบผลการดำเนินงานอย่างโปร่งใสและด้วยความยุติธรรม เป็นไปตามความคาดหวังในผลการปฏิบัติงานของบุคลากร ได้แก่ การบริหารจัดการ วัฒนธรรมองค์กร ความเข้าใจในการถ่ายทอดนโยบาย และการบูรณาการองค์ความรู้ โดยมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 จากผลการศึกษาควตรระหนักการใช้หลักธรรมาภิบาล ที่จะทำให้องค์กรสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานได้ อีกทั้งยังเป็นกลไกในการควบคุมติดตามและตรวจสอบ โดยมีประชาชนหรือองค์กรภายนอกมีส่วนร่วม จะส่งผลต่อการส่งเสริมหลักธรรมาภิบาลเพื่อความคาดหวังในผลการปฏิบัติงานของบุคลากรให้มากที่สุด

1.2 จากผลการศึกษาควรนำองค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานในองค์กร โดยเน้นไปในทางบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายและรวมถึงการให้การสนับสนุนปัจจัยทรัพยากรทางการบริหารที่เพียงพอ สร้างความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายและมีการติดตามประเมินผลในการนำไปใช้เป็นระยะๆ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพขององค์กร

1.3 จากผลการศึกษาคควรใช้หลักการบริหารราชการบ้านเมืองที่ดี ในการบริหารราชการเพื่อบรรลุเป้าหมาย เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชนเกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็นมีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรวิจัยเชิงคุณภาพในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง เช่น สัมภาษณ์แบบเชิงลึก เพื่อต้องการทราบถึงความคิดเห็นของประชาชนได้อย่างครอบคลุมทุกด้านทุกปัญหา

2.2 ควรศึกษาข้อเสนอแนะและความคิดเห็นของบุคลากรต่อการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอื่นๆ แล้วนำมาเปรียบเทียบกับกัน เพื่อจะได้ทราบประเด็นปัญหาสำคัญที่คล้ายกันไปเป็นข้อสรุปในการแก้ไขในเชิงนโยบายต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- เจษฎา ภาดี, อนันต์ สุนทรามาเทากุล และ กิตติมา จิงสุวดี. (2566). ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอน้ำเกลี้ยง จังหวัดศรีสะเกษ. *วารสารการจัดการและการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 10(2), 135-151.
- ณัฐพันธ์ เจริญนนท์. (2551). พฤติกรรมองค์การ. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- เทียนนท์ แสงบุตร. (2563). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดกาฬสินธุ์. (รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม).
- นฤมล วอนเพียร, อติเทพ ประดับแก้ว และ พชร วรรณวิวัฒน์. (2566). การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกาญจนบุรี. *วารสาร มจร กาญจนปริทรรศน์*, 3(3), 190-197.
- นิพนธ์ ฐานะพันธ์. (2562). แนวทางการส่งเสริมหลักคุณธรรม จริยธรรม และหลักธรรมาภิบาล ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพัทลุง. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 9(2), 120-129.
- บรรยงค์ โตจินดา. (2550). การบริหารงานบุคคล. กรุงเทพฯ : อมรการพิมพ์.
- พระครูปลัดประวิทย์ วรรณโม, พระครูใบฎีกาศักดิ์คณัย สุนตจิตโต และสัญญา สดประเสริฐ. (2564). การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานภาครัฐ. *วารสารมหาจุฬานาครธรรมศาสตร์*, 8(1), 35-47.
- พระเมธาวิณัยรส (สุเทพ พุทธจรรยา) และ สาลินี รักกตัญญู. (2566). การบริหารจัดการองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น: ปัญหาอุปสรรค และแนวทางแก้ไข. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 6(1), 289-302.
- ภูริทัต บุญเจือ. (2564). *ธรรมาภิบาลในการบริหารทรัพยากรบุคคล กรณีศึกษา เทศบาลตำบลเหมือง อำเภอมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี*. (รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา).
- สรศักดิ์ สร้อยสนธิ์ และ สุรพล ราชภัณฑารักษ์. (2565). กลยุทธ์เชิงรุกเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารขององค์การบริหารส่วนจังหวัด. *วารสารรามคำแหง ฉบับรัฐประศาสนศาสตร์*, 5(2), 280-310.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2548). *คู่มือการใช้เครื่องชี้วัดสำหรับการประเมินผลการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2552). *การจัดระดับการกำกับดูแลองค์กรภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาลของ การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.
- สำนักปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย. (2566). ฝ่ายบุคลากร องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย. สืบค้น 8 ธันวาคม 2566. จาก https://www.sukhothaipao.go.th/public/person/data/mono/structure_id/8/menu/558.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing*. (5th ed.). New York: Harper Collins Publishers.

Krejcie, R.V., & D.W. Morgan. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

Quality of Life Development of Elderly in Phraeksamai Town Municipality Mueang District, Samut Prakan Province

Nathakit Boonmak^{1*} Banthita Manmek¹ and Chaloemphon Wongsawat¹

¹ Faculty of Social Sciences and Education, Thongsook College, Thailand

* Corresponding author. E-mail: Nuttkit2499@gmail.com

ABSTRACT

This article aimed to study (1) success factors for health care and development of the quality of life of the elderly in Phraeksamai Town Municipality, Mueang District, Samut Prakan Province, (2) Relationship between success factors for health care and development of the quality of life of the elderly in Phraeksamai Town Municipality Mueang District, Samut Prakan Province. This study is quantitative research. The tools used to collect data include questionnaires, statistics used in data analysis include mean, standard deviation, analysis of the relationship between variables using the correlation coefficient and testing research hypotheses. The results of the research found that factors for success in health care for the elderly in Phraeksamai Town Municipality, Mueang District, Samut Prakan Province were found to be high for all aspects, including physical, mental and social relationships and environmental. Quality of life development of the elderly in Phraeksamai Town Municipality, Mueang District, Samut Prakan Province found to be high for all aspects, including healthcare, group membership in terms of receiving information and participation in community activities. Relationship between health care success factors and the development of the quality of life of the elderly in Phraeksamai Town Municipality, Mueang District, Samut Prakan Province was found to be at a moderate level ($r_{xy}=.491$) with statistical significance and the results of the test of the hypothesis that health care success factors affect the development of the quality of life of the elderly were found to be consistent at moderate level, statistically significant.

Keywords: Development, Quality of Life, Elderly

การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองแพรเทศาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

ณัฐกิต บุญมาก^{1*} บัณฑิตา แม้นเมฆ¹ และ เฉลิมพล วงษ์สวัสดิ์¹

¹ คณะสังคมศาสตร์และศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยทองสุข ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: Nuttkit2499@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ปัจจัยความสำเร็จการดูแลสุขภาพและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองแพรเทศาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ (2) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความสำเร็จการดูแลสุขภาพกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองแพรเทศาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และการทดสอบสมมติฐานการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยความสำเร็จการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองแพรเทศาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองแพรเทศาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการรักษาพยาบาล ด้านการเป็นสมาชิกกลุ่ม ด้านการได้รับข้อมูลข่าวสาร และด้านการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความสำเร็จการดูแลสุขภาพกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองแพรเทศาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง ($r_{xy}=0.491$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และผลการทดสอบสมมติฐานปัจจัยความสำเร็จการดูแลสุขภาพมีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ พบว่า มีความสอดคล้องที่ระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: การพัฒนา, คุณภาพชีวิต, ผู้สูงอายุ

© 2024 JSDP: Journal of Spatial Development and Policy

บทนำ

ประเทศไทยนับเป็นอีกประเทศหนึ่งที่กำลังก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุหรือภาวะ “ประชากรสูงวัย” (Old Population) เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร อันเนื่องมาจากการลดลงของภาวะเจริญพันธุ์ และในเวลาเดียวกันคนไทยก็มีอายุยืนยาวมากขึ้น โดยกรมกิจการผู้สูงอายุได้บันทึกสถิติไว้ว่าประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มตัว ในปี พ.ศ. 2565 และคาดการณ์ว่าในปี พ.ศ. 2573 จะมีสัดส่วนประชากรสูงวัยเพิ่มขึ้นอยู่ที่ร้อยละ 26.9 ของประชากร การเปลี่ยนแปลงในวัยสูงอายุ จะมีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม โดยจะมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางเสื่อมมากกว่าการเจริญเติบโต นอกจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย สังคม และจิตใจที่มีผลกระทบต่อผู้สูงอายุแล้วยังพบปัญหาการที่ลูกต้องเข้าไปทำงานในเมือง ทำให้ผู้สูงอายุต้องดูแลตนเองและหลานๆ ปัญหาการทำร้ายร่างกาย ทำร้ายจิตใจของผู้สูงอายุโดยลูกหลาน ปัญหาความเครียดของผู้ดูแลผู้สูงอายุที่ต้องอยู่ในภาวะพึ่งพิง ดังนั้นการพัฒนาผู้สูงอายุต้องเน้นการดูแลแบบองค์รวม การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรคการรักษาพยาบาลและการฟื้นฟูสภาพ โดยควรเน้นให้ความสำคัญกับการส่งเสริมสุขภาพ และการป้องกันโรคเป็นเรื่องสำคัญ และต้องทำอย่างไรเพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้ผู้สูงอายุป่วย หลีกเลี่ยงการรักษาที่มีค่าใช้จ่ายสูงในการรักษาพยาบาล การดูแลผู้สูงอายุนั้นควรมีการร่วมมือกันตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน โดยเน้นการดูแลให้กลุ่มผู้สูงอายุที่ต้องการความช่วยเหลือ(กลุ่มติดเตียง) สามารถเปลี่ยนแปลงเป็นช่วยเหลือตัวเองได้หรือมีผู้ช่วยเหลือ(กลุ่มติดบ้าน) และกลุ่มผู้สูงอายุที่มีผู้ช่วยเหลือ สามารถพัฒนาให้ช่วยเหลือตัวเองได้ดีและช่วยเหลือผู้อื่นได้ (กลุ่มติดสังคม) (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2564)

ผู้สูงอายุหมายถึงผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ในวัยนี้จะมีการเปลี่ยนแปลงหลายด้าน ทั้งทางร่างกายทางสมอง ทางอารมณ์และทางสังคม จึงเป็นวัยที่คนส่วนมากกลัว ดังนั้นการได้เข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ดังกล่าวก็จะช่วยให้ผู้สูงอายุได้ปรับตัวได้ดียิ่งขึ้นรวมทั้งบุตรหลานหรือผู้ใกล้ชิดมีส่วนสำคัญมากในการช่วยให้ท่านปรับตัวได้อย่างมีความสุข (คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล, 2565) จากรายงานขององค์การอนามัยโลก พบว่าจำนวนและสัดส่วนของผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปในจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้น ในปี 2562 จำนวนผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปมีจำนวน 1 พันล้านคน จำนวนนี้จะเพิ่มเป็น 1.4 พันล้าน ภายในปี 2573 และ 2.1 พันล้านภายในปี 2593 การเพิ่มขึ้นนี้เกิดขึ้นในอัตราที่ไม่เคยมีมาก่อนและจะเร่งตัวขึ้นในทศวรรษต่อไป โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนาการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญนี้จำเป็นต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับโครงสร้างทางสังคมในทุกภาคส่วนตัวอย่างเช่น การดูแลสุขภาพและสังคม การคมนาคม ที่อยู่อาศัย และการวางผังเมือง การทำงาน เพื่อให้โลกเป็นมิตรกับผู้สูงวัยเป็นส่วนสำคัญและเร่งด่วนของการเปลี่ยนแปลงทางประชากรศาสตร์ (WHO, 2022) ผู้สูงอายุเป็นวัยที่ต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษเพราะเป็นช่วงวัยที่มีการเปลี่ยนแปลง เสื่อมโทรมถดถอยในด้านต่างๆ มากมาย ทั้งร่างกายและจิตใจอาจมีโรคเรื้อรังที่ต้องการการดูแลและรักษา เช่น ความดันโลหิตสูง เบาหวาน โรคหลอดเลือดหัวใจตีบ โรคกระดูกพรุน โรคเกาต์ โรคหอบหืด โรคอ้วน โรคจิตเวช โรคซึมเศร้า เป็นต้น รวมถึงการเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม และเศรษฐกิจ ซึ่งผู้สูงอายุบางรายอาจไม่สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงนี้ได้ และอาจทำให้เกิดปัญหาต่างๆตามมามากมาย ดังนั้น จุดประสงค์หลักของการดูแลผู้สูงอายุ ก็คือการทำให้ผู้สูงอายุดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข มีอิสระและมีคุณภาพ สามารถพึ่งพาตนเองได้โดยพึ่งพาผู้อื่นน้อยที่สุด ถึงแม้ว่าร่างกายจะเสื่อมถอยหรือมีโรคประจำตัวอยู่ก็ตาม โดยหน้าที่ของผู้ดูแลคือ ทำให้ผู้สูงอายุเกิดแรงจูงใจในการดูแลตนเอง ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคต่างๆ เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไปได้ คุณภาพชีวิตที่ดีสำหรับผู้สูงอายุนั้นประกอบไปด้วย (1) การมีสุขภาพดี หมายถึง การมีสุขภาพกายที่ดีสุขภาพจิตที่ดี สุขภาพทางสังคมที่ดี และสุขภาพทางปัญญาที่ดี (2) การทำกิจกรรมหรืองานอดิเรกที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม โดยพึ่งตนเองให้มากที่สุด (3) การมีความมั่นคงในชีวิต ได้แก่ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สิน ความมั่นคงในครอบครัว ชุมชน และสิ่งแวดล้อม (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2565)

จากการศึกษาข้อมูล ผลประเมินสถานการณ์ผู้สูงอายุในประเทศไทยของมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุ พบว่า ประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ มีสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปี ขึ้นไป) เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 20 ในปี พ.ศ. 2561 โดยมีประชากรผู้สูงอายุมากกว่าเด็ก และคิดเป็นสัดส่วนประมาณ 1 ใน 5 ของประชากรทั้งหมด ภาครัฐและหน่วยงานรัฐที่รับผิดชอบ ควรกำหนดนโยบายและหาแนวทางในการรับมือกับสถานการณ์สังคมผู้สูงอายุที่จะเกิดขึ้น ได้แก่ การกำหนดแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2545-2564) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) เป็นแผนกำหนดทิศทางการทำงานด้านผู้สูงอายุ และจากการศึกษาข้อมูลด้านประชากรของจังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ประชากรในกลุ่มประชากรสูงอายุของจังหวัดสมุทรปราการ มีจำนวนประชากรสูงอายุเพิ่มขึ้น (สำนักงานจังหวัดสมุทรปราการ กลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสมุทรปราการ, 2564) ซึ่งสอดคล้องกับสถานการณ์กลุ่มผู้สูงอายุในจังหวัดสมุทรปราการ ที่น่าเป็นห่วงมากที่สุด คือ จังหวัดสมุทรปราการ มีจำนวนประชากรผู้สูงอายุทั้งสิ้น 220,602 คน โดยผู้สูงอายุที่เข้าถึงสิทธิสวัสดิการของรัฐ และได้รับเบี้ยยังชีพ จำนวน 179,286 คน ผู้สูงอายุที่ยังไม่ได้รับเบี้ยยังชีพ 42,530 คน นอกจากนี้ยังมีผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ไม่มีผู้ดูแล ไม่มีรายได้ เป็นผู้ป่วยเรื้อรัง ติดบ้าน ติดเตียง จำนวน 2,011 ราย ผู้สูงอายุที่ต้องดำรงชีพด้วยการเร่ร่อน ขอดทาน จำนวน 323 ราย และผู้สูงอายุที่ถูกกระทำความรุนแรงทางร่างกาย หรือจิตใจ จำนวน 3 ซึ่งมีหน่วยงานส่วนภูมิภาคสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้จัดทำรายงานสถานการณ์ทางสังคมประจำปี 2566 เพื่อสนับสนุนภารกิจหลักในด้านการเป็นศูนย์ข้อมูลทางสังคม ส่งเสริมให้ท้องถิ่นและจังหวัดตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นในการมีข้อมูลเชิงสังคม ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาทางสังคมที่เกิดขึ้น และยังสามารถนำไปเป็นฐานข้อมูลด้านสังคมในการกำหนดนโยบายและทิศทางการพัฒนาจังหวัด ตลอดจนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาในระดับต่างๆ รวมถึงแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมตามยุทธศาสตร์ ให้ตอบสนองต่อกลุ่มเป้าหมายและสอดคล้องกับสภาพปัญหาสังคมในพื้นที่ (สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสมุทรปราการ, 2566)

เทศบาลเมืองแพรกษาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุและมีบทบาทในการพัฒนาระบบงานผู้สูงอายุ เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและระดับชุมชน เปรียบเสมือนเครื่องมือขับเคลื่อนและจัดการกับปัญหาที่จะเกิดขึ้นด้วยตัวผู้สูงอายุเอง โดยมีวัตถุประสงค์มุ่งเน้นการดำเนินกิจกรรมที่ตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุ ด้านสุขภาพ สังคมและสวัสดิการ ได้แก่ (1) เพื่อเป็นศูนย์กลางการประสานงานผู้สูงอายุ (2) เพื่อสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิตามกฎหมาย (3) เพื่อส่งเสริม สนับสนุนการจัดสวัสดิการและการสงเคราะห์ แก่สมาชิกและผู้สูงอายุในชุมชน (4) เพื่อส่งเสริมการจัดกิจกรรมร่วมกันเพื่อประโยชน์ของผู้สูงอายุทั้งทางร่างกายและจิตใจ การช่วยเหลือตนเองและสังคม โดยไม่เกี่ยวข้องกับการเมือง ปัจจุบันในพื้นที่เทศบาลเมืองแพรกษาใหม่ มีผู้สูงอายุจำนวน 5,229 คน มีการดำเนินงานและมีความโดดเด่นในด้านการบริหารงานโดยผู้สูงอายุเอง และมีกิจกรรมการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง จนสามารถมีผู้สูงอายุเพิ่มจำนวนมากขึ้น และมีการขยายขอบเขตบริเวณจนเป็นที่รู้จักและได้รับการยอมรับจากชุมชน เป็นหน่วยงานภาคีเครือข่ายและหน่วยงานอื่น ๆ ภายนอก อีกทั้งมีการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายในระดับจังหวัดและระดับประเทศอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผู้สูงอายุสามารถพึ่งพาตนเองได้ และสามารถช่วยเหลือผู้อื่นได้ด้วย แสดงให้เห็นว่าบทบาทในการพัฒนาระบบงานผู้สูงอายุ มีความสามารถในการดำเนินงานไปได้ด้วยการบริหารงานของผู้สูงอายุเอง เพื่อผู้สูงอายุอย่างแท้จริงและเข้มแข็ง ประกอบกับปัจจุบันผู้สูงอายุมีการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานกันต่อเนื่องถือได้ว่า การบริหารงานด้านผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองแพรกษาใหม่ ประสบความสำเร็จและมีความเข้มแข็งสามารถดำรงอยู่ได้ (สำนักปลัดเทศบาลเมืองแพรกษาใหม่, 2566)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองแพรกษาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ว่าผู้สูงอายุมีปัจจัยอะไรที่เข้ามาเกี่ยวข้องเชื่อมโยงก่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิต และมีการดำเนินการรับเบี้ยผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่องอย่างไร อันจะนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีและก่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนางานด้านบริการและอำนวยความสะดวกต่อผู้สูงอายุให้มีศักยภาพต่อไปในอนาคต ซึ่งผู้วิจัยคาดหวังว่า การวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อกิจกรรมบริการผู้สูงอายุและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนงานในการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น อีกทั้งจะทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถกำหนดแนวนโยบายเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยความสำเร็จการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองแพรกษาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ
2. เพื่อศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองแพรกษาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความสำเร็จการดูแลสุขภาพกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองแพรกษาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สมาชิกชมรมผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองแพรกษาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 5,229 คน (เทศบาลเมืองแพรกษาใหม่, 2566)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ด้วยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยใช้ตารางการกำหนดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie & Morgan (1970) ได้จำนวน 361 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามลำดับขั้นตอนโดยศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2.2 สร้างแบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง เป็นแบบเลือกคำตอบ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ลักษณะครอบครัว และการมีผู้ดูแลผู้สูงอายุ ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับปัจจัยความสำเร็จการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองแพรกษาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ โดยส่วนที่ 2 และ ส่วนที่ 3 ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน 5 ระดับ คือ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย เห็นด้วยน้อยที่สุด

2.3 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of item Objective Congruence: IOC) ทุกข้อได้ 1.0

2.4 ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามจากผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นนำไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มทดลองที่เป็นผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองปากน้ำสมุทรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ไปทดลองกับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม

2.5 นำแบบสอบถามที่หาค่าอำนาจจำแนกแล้วมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1990) ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .908

2.6 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่นแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดเพื่อนำผลมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานการวิจัยต่อไป

3. สมมติฐานการวิจัย (ถ้ามี)

ปัจจัยความสำเร็จการดูแลสุขภาพมีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองแพรกษาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary source) ใช้เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และเก็บรวบรวมข้อมูลจากสมาชิกชมรมผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองแพรกษาใหม่ หลังจากนั้นนำข้อมูลเข้าระบบคอมพิวเตอร์ เพื่อประมวลผลทางสถิติ

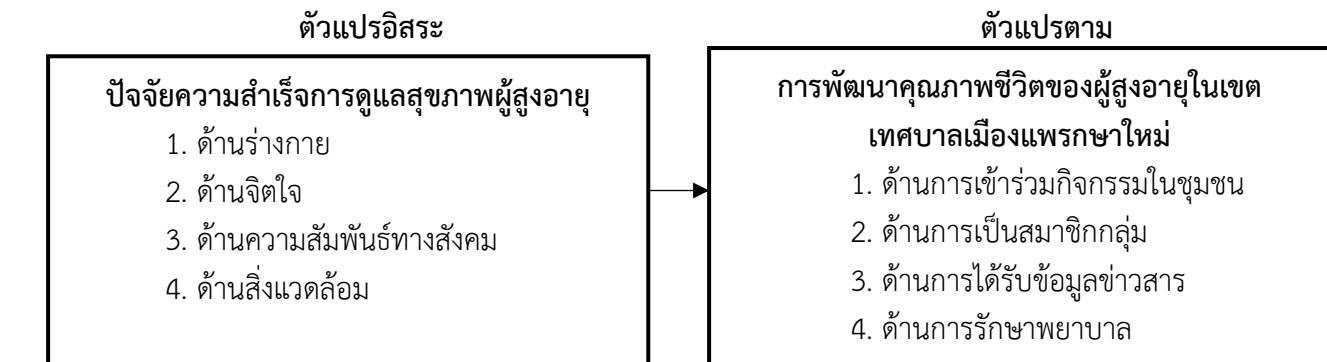
4.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary source) เป็นการศึกษาข้อมูลจากแหล่งพื้นที่ศึกษาและเก็บรวบรวมเอกสารทางวิชาการ บทความ วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย หนังสือ วารสาร สิ่งพิมพ์ การสืบค้นจากสารสนเทศและข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลที่ต้องการจะศึกษา เพื่อนำมาสนับสนุนงานวิจัยฉบับนี้

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson's Correlation) และการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาทฤษฎีแนวคิดและการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยความสำเร็จการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในคู่มือเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุงาน (บรรลุ ศิริพานิช, 2542) และการวิเคราะห์คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ (ประเสริฐ อัสสันตชัย, 2552) ผู้วิจัยสามารถนำมาสนับสนุนงานในการสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ปัจจัยความสำเร็จการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองแพรกษาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองแพรกษาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านร่างกาย รองลงมาคือ ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และอันดับสุดท้ายคือ ด้านสิ่งแวดล้อม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองแพรกษาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

ปัจจัยความสำเร็จการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น	อันดับ
1. ด้านร่างกาย	4.14	.218	มาก	1
2. ด้านจิตใจ	4.11	.611	มาก	2
3. ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม	3.96	.388	มาก	3
4. ด้านสิ่งแวดล้อม	3.87	.690	มาก	4
รวม	4.02	.477	มาก	

2. การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองแพรกษาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

ผลการวิเคราะห์การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองแพรกษาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการรักษาพยาบาล รองลงมาคือ ด้านการเป็นสมาชิกกลุ่ม ด้านการได้รับข้อมูลข่าวสาร และอันดับสุดท้ายคือ ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองแพรกษาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองแพรกษาใหม่	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	อันดับ
1. ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน	3.88	.611	มาก	4
2. ด้านการเป็นสมาชิกกลุ่ม	4.18	.800	มาก	2
3. ด้านการได้รับข้อมูลข่าวสาร	4.21	.410	มาก	3
4. ด้านการรักษาพยาบาล	4.44	.587	มาก	1
รวม	4.18	.602	มาก	

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความสำเร็จการดูแลสุขภาพกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองแพรกษาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความสำเร็จการดูแลสุขภาพกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองแพรกษาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r_{xy}=.491$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ความสัมพันธ์ปัจจัยความสำเร็จการดูแลสุขภาพด้านสิ่งแวดล้อมกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้านการเป็นสมาชิกกลุ่ม ($X_4 : Y_2 = .588$) รองลงมา คือ ความสัมพันธ์ปัจจัยความสำเร็จการดูแลสุขภาพด้านร่างกายกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้านการได้รับข้อมูลข่าวสาร ($X_1 : Y_3 = .581$) ตามลำดับ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความสำเร็จการดูแลสุขภาพกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองแพรกษาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

	X1	X2	X3	X4	Y1	Y2	Y3	Y4	XTotal	YTotal
X1	1									
X2	.475**	1								
X3	.414**	.479**	1							
X4	.467**	.547**	.310**	1						
Y1	.487**	.516**	.167**	.407**	1					
Y2	.575**	.549**	.534**	.588**	.564	1				
Y3	.581**	.532**	.422**	.403**	.307**	.490**	1			
Y4	.463**	.415**	.481**	.527**	.338**	.440**	.533*	1		
XTotal	.451**	.600**	.558**	.520**	.577**	.417**	.464	.493**	1	
YTotal	.588**	.484**	.417**	.488**	.593**	.570**	.494**	.582**	.491**	1

หมายเหตุ: ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ผลการทดสอบสมมติฐาน ปัจจัยความสำเร็จการดูแลสุขภาพมีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองแพรกษาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ปัจจัยความสำเร็จการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม มีความสอดคล้องอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ .607, .561, .557 และ .492 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการทดสอบสมมติฐาน ปัจจัยความสำเร็จการดูแลสุขภาพมีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองแพรกษาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

	สมมติฐานการวิจัย	ค่าสัมประสิทธิ์ เส้นทาง	t	ความสอดคล้อง
H ₁	ปัจจัยความสำเร็จการดูแลสุขภาพด้านร่างกายมีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองแพรกษาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ	0.607	6.447**	ระดับปานกลาง
H ₂	ปัจจัยความสำเร็จการดูแลสุขภาพด้านจิตใจมีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองแพรกษาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ	0.492	10.551**	ระดับปานกลาง
H ₃	ปัจจัยความสำเร็จการดูแลสุขภาพด้านความสัมพันธ์ทางสังคมมีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองแพรกษาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ	0.557	1.888**	ระดับปานกลาง
H ₄	ปัจจัยความสำเร็จการดูแลสุขภาพด้านสิ่งแวดล้อมมีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองแพรกษาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ	0.561	13.205**	ระดับปานกลาง

หมายเหตุ: ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

อภิปรายผล

ปัจจัยความสำเร็จการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองแพรกษาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านร่างกาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ หน่วยงานมีกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพป้องกันการเจ็บป่วยและรู้จักดูแลตนเองเบื้องต้น การเข้าถึงการบริการทาง การแพทย์และการสาธารณสุขที่จัดไว้ ให้ความสะดวกและรวดเร็วแก่ผู้สูงอายุเป็นกรณีพิเศษ (ช่องทางพิเศษ) และหน่วยมีกิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้ในการส่งเสริมสุขภาพ เช่น การดูแลสุขภาพร่างกาย การรับประทานอาหารให้ถูกสุขลักษณะและวัยสูงอายุ อีกทั้งการจัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ การเข้าถึงการบริการทางการแพทย์และการสาธารณสุขได้อย่างสะดวก รวมถึงการมีกิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้ในการส่งเสริมสุขภาพ ทำให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพร่างกายที่ดี และการดูแลสุขภาพที่ดีอย่างการเข้ารับการตรวจสุขภาพเป็นประจำ จะทำให้เรารู้สภาพร่างกายของเราได้ดียิ่งขึ้น อีกทั้งยังลดโอกาสเสี่ยงที่จะเกิดโรคในอนาคตได้ เพราะว่าโรคภัยบางอย่างจะต้องใช้เวลาในการแสดงอาการ หากว่าเราเข้ารับการดูแลสุขภาพ และตรวจสุขภาพเป็นประจำก็จะเจอโรคได้เร็วขึ้น เป็นการเพิ่มโอกาสในการรักษาให้หายได้ เช่น การเลือกรับประทานอาหารที่ดีต่อการดูแลสุขภาพ การนอนหลับพักผ่อนให้เพียงพอ การออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ ดื่มน้ำสะอาดอย่างน้อยวันละ 8-10 แก้วต่อวัน การปรับวิธีคิดให้เหมาะสม เพื่อสุขภาพจิตที่ดี การฝึกทำสมาธิ และปล่อยวางจากความเครียด ใส่หน้ากากอนามัย ล้างมือบ่อยๆ เมื่อออกไปที่สาธารณะ ทานอาหารเสริม งดดื่มสุราของมีเมาและบุหรี่ ที่สำคัญต้องเข้ารับการตรวจสุขภาพเป็นประจำ ซึ่งสอดคล้องกับ วิโรจน์ เจริญลักษณ์ และ ศตพร เพียรวิมังสา (2561) ศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในหมู่บ้านดอนซ่ง ตำบลบางแพ อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงดี สามารถช่วยเหลือตนเองได้ดี ทั้งยัง ได้รับการดูแลสุขภาพจากทางภาครัฐเป็นอย่างดี และสอดคล้องกับสุภาภรณ์ ทันธธัตต์ และคณะ (2562) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ในจังหวัดจันทบุรี พบว่า การสนับสนุนให้มีสถานบริการสุขภาพที่เข้าถึงได้สะดวก เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้ดียิ่งขึ้น

การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองแพรกษาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการรักษาพยาบาล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ปัจจุบันมีการพยาบาลชุมชนจึงเป็น

การดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ ครอบครัว และชุมชนในเขตที่รับผิดชอบ ดูแลทั้งผู้ที่มีสุขภาพดี ผู้ที่ไม่เจ็บป่วย ผู้ที่อยู่ในภาวะเสี่ยงโรคและผู้ที่อยู่ในภาวะเจ็บป่วย ทั้งเรื่องและเฉียบพลันโดยผสมผสานบริการครบถ้วนทั้ง 4 มิติ คือ ด้านการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาโรค และการฟื้นฟูสภาพ จัดสิ่งแวดล้อมที่เป็นสาเหตุของโรคและปัญหาสุขภาพ เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน เพิ่มศักยภาพและความสามารถในการดูแลสุขภาพตนเอง เพื่อให้มีสุขภาพดี ลดการป่วย การตาย ความพิการจากโรคหรือปัญหาสุขภาพที่มีวิธีป้องกันได้ อีกทั้งมีการปฏิบัติงานนอกสถานบริการเป็นการให้บริการเชิงรุกในชุมชน ได้แก่ การดูแลสุขภาพแก่กลุ่มบุคคลในโรงเรียน โรงงานสถานรับเลี้ยงเด็กวัยก่อนเรียน สถานพักฟื้น สถานดูแลผู้สูงอายุ การเยี่ยมครอบครัวและผู้ป่วยตามบ้าน การตรวจคัดกรองโรค การรักษาขั้นต้นและส่งต่อ การป้องกันโรคส่งเสริมสุขภาพกาย สุขภาพจิต ธรรมะให้วัคซีน การให้สุขศึกษา การให้คำแนะนำ ปรีกษาและบริการฟื้นฟูสภาพที่บ้านแก่ผู้ป่วยที่กลับจากโรงพยาบาลมาพักฟื้นที่บ้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานเนตริ เอี่ยมนาคะ (2564) ศึกษามาตรฐานการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในสถานพยาบาล พบว่า มาตรฐานการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในสถานพยาบาลประเภทโรงพยาบาล ควรได้รับการจัดการใน 3 องค์ประกอบ ได้แก่ รูปแบบบริการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในสถานพยาบาล การดูแลสุขภาพเฉพาะบุคคลและเป้าหมายบูรณาการของการดูแลสุขภาพองค์รวมผู้สูงอายุ ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้ได้รับการพัฒนาให้เป็นรูปแบบการทำงานร่วมกันของทีมสหวิชาชีพและกระบวนการมาตรฐานของการดูแลสุขภาพในรูปแบบหน่วยบริการแบบช่องทางพิเศษหรือจุดเดียว เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับการดูแลที่มีมาตรฐานสูงตั้งแต่แรกรับในทุกระยะไปจนถึงการจำหน่ายออกจากโรงพยาบาลและกลับไปอยู่ที่บ้านและในชุมชน ซึ่งมาตรฐานเหล่านี้บ่งชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นของการพัฒนาศักยภาพบุคลากรผู้ให้การดูแลสุขภาพในสถานพยาบาล รวมทั้งการเสริมสร้างบทบาทของสถานพยาบาลในการส่งเสริมสุขภาพในช่วงเปลี่ยนผ่านจากโรงพยาบาลสู่บ้านและชุมชน ด้วยการสื่อสารเพื่อส่งเสริมสุขภาพประชาชน ตลอดจนสนับสนุนกิจกรรมเตรียมความพร้อมทางด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจก่อนเข้าสู่วัยชรา การสื่อสารสุขภาพควรได้รับการพัฒนาในรูปแบบของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่มีการคัดกรองเนื้อหาสาระของสารที่จะเผยแพร่ไปอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ และสอดคล้องกับปริศนา รหัสิตา (2561) ศึกษาการป้องกันการหกล้มของผู้สูงอายุในชุมชน: บทบาทพยาบาลกับการดูแลสุขภาพที่บ้าน พบว่า ปัจจัยทางด้านร่างกายและปัจจัยทางด้านจิตใจและปัจจัยภายนอกบุคคล เช่น พื้นที่มีลักษณะไม่ปลอดภัย แสงสว่างที่ไม่เหมาะสม การหกล้มส่งผลกระทบต่อสุขภาพผู้สูงอายุทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และยังกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจโดยเฉพาะระบบบริการสุขภาพ การกำหนดแนวทางการป้องกันการหกล้มจึงเป็นบทบาทสำคัญของพยาบาลชุมชนในการดูแลสุขภาพที่บ้าน ได้แก่ การประเมินผู้สูงอายุที่มีปัจจัยเสี่ยงต่อการหกล้ม การให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุที่รับประทานยารักษาโรค อาหาร การปรับสิ่งแวดล้อมที่เป็นปัจจัยเสี่ยง และการส่งเสริมการออกกำลังกายเพื่อเพิ่มความแข็งแรงแก่ร่างกาย

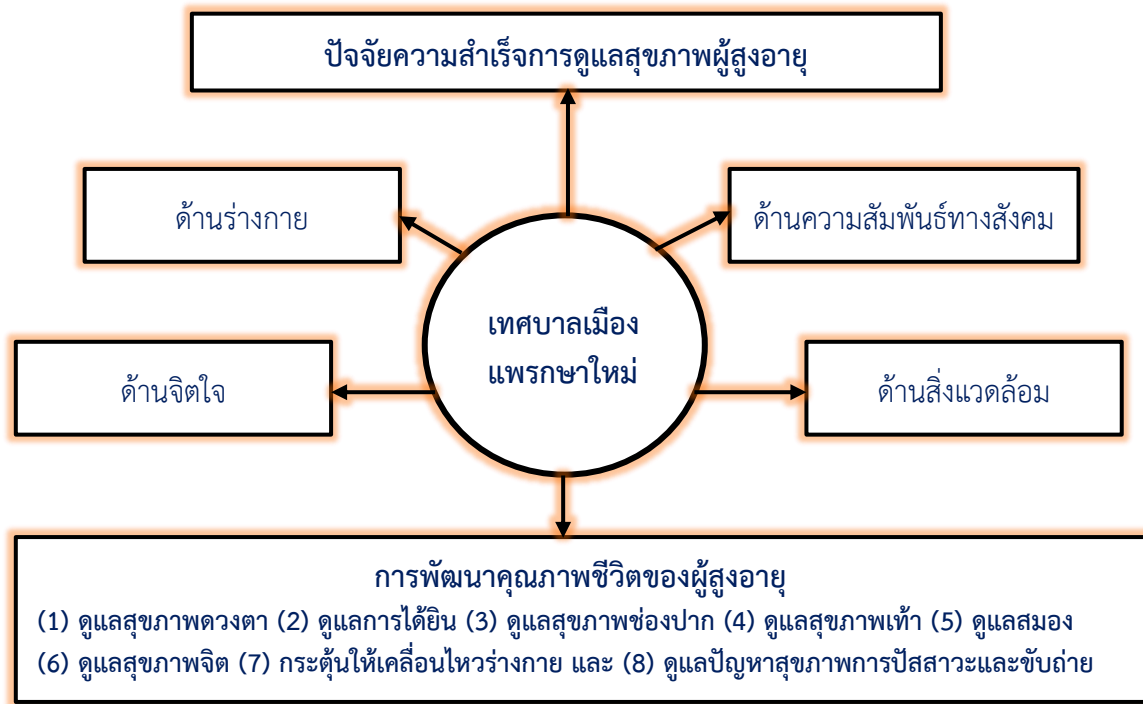
ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความสำเร็จการดูแลสุขภาพกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองแพรกษาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง ($r_{xy}=.497$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ร่างกายและการรักษาพยาบาลเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เนื่องจากชมรมหรือกลุ่มต่างๆเป็นตัวผลักดันให้ผู้สูงอายุมาพบปะกันตามที่ชมรมนัดหมายและดำเนินกิจกรรมของชมรม ทำให้มีโอกาสได้รับความรู้เกี่ยวกับสุขภาพและการปฏิบัติตัวเพื่อส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งสามารถนำไปปฏิบัติได้ นอกจากนี้ยังมีโอกาสศึกษาและแลกเปลี่ยนประสบการณ์หรือแบบแผนชีวิตของผู้สูงอายุในชมรมหลายรูปแบบ ซึ่งผู้สูงอายุจะสามารถนำมาปรับปรุงการปฏิบัติกับตนเอง เพื่อให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ได้ประโยชน์ทั้งร่างกายและจิตใจ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่ากิจกรรมเป็นข้อบ่งชี้ถึงความสำเร็จของการดำเนินงานของชมรมก็น่าจะถูกต้อง และการเข้ากลุ่มจะมีอิทธิพลต่อสมาชิกในการเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรม เพราะสมาชิกจะใช้กลุ่มเป็นเครื่องตัดสินว่าควรมีพฤติกรรมหรือทัศนคติอย่างไร และนอกจากนี้ พบว่า การเข้าร่วมกิจกรรมทำให้ผู้สูงอายุรับรู้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมทำให้รู้สึกมีคุณค่าต่อตัวเอง สิ่งเหล่านี้เป็นการสนับสนุนทางด้านจิตใจ ทำให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพจิตดี และเกิดความพึงพอใจในชีวิต ดำรงชีวิตอยู่อย่างมีคุณภาพ และเกิดคุณภาพชีวิตที่ดีได้ นอกจากนี้การได้รับข้อมูลข่าวสารที่มีประโยชน์ก็มีผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเชิงบวก ซึ่งจะส่งผลดีต่อคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับเจษฎา นกน้อย (2560) ศึกษาระดับคุณภาพชีวิตและปัจจัยที่มีผลต่อระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลา พบว่า ผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลา มีคุณภาพชีวิตในองค์ประกอบด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสุขภาพ และด้านจิตใจอยู่ในระดับสูง ขณะที่คุณภาพชีวิตในองค์ประกอบด้านเศรษฐกิจอยู่ในระดับปาน

กลาง โดยในภาพรวมพบว่า ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับสูง ลักษณะการครอบครองที่อยู่อาศัย การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา ความสุขในการดำเนินชีวิต การเข้าร่วมกิจกรรมภายในชุมชน การอาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี สะดวก และปลอดภัยแก่การใช้ชีวิต อาชีพหลักก่อนอายุ 60 ปี และความสัมพันธ์ภายในครอบครัวสามารถอธิบายคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลา ได้ร้อยละ 39.2 และสอดคล้องกับภัทรพร ธนาคุณ และบัวทอง สว่างโสภาคกุล (2563) ศึกษาความหวัง ความยืดหยุ่น ทักษะทางสังคม และความสำเร็จของการเป็นผู้สูงอายุ ของผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุแห่งหนึ่ง จังหวัดนนทบุรี พบว่า 1) ความหวัง และทักษะทางสังคมของผู้สูงอายุอยู่ในระดับปานกลาง ความยืดหยุ่นและความสำเร็จของการเป็นผู้สูงอายุอยู่ในระดับสูง 2) ผู้สูงอายุที่มีการเข้าร่วมกิจกรรมที่แตกต่างกันมีความสำเร็จของการเป็นผู้สูงอายุแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 และ 3) ความหวัง ความยืดหยุ่น และทักษะทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสำเร็จของการเป็นผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการทดสอบสมมติฐาน ปัจจัยความสำเร็จการดูแลสุขภาพมีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองแพรกษาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ทุกสมมติฐานมีความสอดคล้องอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.557, 0.404, 0.595 และ 0.553 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การมีจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นส่งผลต่อการดำเนินกิจกรรมต่างๆขององค์การบริหารส่วนตำบล รวมถึงสถานพยาบาล อาจจะทำให้การบริการช้าลงและความสะดวกรวดเร็วไม่ดีเท่าที่ควร ทำให้การมุมมองคุณภาพชีวิตแตกต่างกัน ย่อมมีผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในการดำเนินชีวิต และการเป็นสมาชิกชมรมในชุมชนมีจำนวนเพิ่มขึ้น อาจทำให้ผู้สูงอายุมีโอกาสแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกว่าได้รับการบริการไม่เต็มที่ และผู้สูงอายุต้องการการยอมรับของชุมชน โดยการได้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆในชุมชนจะทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกมีคุณค่าในชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับเกษม เทียงรอด (2566) ศึกษาการพัฒนาแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงของคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิต อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท พบว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จ คือ การมีส่วนร่วมและการสนับสนุนขององค์กรภาครัฐ ภาคท้องถิ่น ภาคประชาชนในรูปแบบบูรณาการทำงานร่วมกันระหว่างศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ กองทุนสวัสดิการชุมชน และคลินิกฟื้นฟูสมรรถภาพผู้สูงอายุ ข้อเสนอแนะจากการศึกษาครั้งนี้ ควรสร้างความร่วมมือให้ภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ทั้งภาครัฐภาคท้องถิ่น และภาคประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมและมีบทบาทในการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น อันจะส่งผลให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นต่อไป

องค์ความรู้ใหม่

ปัจจัยแห่งความสำเร็จการดูแลสุขภาพและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นข้อมูลองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการสอบถามพูดคุยเชิงลึกจากผู้สูงอายุในระหว่างการลงพื้นที่เก็บข้อมูลมีดังนี้ มูลเหตุที่ต้องให้ความสำคัญ เนื่องจากผู้สูงอายุมีอาการภาวะเปราะบางจะส่งผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น การแต่งตัว ตื่นนอน ลุกจากเตียง เดินเข้าห้องน้ำ หรือไปเที่ยวก็ลำบาก อีกทั้งอาจหกล้มได้ง่าย ร่างกายที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้เกิดภาวะนี้ขึ้นในผู้สูงอายุ ผู้ที่มีปัญหาสุขภาพทำให้ภาวะดังกล่าวแย่ลงอย่างรวดเร็ว ผู้สูงอายุซึ่งมีแนวโน้มป่วยเป็นโรคซึมเศร้า มักมีโอกาสติดเชื้อ รวมทั้งพ้นตัวจากอาการป่วยหรือการได้รับบาดเจ็บต่างๆได้ยาก ฉะนั้นบุคคลในครอบครัวจึงควรดูแลญาติผู้ใหญ่ของตนให้มีสุขภาพดีและถูกต้องตามหลักการดูแลสุขภาพ และการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุมีความจำเป็นและสำคัญมาก เราควรเอาใจใส่ในด้านสุขภาพและสภาพแวดล้อมของผู้สูงอายุเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น หลักในการดูแลสุขภาพ ได้แก่ (1) ดูแลสุขภาพดวงตา (2) ดูแลการได้ยิน (3) ดูแลสุขภาพช่องปาก (4) ดูแลสุขภาพเท้า (5) ดูแลสมอง (6) ดูแลสุขภาพจิต (7) กระตุ้นให้เคลื่อนไหวร่างกาย และ (8) ดูแลปัญหาสุขภาพการปัสสาวะและขับถ่าย ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

ปัจจัยความสำเร็จการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองแพรกาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า มีผลความสำเร็จการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในระดับมาก อาจเป็นเพราะการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุให้มีสุขภาพดีนั้นเป็นเรื่องที่สำคัญ เพราะถ้าผู้สูงอายุสุขภาพไม่แข็งแรง เจ็บป่วยบ่อย แขนงอนเราในฐานะลูกหลานคงไม่สบายใจ และคงเป็นกังวลอย่างมากกับอาการเหล่านั้นที่เกิดขึ้นกับท่านเราคงไม่อยากเห็นพ่อ แม่ พี่น้องเราไม่มีความสุขในบ้านปลายชีวิต เราควรดูแลให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพดีแข็งแรงอยู่เสมอ ผู้สูงอายุมักมีปัญหาทางสุขภาพกายและสุขภาพจิต เนื่องมาจากการเสื่อมสมรรถภาพของร่างกายตามอายุขัยที่เพิ่มขึ้น ผู้สูงอายุจำเป็นต้องได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิด เพื่อให้มีสุขภาพดี มีความสุขทั้งกายและจิตใจทำให้คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุดีขึ้น ทั้งนี้บุคคลในครอบครัวมีบทบาทสำคัญมากในการดูแลผู้สูงอายุ ต้องเข้าใจปัญหาเพื่อจะได้ดูแลสุขภาพและสภาพแวดล้อมของผู้สูงอายุอย่างถูกต้องและเหมาะสมต่อไป ส่วนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองแพรกาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะดูแลสุขภาพผู้สูงอายุให้มีสุขภาพดีประกอบด้วยการเรียนรู้และความเข้าใจวิถีดูแลที่ถูกต้อง โดยต้องใส่ใจการดูแลสุขภาพและจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมให้แก่ผู้สูงอายุ นอกจากนี้ การดูแลสุขภาพผู้สูงอายุยังมีปัญหาสำคัญที่บุคคลในครอบครัวต้องเตรียมรับมือ คือ ผู้สูงอายุไม่ยินยอม และ ไม่ค่อยเชื่อฟังสมาชิกภายในครอบครัวเพื่อให้ดูแลตนเอง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรสร้างโอกาสที่เอื้อหรือเปิดโอกาสให้ ผู้สูงอายุได้ร่วมกิจกรรม โอกาสแสดงความคิดเห็นหรือมีบทบาทร่วมรับผิดชอบต่อการดำเนินการ หรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อมในลักษณะการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำในสิ่งที่มีผลกระทบต่อตนเองหรือชุมชน ซึ่งการที่ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม จะได้รับความรู้ทั้งทางวิชาการและความรู้ทั่วไป การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ มีสุขภาพที่ดีทั้งร่างกายและจิตใจ รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าเป็นที่ยอมรับของสังคม

1.2 ควรจัดตั้งศูนย์กลางรวบรวมข้อมูลข่าวสาร ความรู้ของผู้สูงอายุที่จะนำไปสู่การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุในชุมชนอย่างถาวร ให้เป็นแหล่งเสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ การถ่ายทอด การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การสืบทอดภูมิปัญญา วัฒนธรรม ค่านิยม และเอกลักษณ์ของชุมชน อีกทั้งเป็นแหล่งบริการผู้สูงอายุด้านต่างๆ

1.3 ควรจัดให้มีหน่วยแพทย์เคลื่อนที่กระจายไปยังสถานบริการสุขภาพพระดับชุมชนต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบางมีโอกาสในการเข้าถึงบริการทางการแพทย์ และติดตามอาการอย่างต่อเนื่อง เพื่อแก้ปัญหาเรื่องข้อจำกัดในการเดินทางเพื่อไปรักษาของประชาชน

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตให้ครอบคลุมองค์ประกอบส่วนท้องถิ่นทั่วทั้งจังหวัดปกาการ และขยายไปสู่การศึกษาระดับประเทศ

2.2 ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นต้น เพื่อศึกษาหาแนวทางพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2565). *การดูแลผู้สูงอายุ*. สืบค้น 21 พฤศจิกายน 2566. จาก <https://www.dop.go.th/th/know/15/741>.
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2564). *ระบบดูแลและคุ้มครองพิทักษ์สิทธิผู้สูงอายุในระดับพื้นที่*. สืบค้น 21 พฤศจิกายน 2566. จาก <https://www.dop.go.th/th>.
- เกษม เทียงรอด. (2566). การพัฒนารูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงของคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตอำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 8(6), 252-264.
- คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล. (2565). *อยู่อย่างไรให้เป็นสุขในวัยสูงอายุ*. สืบค้น 21 พฤศจิกายน 2566. จาก <https://www.rama.mahidol.ac.th/ramamentel/generalknowledge/general/06162014-1444>.
- งามเนตร เอี่ยมนาคะ. (2564). มาตรฐานการดูแลผู้สูงอายุในสถานพยาบาล. *วารสารวิชาการสาธารณสุข*, 31(1), 124-132.
- เจษฎา นกน้อย. (2560). คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลา. *Princess of Naradhiwas University Journal*, 9(3), 94-105.
- เทศบาลเมืองแพรกษาใหม่. (2566). *สมาชิกชมรมผู้สูงอายุ*. สมุทรปราการ: สำนักปลัดเทศบาลเมืองแพรกษาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ.
- บรรลุ ศิริพานิช. (2542). *คู่มือเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุงาน*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- ประเสริฐ อัสสันตชัย. (2552). *ปัญหาสุขภาพที่พบบ่อยในผู้สูงอายุและการป้องกัน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์บริษัทยูเนี่ยนครีเอชัน จำกัด.
- ภัทรพร ธนาคุณ และ บัวทอง สว่างโสภาคกุล. (2563). ความหวัง ความยืดหยุ่น ทักษะทางสังคม และความสำเร็จของการเป็นผู้สูงอายุของผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุแห่งหนึ่ง จังหวัดนนทบุรี. *Journal of Social Sciences and Humanities Research in Asia*, 26(3), 205-228.
- วิโรจน์ เจษฎาลักษณ์ และ ศตพร เพียรวิมังสา. (2561). คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในหมู่บ้านดอนแข้ง ตำบลบางแพ อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี. *วารสารฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ*, 11(1), 3144-3156.
- สำนักงานจังหวัดสมุทรปราการ กลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสมุทรปราการ. (2564). *แผนพัฒนาจังหวัดฉบับทบทวน 5 ปี (พ.ศ. 2561-2565)*. สมุทรปราการ: กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด สำนักงานจังหวัดสมุทรปราการ.

- สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดสมุทรปราการ. (2566). รายงานสถานการณ์ทางสังคมจังหวัดสมุทรปราการ. ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566. สืบค้น 21 พฤศจิกายน 2566. จาก <https://samutprakan.m-society.go.th/wp-content/uploads/2023/10/รายงานสถานการณ์ทางสังคมจังหวัดสมุทรปราการ.pdf>.
- สำนักปลัดเทศบาลเมืองแพรกษาใหม่. (2566). รายงานประจำปี 2566. สมุทรปราการ: เทศบาลเมืองแพรกษาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ.
- สุภาภรณ์ ทันธรัตน์, สุธรรม นันทมงคลชัย, โชคชัย หั่นแสงทรัพย์, พิมพ์สุรางค์ เตชะบุญเสริมศักดิ์ และ ศุภชัย ปิติกุลตั้ง. (2562). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ในจังหวัดจันทบุรี. *วารสารวิชาการสาธารณสุข*, 28(1), S5-S13.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing*. (5th ed.). New York: Harper Collins Publishers.
- Krejcie, R.V., & D.W. Morgan. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- WHO. (2022). *Ageing and health*. สืบค้น 21 พฤศจิกายน 2566. จาก <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/ageing-andhealth>.

Hotel Business Marketing Strategies in Udon Thani Province in Creating Competitive Advantages

Theerawat Hinkaew^{1*} and Chitaphol Wilai-gnarm¹

¹ Faculty of Business Administration, Pitchayabundit College, Nong Bua Lamphu Province, Thailand

* Corresponding author. E-mail: tttoei.2520@gmail.com

ABSTRACT

This research article aims were (1) to study the level of marketing strategies that affect the competitive advantage of hotel business operators in Udon Thani Province, (2) to study the competitive advantage of hotel business operators in Udon Thani Province, and (3) to study the relationship between marketing strategies that affect the competitive advantage of hotel business operators in Udon Thani Province. This study is quantitative research. The tool used is a 5-level estimation questionnaire from hotel business operators in Udon Thani Province. The population is hotel business operators in Udon Thani Province Number of 177 people. The sample group includes 121 hotel business operators to distribute questionnaires in Udon Thani Province, obtained from the formula for calculating ready-made tables of Crazy and Morgan. Statistics used in data analysis were descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation. The statistic used to test the hypothesis is correlation statistic analysis. The results of the research found that Hotel business marketing strategies in Udon Thani Province to create competitive advantage overall are at a high level. Overall competitive advantage of hotel business operators in Udon Thani Province is at a high level. The results of the study of the relationship between the independent variable and the dependent variable or between marketing strategy and creating competitive advantage are statistically significantly related at the 0.05 level, with all aspects being related. and in the same direction.

Keywords: Strategy, Competitive Advantage, Hotel Industry, Udon Thani

กลยุทธ์การตลาดธุรกิจโรงแรมในจังหวัดอุดรธานี เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน

ธีรวัฒน์ หินแก้ว^{1*} และ ชิตพล วิไลงาม¹

¹ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยพณิชยบัณฑิต จังหวัดหนองบัวลำภู ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: tttoei.2520@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาระดับกลยุทธ์การตลาดที่ส่งผลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมในจังหวัดอุดรธานี (2) ศึกษาความได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมในจังหวัดอุดรธานี และ (3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์การตลาดที่ส่งผลต่อการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมในจังหวัดอุดรธานี การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ จากผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมในจังหวัดอุดรธานี ประชากร คือ ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมในจังหวัดอุดรธานี จำนวน 177 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมในจังหวัดอุดรธานี จำนวน 121 คนเพื่อแจกแบบสอบถาม โดยได้มาจากสูตรการคำนวณตารางสำเร็จรูปของเครซีและมอร์แกน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน คือ การวิเคราะห์สถิติสหสัมพันธ์ ผลการวิจัย พบว่า กลยุทธ์การตลาดธุรกิจโรงแรมในจังหวัดอุดรธานีเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ความได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมในจังหวัดอุดรธานีโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตามหรือระหว่างกลยุทธ์การตลาดกับการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยทุกด้านมีความสัมพันธ์กัน และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

คำสำคัญ: กลยุทธ์, การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน, ธุรกิจโรงแรม, อุดรธานี

© 2024 JSDP: Journal of Spatial Development and Policy

บทนำ

ผู้ใช้บริการคือปัจจัยสำคัญที่ทำให้ธุรกิจโรงแรมสามารถดำเนินได้อย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นอัตราการเข้าพัก รายได้ของผู้เข้าพักแต่ละคนในการรับบริการแต่ละครั้งทำให้โรงแรมโดยเฉพาะฝ่ายการตลาดจำเป็นต้องสร้างแรงจูงใจผ่านช่องทางต่างๆ เพื่อสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมาย และทำให้กลุ่มเหล่านั้นตัดสินใจจองห้องพัก หรือเข้ารับใช้บริการตามแผนการตลาด (วีรพงศ์ ขวัญวัลย์, 2560) มากกว่านั้นการศึกษาคู่แข่ง การสร้างภาพลักษณ์ ดึงจุดเด่นของธุรกิจรวมถึงการปฏิบัติต่อพนักงานเริ่มจากการสื่อสารผ่านช่องทางต่างๆ การเชื่อมโยงสัมพันธ์ การคงระดับหรือมาตรฐานบริการและความสะอาดเพื่อสร้างความประทับใจและอยากกลับมาใช้บริการอีกครั้ง ซึ่งเหตุการณ์นี้จะนำไปทำให้กลุ่มผู้ใช้บริการกลายเป็นลูกค้าประจำในที่สุด นอกจากนี้ธุรกิจโรงแรมยังต้องเผชิญกับการผันผวนของปัจจัยภายนอกทุกอย่างขึ้นอยู่กับสถานการณ์และสภาพแวดล้อม เช่น สภาพอากาศหรือสถานการณ์การเมือง (วรชาติ ดุลยเสถียร, 2559) จึงทำให้นักวางแผนธุรกิจหรือแผนการตลาดจำเป็นต้องวิเคราะห์ตัวแปรภายนอกเหล่านี้ในการวางแผนเพื่อตั้งรับเพราะเมื่อเหตุการณ์นั้นๆ ผ่านไปแล้วนักวางแผนธุรกิจหรือแผนการตลาดของโรงแรมจะต้องแก้ไขสถานการณ์ให้กลับมาสู่ภาวะปกติ หรือวางแผนให้ระบบต่างๆ ภายในโรงแรมสามารถดำเนินการต่อไปได้ เช่น เพิ่มหรือคงจำนวนอัตราผู้ใช้บริการ ปรับลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น หรือการใช้ทรัพยากรพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ โดยรายได้หลักจะมาจากการขายห้องพักคิดเป็นสัดส่วน 65-75% ของรายได้รวม ส่วนรายได้จากค่าอาหารและเครื่องดื่มคิดเป็นสัดส่วน 25% (ขึ้นอยู่กับขนาดของโรงแรม 4-5 ดาว จะมีสัดส่วนรายได้จากค่าอาหารและเครื่องดื่มมากกว่าโรงแรมขนาดเล็ก) และได้อื่นๆ เช่น บริการซักรีด ค่าเช่าพื้นที่ร้านค้า สัดส่วน 5-10% ส่วนพื้นที่อื่นๆ เช่น ห้องประชุม พื้นที่ใช้สอยนอกประสงค์เช่นตลาดค้าส่ง สระว่ายน้ำ ห้องออกกำลังกาย หรือบริการสปา สามารถ

สร้างรายได้เช่นกัน การศึกษาและวิเคราะห์ถึงปัจจัยต่างๆ อย่างรอบด้าน เกี่ยวกับธุรกิจโรงแรม เพื่อชี้ให้เห็นถึงปัจจัยและสภาพแวดล้อมต่างๆ รวมถึงสภาพปัจจุบันในการดำเนินธุรกิจทางด้านโรงแรม เพื่อให้หน่วยงานองค์กร สถาบันการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีความสนใจใช้เป็นปัจจัยในการกำหนดมาตรการสนับสนุนส่งเสริมและพัฒนาผู้ประกอบการให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ในการบริหารจัดการธุรกิจโรงแรมให้ประสบความสำเร็จต่อไป (กรรณิการ์ ศรีไชยโยธักษ์ ญัฐการต์ รุ่งเรืองและปรีชญา อุดมผล, 2566) โดยปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งซึ่งถือเป็นกลยุทธ์ในการบริหารจัดการธุรกิจโรงแรมให้ประสบความสำเร็จคือกลยุทธ์ทางการตลาด ได้แก่ กลยุทธ์ด้านผลิตภัณฑ์ กลยุทธ์ด้านราคา กลยุทธ์ด้านช่องทางการจำหน่าย และกลยุทธ์ด้านการส่งเสริมการตลาด รวมไปถึง ความสำเร็จในการแข่งขัน อันได้แก่ 1) ประสิทธิภาพด้านการบริหารจัดการ 2) การผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ 3) การตอบสนองความต้องการของลูกค้า 4) เทคโนโลยี/นวัตกรรม 5.การเป็นผู้นำด้านต้นทุน และ6.การสร้างแตกต่าง (ปรีชา วรารัตน์ไชย, 2562) ธุรกิจโรงแรมไม่สามารถปฏิเสธส่วนประสมทางการตลาดได้ องค์ประกอบที่สำคัญในการดำเนินงานการตลาดเป็นปัจจัยที่กิจการควบคุมได้ กิจการธุรกิจโรงแรมจะต้องสร้างส่วนประสมทางการตลาดที่เหมาะสมในการวางกลยุทธ์ทางการตลาด ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ (Product) การจัดจำหน่าย (Place) การกำหนดราคา (Price) และการส่งเสริมการตลาด (Promotion) เราสามารถเรียกส่วนประสมทางการตลาดได้อีกอย่างหนึ่งว่า 4Ps ส่วนประกอบทั้ง 4 ตัวเหล่านี้ แต่ละตัวมีความสำคัญเท่าเทียมกัน แต่ขึ้นอยู่กับผู้บริหารการตลาดแต่ละคน จะวางกลยุทธ์โดยเน้นน้ำหนักที่ P ไตมากกว่ากัน เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของเป้าหมายทางการตลาด คือ ตัวผู้บริโภค นอกจากนี้จะมีด้านบุคคล (People) ด้านกายภาพและการนำเสนอ (Physical Evidence) และด้านกระบวนการ (Process) (ศศิกันต์ แป้นประสิทธิ์และคณะ, 2565)

การร่วมมือกับภาครัฐช่วงกลางปี 2563 รัฐบาลไทย หรือกระทรวงการท่องเที่ยวได้ออกนโยบายอนุมัติโครงการเที่ยวด้วยกัน ช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจภายในประเทศให้ประชาชนสามารถใช้สิทธิรับส่วนลดที่พักและอาหารตามเงื่อนไขดังนี้ 1. ส่วนลดค่าที่พัก รัฐช่วยจ่าย 40% สูงสุดไม่เกิน 3,000 บาทต่อห้องหรือคืน กำหนดโควตาคนละ 15 ห้องหรือคืน เดิมมีจำนวนสิทธิ 5 ล้านคืน โดยทางคณะรัฐมนตรีได้อนุมัติให้เพิ่มสิทธิใหม่อีก 1 ล้าน 2.คูปองอาหารและท่องเที่ยวสูงสุดมูลค่า 900 บาท ต่อวันในวันจันทร์ พฤหัสบดี และสูงสุด 600 บาท ต่อวันในวันศุกร์ วันอาทิตย์ เพื่อใช้เป็นส่วนลดค่าอาหารและเข้าชมสถานที่ท่องเที่ยวที่เข้าร่วมโครงการฯ โดยรัฐช่วยจ่าย 40 % ตัดจากคูปอง และ3.สิทธิรับเงินคืนค่าตัวเครื่องบินในส่วนรัฐช่วยจ่าย 40 % สูงสุดไม่เกิน 3,000 บาทต่อผู้โดยสาร(เฉพาะจังหวัดท่องเที่ยวที่กำหนด) จำกัดห้องพักละ 2 ที่นั่ง ตามจำนวนห้องพักที่เข้าพักจริงแต่รวมไม่เกิน 30 ที่นั่งโดยกำหนดจำนวนสิทธิตัวเครื่องบินทั้งหมด 2 ล้านสิทธิ เมื่อเปรียบเทียบกับ การสำรวจพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของชาวไทย พ.ศ.2560 โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ National Statistical Office (2017) พบว่า พฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของชาวไทย พ.ศ.2560 และพ.ศ. 2563 มีลักษณะคล้ายคลึงกัน ทั้งในแง่ของผู้ร่วมเดินทางท่องเที่ยว พาหนะที่ใช้ในการเดินทาง และกิจกรรมการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม พ.ศ.2563 (คิดเป็นร้อยละ 83.2) มีค่าใช้จ่ายเดินทางท่องเที่ยวต่อครั้งคิดเป็นเงินมากกว่า 3,000 บาท ซึ่งสูงกว่า ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในปี พ.ศ. 2560 (คิดเป็นเงิน 2,753 บาท) เล็กน้อย ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า จำนวนสิทธิและเงินสนับสนุนของโครงการ “เราเที่ยวด้วยกัน” ช่วยเพิ่มกำลังซื้อให้กับนักท่องเที่ยวและทำให้นักท่องเที่ยวมีการใช้จ่ายเดินทางท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น (ศัจฉิญา เรืองกุล, ศุภธิดา หัสตินและพิกานต์ อาริชาการ, 2564)

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นแรงขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทยมาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในช่วง 3-4 ปีที่ผ่านมา ดังจะเห็นได้จากรายได้ของประเทศที่ผ่านมาจากการท่องเที่ยวในปี พ.ศ.2561 ประเทศไทยมีรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติเป็นมูลค่ามากถึง 1.87 ล้านล้านบาท ซึ่งนับเป็นปัจจัยหนุนทางเศรษฐกิจที่สำคัญในสภาวะที่การส่งออกและการลงทุนภาคเอกชนอื่นๆ ในหลายภาคส่วนยังคงซบเซา (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา,2561) อย่างไรก็ตาม อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจะไม่สามารถขยายตัวไปสู่ความเจริญเติบโต หรือแม้แต่การดำเนินงานตามกิจกรรมต่างๆ ในด้านการท่องเที่ยวได้เลย หากขาดอุตสาหกรรมการโรงแรมซึ่งถือเป็นหัวใจหลักสำคัญในภาคธุรกิจภาคการบริการโดยธุรกิจโรงแรมนั้นได้มีการพัฒนาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เจริญเติบโตควบคู่ไปพร้อมๆ กับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่มีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องดังที่กล่าวมา ธุรกิจที่พักแรมที่มีการขยายตัวออกไปนั้น มีหลายรูปแบบ ได้แก่โรงแรม รีสอร์ท โมเต็ล เกสต์เฮาส์ อพาร์ทเม้นส์ โฮมสเตย์ บังกะโล เป็นต้น (วิศรา วาริวัฒน์ และ กุลเชษฐ์ มงคล, 2556) หากไม่พิจารณา

เหตุการณ์วิกฤตที่เกิดการระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา หรือโควิด 2019 ในช่วงต้นปี 2563 ธุรกิจโรงแรมถือได้ว่า เป็นธุรกิจที่มีการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว โดยในปี พ.ศ. 2560 ธุรกิจโรงแรมมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก ทั้งในด้านจำนวนห้องพัก อัตราการเข้าพัก และค่าบริการห้องพักเฉลี่ยเนื่องจากนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของภาครัฐที่กระตุ้นตลาดการท่องเที่ยวด้วยรูปแบบการส่งเสริมการตลาดต่างๆ ส่งผลทำให้ความต้องการที่พักอาศัยและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่เกี่ยวข้องจำเป็นในการอุปโภคและบริโภคเพิ่มมากขึ้น ธุรกิจโรงแรมจึงต้องมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวทั้งหลายและคาดว่า ธุรกิจโรงแรมจะยังคงขยายตัวอย่างต่อเนื่องในปี พ.ศ.2561 (สิริทิพย์ ฉลอง, 2560)

จังหวัดอุดรธานี ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนของประเทศไทย เป็นจังหวัดที่มีพื้นที่มากเป็นอันดับ 4 ใน 20 จังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในปีพ.ศ.2558 จังหวัดอุดรธานี มีผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ณ ราคาประจำปีมูลค่า 119,792 ล้านบาท ซึ่งขยายตัวเพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมาร้อยละ 0.72 (ศุภกฤต ปิติพัฒน์, 2561) และในปี พ.ศ. 2561 รัฐบาลได้ประกาศให้เป็น “ปีท่องเที่ยววิถีไทย เก๋ไก๋อย่างยั่งยืน” มีการส่งเสริมให้มีการท่องเที่ยวเมืองรอง ซึ่งจังหวัดอุดรธานีเป็นจังหวัดท่องเที่ยวเมืองรองอีกจังหวัดตามประกาศของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา จากการสำรวจรายได้มาจากการท่องเที่ยวเมืองรองในปี พ.ศ. 2561 พบว่า มีรายได้จากการท่องเที่ยวมูลค่ามากถึง 230,984.23 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 9.35 เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปี พ.ศ. 2560 ที่ผ่านมาและพบว่า จังหวัดอุดรธานี มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวมากถึง 3,726.286 คน ซึ่งเป็นอันดับสองรองจากจังหวัดนครราชสีมา โดยนารายได้เข้าสู่จังหวัดอุดรธานีมูลค่าถึง 10,786.7 ล้านบาท และแน่นอนว่า รายได้มหาศาลส่วนหนึ่งกระจายไปสู่ธุรกิจโรงแรมในจังหวัดอุดรธานีน้อยกว่า 20 % หากอ้างอิงตามสถิติรายได้จากการจัดงานโมโตจีพีซึ่งประเทศไทยเป็นเจ้าภาพจัดขึ้นเป็นครั้งแรกที่จังหวัดบุรีรัมย์ในระหว่างวันที่ 5-7 ตุลาคม 2561 (ไทยรัฐออนไลน์, 2561) สำหรับปัญหาของผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมในจังหวัดอุดรธานีนั้นยังขาดการส่งเสริมกลยุทธ์ทางการตลาดอยู่พอสมควร การส่งเสริมกลยุทธ์ทางการตลาดจะนำไปสู่การสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมในจังหวัดอุดรธานี จากความสำคัญของปัญหามาข้างต้นผู้วิจัย จึงสนใจศึกษา กลยุทธ์การตลาดธุรกิจโรงแรมในจังหวัดอุดรธานีเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน ทั้งนี้เพื่อนำผลที่ได้ไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญเพื่อนำไปวางแผนยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาองค์การ 3 ปี หรือ 5 ปี ซึ่งผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมในจังหวัดอุดรธานีควรตระหนักร่วมกัน การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันย่อมเป็นไปตามความเหมาะสมตามเทคโนโลยีตามกาลเวลา ดังนั้นแล้ว การที่ผู้ประกอบการด้านธุรกิจโรงแรมมีข้อมูลอย่างครบถ้วนในมือนั้นย่อมกุมความได้เปรียบอยู่ตลอดเวลาพร้อมที่จะนำกลยุทธ์ที่สำคัญออกมาต่อสู้ในการแข่งขันตามที่เห็นสมควรของสถานการณ์นั้นๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับกลยุทธ์การตลาดที่ส่งผลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมในจังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อศึกษาความได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมในจังหวัดอุดรธานี
3. และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์การตลาดที่ส่งผลต่อการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมในจังหวัดอุดรธานี

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมในจังหวัดอุดรธานี ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับใบอนุญาตประกอบการธุรกิจโรงแรมตามพระราชบัญญัติเกี่ยวกับโรงแรม จำนวน 177 โรงแรม (ที่มา: www.expedia.co.th/All-Udon-Thani-Hotels.d3659.Travel-Guide-City-All-Hotels)

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมในจังหวัดอุดรธานี จำนวน 121 คน ได้มาจากการเปิดตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) หลักการในการสุ่มตัวอย่างคือ แบบอาศัยความน่าจะเป็น (Probability Sampling) ได้แก่ การสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการตรวจสอบเครื่องมือ

เป็นงานวิจัยรูปแบบเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สำหรับแบบสอบถามสำหรับงานวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้มาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert Scale) 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 เกี่ยวกับกลยุทธ์การตลาดของธุรกิจโรงแรมในจังหวัดอุดรธานีเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน และส่วนที่ 3 เกี่ยวกับการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน ในการสร้างเครื่องมือคือแบบสอบถามนั้น ประกอบไปด้วย 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์การตลาดและการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน และวิธีการสร้างแบบสอบถามรูปแบบต่างๆ จากคู่มือการทำวิจัยและการวิเคราะห์ SPSS และ AMOS ของธานินทร์ ศิลป์จารุ (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2557) 2) ร่างแบบสอบถามให้ครอบคลุมกรอบแนวความคิดการวิจัย 3) เมื่อผู้วิจัยได้จัดทำแบบสอบถามฉบับร่างสมบูรณ์แล้วได้นำเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อขอคำแนะนำและตรวจสอบว่า รายละเอียดในแบบสอบถามนั้น สอดคล้องหรือมีความสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของงานวิจัยหรือไม่ หรือวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้มีความสัมพันธ์กับกรอบแนวความคิดการวิจัยหรือไม่โดยผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือ จำนวน 3 คน สำหรับการตรวจสอบเครื่องมือวิจัยนั้นโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้ตรวจสอบแบบสอบถามได้ค่า I.O.C เท่ากับ .86 จากนั้นผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง (Try-out) จำนวน 30 ชุด เป็นผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมในจังหวัดอื่นซึ่งมิใช่กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยเรื่องนี้ และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับโดยใช้ Alpha's Coefficient โดยวิธีการของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.96 สำหรับการ Try-out นั้น ผู้วิจัยลงพื้นที่นำแบบสอบถามแจกให้ผู้ประกอบการโรงแรมในจังหวัดหนองคายพร้อมนำแบบสอบถามเหล่านั้นกลับมาด้วย เหตุผลที่เลือก Try out จังหวัดหนองคายเพราะว่ามีบริบทใกล้เคียงกัน มีพื้นที่ที่ติดกัน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

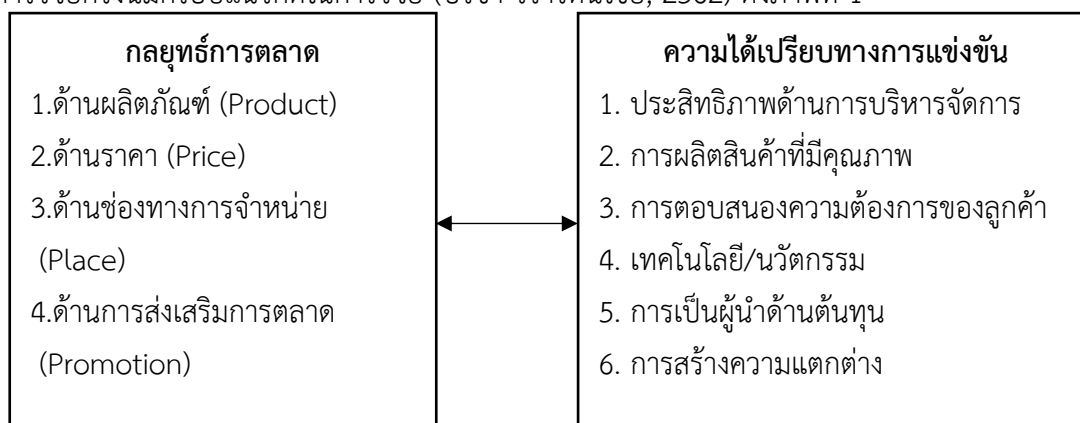
เก็บรวบรวมข้อมูลโดยลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามด้วยตนเองพร้อมทีมนักวิจัยจากผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมในจังหวัดอุดรธานี สำหรับการรวบรวมข้อมูลพื้นที่อำเภอเมืองนั้น ผู้วิจัยและทีมนักวิจัยลงพื้นที่รวบรวมข้อมูล สำหรับต่างอำเภอเป็นการขอความอนุเคราะห์ขอความร่วมมือให้ผู้ประกอบการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์และรับแบบสอบถามทางไปรษณีย์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ประกอบด้วยความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้สถิติอนุมาน (Inferential Statistic) ประกอบด้วยการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นกับตัวแปรตาม โดยใช้ Correlation ในการทดสอบสมมติฐาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีกรอบแนวคิดในการวิจัย (ปรีชา วรารัตน์ไชย, 2562) ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

สำหรับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ผลการศึกษาพบว่า ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ประกอบการเจ้าของโรงแรมในจังหวัดอุดรธานี จำนวน 121 คน โดยจำแนกข้อมูลทั่วไป ดังนี้ ด้านการศึกษา มีระดับการศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 24.79 มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 46.28 มีระดับการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 28.93 ระยะเวลาในการดำเนินธุรกิจ เวลาในการดำเนินธุรกิจ จำนวน 1-5 ปี มีจำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 28.93 เวลาในการดำเนินธุรกิจ จำนวน 6-10 ปี มีจำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 27.27 เวลาในการดำเนินธุรกิจ จำนวน 10-15 ปี มีจำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 19.83 และ เวลาในการดำเนินธุรกิจ มากกว่า 15 ปีขึ้นไป มีจำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 23.97

1. ระดับกลยุทธ์การตลาดที่ส่งผลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมในจังหวัดอุดรธานี

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาระดับกลยุทธ์การตลาดที่ส่งผลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมในจังหวัดอุดรธานี

อันดับ	กลยุทธ์การตลาดที่ส่งผลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมในจังหวัดอุดรธานี	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1	ด้านผลิตภัณฑ์	4.58	0.71	มากที่สุด
2	ด้านการส่งเสริมการตลาด	4.54	0.71	มากที่สุด
3	ด้านช่องทางการจำหน่าย	4.42	0.66	มาก
4	ด้านราคา	4.13	0.54	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม		4.42	0.66	มาก

จากตารางที่ 1 ผลการศึกษาระดับกลยุทธ์การตลาดที่ส่งผลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมในจังหวัดอุดรธานี พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$, S.D.= 0.66) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{X} = 4.58$, S.D.= 0.71) ด้านการส่งเสริมการตลาด ($\bar{X} = 4.54$, S.D.= 0.71) ด้านช่องทางการจำหน่าย ($\bar{X} = 4.42$, S.D.= 0.66) และด้านราคา ($\bar{X} = 4.13$, S.D.= 0.54)

2. ความได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมในจังหวัดอุดรธานี

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาความได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมในจังหวัดอุดรธานี

อันดับ	ความได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมในจังหวัดอุดรธานี	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1	การตอบสนองความต้องการของลูกค้า	4.65	0.74	มากที่สุด
2	ประสิทธิภาพด้านการบริหารจัดการ	4.63	0.73	มากที่สุด
3	การผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ	4.55	0.68	มากที่สุด
4	การเป็นผู้นำด้านต้นทุน	4.13	0.54	มาก
5	การสร้างความแตกต่าง	4.06	0.55	มาก
6	เทคโนโลยี/นวัตกรรม	3.98	0.53	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม		4.33	0.63	มาก

จากตารางที่ 2 ผลการศึกษาความได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมในจังหวัดอุดรธานี พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$, S.D.= 0.63) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ การตอบสนองความต้องการของลูกค้า ($\bar{X} = 4.65$, S.D.= 0.74) ประสิทธิภาพด้านการบริหารจัดการ ($\bar{X} = 4.63$, S.D.= 0.73) การผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ ($\bar{X} = 4.55$, S.D.= 0.68) การเป็นผู้นำด้านต้นทุน ($\bar{X} = 4.13$, S.D.= 0.54) การสร้างความแตกต่าง ($\bar{X} = 4.06$, S.D.= 0.55) และเทคโนโลยี/นวัตกรรม ($\bar{X} = 3.98$, S.D.= 0.53)

3. ความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์การตลาดที่ส่งผลต่อการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมในจังหวัดอุดรธานี

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์การตลาดที่ส่งผลต่อการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมในจังหวัดอุดรธานี

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร	Sig.	ระดับความสัมพันธ์	ทิศทาง
1. ด้านผลิตภัณฑ์ (Product)	.027*	มีความสัมพันธ์กัน	เดียวกัน
2. ด้านราคา (Price)	.023*	มีความสัมพันธ์กัน	เดียวกัน
3. ด้านช่องทางการจำหน่าย (Place)	.005*	มีความสัมพันธ์กัน	เดียวกัน
4. ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion)	.042*	มีความสัมพันธ์กัน	เดียวกัน

หมายเหตุ *นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตามหรือระหว่าง กลยุทธ์การตลาดกับการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยทุกด้านมีความสัมพันธ์กัน และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ภาพรวมกลยุทธ์การตลาดมีความสัมพันธ์กับความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการทดสอบสมมติฐาน กลยุทธ์การตลาดมีความสัมพันธ์กับความได้เปรียบทางการแข่งขัน ดังนี้

สมมติฐาน กลยุทธ์การตลาดมีความสัมพันธ์กับความได้เปรียบทางการแข่งขัน	Sig	ผลการทดสอบ สมมติฐาน
1. กลยุทธ์การตลาดมีความสัมพันธ์กับความได้เปรียบทางการแข่งขันด้าน ผลิตภัณฑ์	0.001*	ยอมรับ
2. กลยุทธ์การตลาดมีความสัมพันธ์กับความได้เปรียบทางการแข่งขันด้านราคา	0.006*	ยอมรับ
3. กลยุทธ์การตลาดมีความสัมพันธ์กับความได้เปรียบทางการแข่งขันด้านช่องทาง การจำหน่าย	0.000*	ยอมรับ
4. กลยุทธ์การตลาดมีความสัมพันธ์กับความได้เปรียบทางการแข่งขันด้านการ ส่งเสริมการตลาด	0.008*	ยอมรับ
5. ภาพรวม กลยุทธ์การตลาดมีความสัมพันธ์กับความได้เปรียบทางการแข่งขัน	0.000*	ยอมรับ

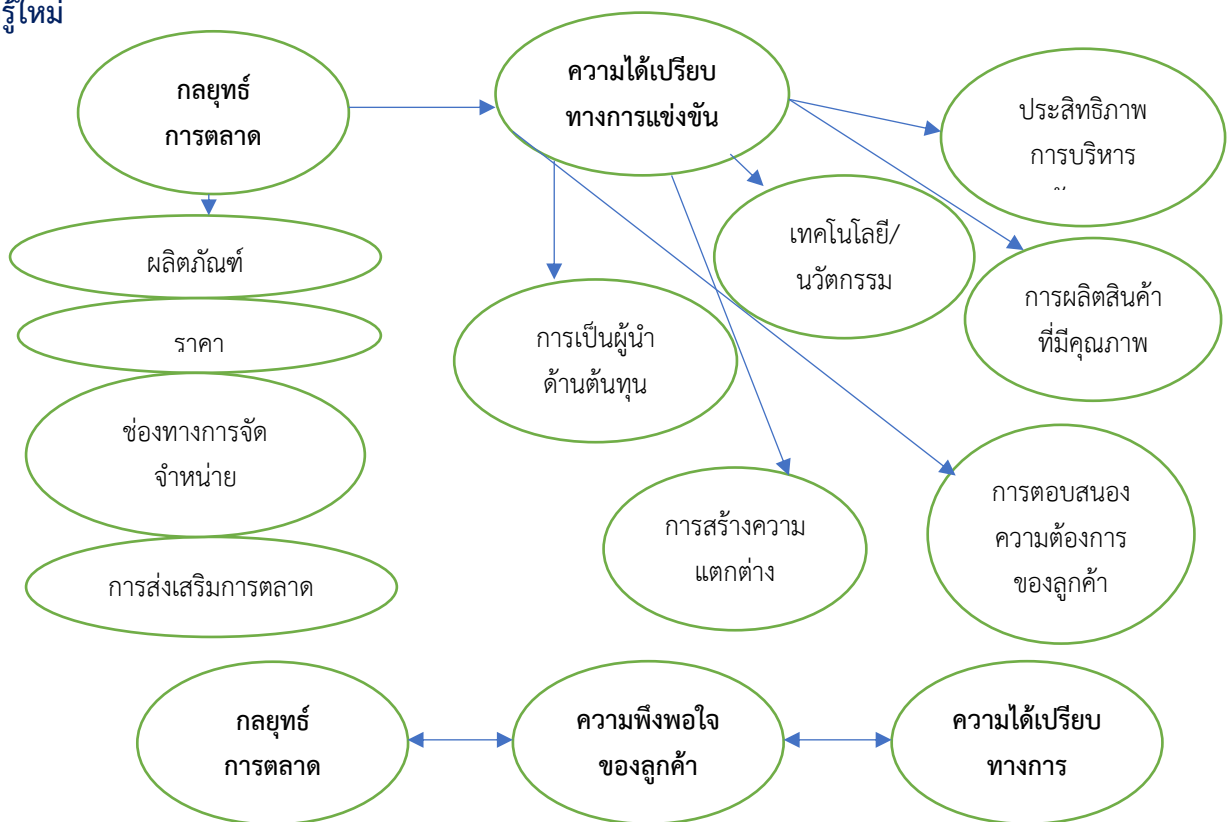
อภิปรายผล

ระดับกลยุทธ์การตลาดที่ส่งผลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมในจังหวัดอุดรธานี พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านช่องทางการจำหน่าย และด้านราคา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิธิกานต์ วรรณเสริมสกุลและคณะ (2565) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดโรงแรมในเขตกรุงเทพมหานครเพื่อการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืน ผลการวิจัยพบว่า 1. ส่วนสนับสนุนทางการตลาดในรูปแบบการร่วมมือกับภาครัฐ โครงการเราเที่ยวด้วยกันมาเป็นอันดับหนึ่งโดยมีค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ในระดับมากที่สุด 2. ปัจจัยอื่นๆ ได้แก่ สินค้า สถานที่ ราคา บุคลากร กายภาพและการนำเสนอ และกระบวนการ มีค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมากเป็นอันดับรองลงมา ค่าเฉลี่ย 4.31-4.52 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระหว่าง 0.73-1.00 องค์ความรู้จากงานวิจัยนี้พบว่า ตัวแปรส่วนสนับสนุนทางการตลาด มีความสำคัญอย่างมากสำหรับธุรกิจโรงแรม เพราะผู้ใช้บริการใช้เป็นเกณฑ์หลักในการตัดสินใจเข้าใช้บริการ ธุรกิจโรงแรมหรือส่วนที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลสรุปนี้ไปปรับใช้เพื่อสนับสนุนและพัฒนาแผนการตลาด เนื่องจากตัวแปรภายนอกทั้ง 7 ของส่วนประสมทางการตลาดมีผลต่อการตัดสินใจของผู้ใช้บริการเป็นอย่างมาก และจากความคิดเห็นส่วนมากของกลุ่มสำรวจต่างแสดงความคิดเห็นว่า เห็นด้วยที่สุดกับการที่ธุรกิจโรงแรมควรใช้หลักการโฆษณาออนไลน์เพื่อการเข้าถึงข้อมูลที่รวดเร็ว และเน้นส่วนลดราคาและสิทธิพิเศษเพื่อเป็นแรงจูงใจแก่ผู้ใช้บริการ เป็นต้น

ความได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมในจังหวัดอุดรธานี พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ การตอบสนองความต้องการของลูกค้า ประสิทธิภาพด้านการบริหารจัดการ การผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ การเป็นผู้นำด้านต้นทุน การสร้างความแตกต่าง และเทคโนโลยี/นวัตกรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุปราณี ลาบุญเรือง เสาวลักษณ์ จิตติมงคล และ ยุพภรณ์ ชัยเสนา (2564) ได้ศึกษา กลยุทธ์การตลาดดิจิทัลส่งผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจโรงแรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ผลการวิจัย พบว่า ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การตลาดดิจิทัลโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการดำเนินงานของธุรกิจโรงแรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง และจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์การตลาดดิจิทัลต่อการดำเนินงานของธุรกิจโรงแรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ พบว่า ด้านการตลาดประชาสัมพันธ์ออนไลน์ ด้านช่องทางการตลาดออนไลน์ ด้านการจัดการชื่อเสียงองค์กรออนไลน์ และด้านการกำหนดรูปแบบเนื้อหาการตลาดดิจิทัล มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการดำเนินงานของธุรกิจโรงแรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์การตลาดที่ส่งผลต่อการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมในจังหวัดอุดรธานี พบว่า ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตามหรือระหว่างกลยุทธ์การตลาดกับการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบุหลันฉาย สมรรถนเรศวร ชยุตม์ วัฒนา และสุรพงษ์ วัชรจิต (2562) ได้ศึกษากลยุทธ์ความได้เปรียบในการแข่งขันของโรงแรมและที่พักขนาดกลางและขนาดย่อมในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิจัยพบว่า (1) ปัจจัยการจัดการธุรกิจของโรงแรมและที่พักขนาดกลางและขนาดย่อมใน กรุงเทพมหานคร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$, $SD = .58$) (2) ปัจจัยกลยุทธ์ความได้เปรียบในการ แข่งขันของโรงแรมและที่พักขนาดกลางและขนาดย่อมในกรุงเทพมหานคร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$, $SD = .65$) (3) ปัจจัยการจัดการธุรกิจที่มีอิทธิพลต่อความได้เปรียบในการแข่งขันของโรงแรมและที่พักขนาด กลางและขนาดย่อมในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ด้านการสร้างความแตกต่าง คือ การจัดการธุรกิจด้านการตลาด มีค่าอิทธิพลสูงสุดที่ 0.4142 ด้านการตอบสนองอย่างรวดเร็ว คือ การจัดการธุรกิจด้านการตลาด มีค่าอิทธิพลสูงสุดที่ 0.3797 ด้านการเป็นผู้นำต้นทุน คือ การจัดการธุรกิจด้านการเงิน มีค่าอิทธิพลสูงสุดที่ 0.3213 และ ด้านศักยภาพพนักงาน คือ การจัดการธุรกิจด้านการตลาด มีค่าอิทธิพลสูงสุดที่ 0.3759 และ (4) กลยุทธ์ความได้ เปรียบในการแข่งขันของ โรงแรมและที่พักขนาดกลางและขนาดย่อมในกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์การสร้างความแตกต่าง กลยุทธ์การตอบสนองอย่างรวดเร็ว กลยุทธ์ด้านการเป็นผู้นำต้นทุน และ กลยุทธ์ด้านศักยภาพพนักงาน

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

กลยุทธ์การตลาด คือ การเลือกวิธีการ การวางแผน การลำดับขั้นตอนในการลงมือทำการตลาดอย่างมีชั้นเชิง เพื่อบรรลุเป้าหมายทางการตลาดหรือบรรลุเป้าหมายทางธุรกิจ ประกอบไปด้วย 4 กลยุทธ์ ดังนี้ 1) กลยุทธ์ผลิตภัณฑ์ ได้แก่ กลยุทธ์ที่เกี่ยวกับตัวสินค้าและสิ่งที่ต้องนำมาพิจารณาเพื่อให้เป้าหมายของผลิตภัณฑ์มีความชัดเจน สามารถวางแผนกิจกรรมให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีต่อการแข่งขันด้านการตลาด ซึ่งมีหลายแนวทางที่สามารถเลือกใช้ได้ตามความเหมาะสมกับธุรกิจ ผลิตภัณฑ์ของโรงแรมคือที่พักอาศัยรวมไปถึงการบริการที่ประทับใจลูกค้า 2) กลยุทธ์ราคา ได้แก่ กลยุทธ์การตั้งราคาของ Premium

หรือสินค้าและบริการ โดยมีวัตถุประสงค์สำหรับกำหนดความต้องการของสินค้าและบริการ สร้างภาพลักษณ์ให้แก่แบรนด์ และสินค้าและบริการรวมไปถึงเพื่อส่งเสริมแผนการตลาดของแบรนด์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ราคาที่พักโรงแรมในจังหวัดอุดรธานีมีความเหมาะสมลูกค้าสามารถเข้าถึงได้ 3) กลยุทธ์ช่องทางการจัดจำหน่าย ได้แก่ กลยุทธ์ในการเลือกช่องทางการจัดจำหน่ายเพื่อให้สินค้าหรือบริการเข้าถึงกลุ่มลูกค้าเป้าหมายมากที่สุดในการทำ marketing strategy นั้น โรงแรมในจังหวัดอุดรธานีมีช่องทางการจองที่พักที่หลากหลายมีช่องทางการชำระเงินที่หลากหลายทันสมัย และ 4) กลยุทธ์การส่งเสริมการตลาด ได้แก่ โรงแรมในจังหวัดอุดรธานีมีส่งเสริมการตลาดโดยการลดราคาเมื่อจองผ่านระบบออนไลน์ จองผ่านเว็บไซต์ Agoda เป็นต้น

ความได้เปรียบทางการแข่งขัน คือ ความสามารถขององค์กรจากการนำเอากลยุทธ์การสร้างมูลค่าเพิ่ม นำไปใช้ในการดำเนินธุรกิจ สามารถทำให้ผลประโยชน์ได้สูงกว่าคู่แข่ง และทำให้เกิดคุณค่ามากกว่าคู่แข่ง เป็นการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน ประกอบไปด้วย ประสิทธิภาพด้านการบริหารจัดการ การผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ การตอบสนองความต้องการของลูกค้า เทคโนโลยี/นวัตกรรม การเป็นผู้นำด้านต้นทุน และการสร้างความแตกต่าง

กลยุทธ์การตลาด มีความสำคัญอย่างมากสำหรับธุรกิจโรงแรมเพราะผู้ใช้บริการใช้เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจเพื่อเข้ามาใช้บริการนั้นหมายความว่าลูกค้ามีความประทับใจเกิดความพึงพอใจเป็นอย่างมากและการตอบสนองความต้องการลูกค้ามีประสิทธิภาพมีความสัมพันธ์กับการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันเพราะการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันสามารถทำให้ลูกค้าเกิดความประทับใจเป็นอย่างมากเช่นกัน

สรุปผลการวิจัย

ระดับกลยุทธ์การตลาดที่ส่งผลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมในจังหวัดอุดรธานี พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านช่องทางการจำหน่าย และด้านราคา

ความได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมในจังหวัดอุดรธานี พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ การตอบสนองความต้องการของลูกค้า ประสิทธิภาพด้านการบริหารจัดการ การผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ การเป็นผู้นำด้านต้นทุน การสร้างความแตกต่าง และเทคโนโลยี/นวัตกรรม

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตามหรือระหว่าง กลยุทธ์การตลาดกับการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยทุกด้านมีความสัมพันธ์กัน และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน สำหรับผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ภาพรวมกลยุทธ์การตลาดมีความสัมพันธ์กับความได้เปรียบทางการแข่งขัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงทฤษฎี

1.1 จังหวัดอุดรธานีควรสนับสนุนธุรกิจทุกธุรกิจโดยเฉพาะอย่างยิ่งธุรกิจโรงแรมเพราะเป็นการนำเม็ดเงินเข้าสู่อุตสาหกรรมโรงแรมและนำเงินเข้าจังหวัดอุดรธานีสร้างความมั่นคงให้กับประชาชนชาวอุดรธานี

1.2 จังหวัดอุดรธานีควรมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างรูปธรรมและมีแผนพัฒนาชุมชน แหล่งท่องเที่ยวต่างๆ และมีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

จากผลการวิจัย เรื่องกลยุทธ์การตลาดธุรกิจโรงแรมเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ มีความโดดเด่นมีค่าเฉลี่ยมากกว่าทุกด้าน แสดงว่า ผลิตภัณฑ์ต่างๆ ของโรงแรมนั้นมีประโยชน์ มีคุณค่าต่อประชาชนผู้เข้าไปใช้บริการ ควรส่งเสริมผลิตภัณฑ์ต่างๆ ที่โรงแรมมีอยู่นั้น เช่น ห้องพักที่สะอาด ห้องน้ำที่สวยงามสะอาด เป็นต้น ให้มีความสวยงาม สะอาดอยู่เสมอๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าอยู่เสมอและเพื่อดึงดูดการมาใช้บริการของลูกค้าอย่างต่อเนื่อง

3. ข้อเสนอแนะครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยเรื่อง เรื่องกลยุทธ์การตลาดธุรกิจโรงแรมเพื่อสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขัน พบว่า ด้านราคา แม้ว่าจะมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก แต่เมื่อเปรียบเทียบกับทุกด้านแล้วยังน้อยกว่าทุกด้าน ควรทำวิจัยครั้งต่อไปเกี่ยวกับด้านราคา ได้แก่

3.1 ควรศึกษาการบริหารจัดการราคาห้องพักของอุตสาหกรรมโรงแรมในจังหวัดอุดรธานี

3.2 ควรศึกษากลยุทธ์การตลาดเพื่อสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขันในอุตสาหกรรมโรงแรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิการ์ ศรีไชโยรักษ์, ญัฐการ์ต์ รุ่งเรือง และ ปรีชญา อุดมผล. (2566). รูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ของธุรกิจโรงแรม : กรณีศึกษา โรงแรมโรงแรมพรรณราย จังหวัดอุดรธานี. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี*, 5(1), 15-30.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2561). *สถิติด้านการท่องเที่ยว*. สืบค้น 19 กุมภาพันธ์ 2567. จาก https://www.mots.go.th/more_news_new.php?cid=497.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2561). *การจัดงานโมโตจีพี*. สืบค้น 19 กุมภาพันธ์ 2567. จาก <https://www.thairath.co.th/content/1392880>.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2557). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS*. (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพฯ: บิสซิเนสอาร์แอนด์ดี.
- นิธิกานต์ วรรณเสริมสกุล, ดวงเดือน อาจสมบุญ, สิริจันทรา ทองจีน, พรพิชา โสตา และ วนิดา อ่อนละมัย. (2565). แนวทางการพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดโรงแรมในเขตกรุงเทพมหานครเพื่อการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืน. *วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย*, 4(2), 13-26.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุหลันฉาย สมรรถนเรศวร, ชยุตม์ วัฒนา และ สุรพงษ์ วัชรจิต. (2562). กลยุทธ์ความได้เปรียบในการแข่งขันของโรงแรมและที่พักขนาดกลางและขนาดย่อมในกรุงเทพมหานคร. *วารสารดุชนวัตกรรมทางสังคมศาสตร์*, 9(3), 584-598.
- ปรีชา วรรัตนไย. (2562). กลยุทธ์สร้างรายได้เปรียบในการแข่งขันในธุรกิจเครื่องดื่ม. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 24(3), 322-332.
- วรชาติ ดุลยเสถียร. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจโรงแรมขนาดใหญ่ในประเทศไทย. *Veridian E-Journal (มนุษยศาสตร์, สังคมศาสตร์และศิลปะ)*, 9(2), 2057-2070.
- วรศรา วาริวัฒนะ และ กุลเชษฐ์ มงคล. (2556). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลือกที่พักแรมในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ของนักท่องเที่ยวที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิทยาลัยบัณฑิตศึกษาการจัดการมหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 6(2), 107-118.
- วีรพงศ์ ชวงษ์วัลย์. (2560). *พฤติกรรมและแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการท่องเที่ยวและเลือกที่พักของกลุ่มผู้ใช้รถจักรยานยนต์บิ๊กไบค์ในอำเภอหัวหินจังหวัดประจวบคีรีขันธ์*. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- ศัจฉินาฏ เรืองกุน, ศุภธิดา หัสติน และ พบกานต์ อวชันการ. (2564). ศักยภาพของโครงการ “เราด้วยด้วยกัน” จากมุมมองของนักท่องเที่ยวไทยและผู้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 10(1), 75-90.
- ศศิกานต์ แป้นประสิทธิ์, จินห์จุฑา จรัสภักดิ์กุล, เดชกรณ์ โกศลสุรเสนีย์, สุชานาถ ภู่วพงษ์ศิริ และ ทัชชกร สัมมะสุต. (2565). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7P's) ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการของ ผู้บริโภคร้าน มอชังคาเฟ่. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 13(2), 324-338.

ศุภกฤต ปิติพัฒน์. (2561). ตัวแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความเป็นเมืองน่าอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน.

วารสารปัญญาวิวัฒน์, 10(1), 78-90.

สิริทิพย์ ฉลอง. (2560). *ธุรกิจโรงแรม*. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจ ธุรกิจ และเศรษฐกิจฐานรากธนาคารออมสิน.

สุปราณี ลาบุญเรือง, เสาวลักษณ์ จิตติมงคล และ ยุพาภรณ์ ชัยเสนา. (2564). กลยุทธ์การตลาดดิจิทัลที่ส่งผลต่อการดำเนินธุรกิจโรงแรมโดยรวมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 11(3), 170-183.

Krejcie, R. v. & Morgan, D.W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

Porter, M.E. (2005). *The Competitive Advantage Creating and Sustaining Superior Performance*. New York: The Free Press.

Guidelines for The Use of Public Areas Around Huai Hin Hieb Reservoir, A Case Study of Ban Nong Chot, Khok Ko Subdistrict, Mueang District, Maha Sarakham Province

Sukunya Udthachon¹ Pimporn Phukrongpet¹ and Nirundorn Khamnu^{1*}

¹ Community and social development, Faculty of Humanities and Social Sciences, Maha Sarakham University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: nirundorn.k@msu.ac.th

ABSTRACT

This research has the objective to study the development of use in the area around Huai Hin Hiep Reservoir. and to study ways to utilize the area around Huai Hin Hiep Reservoir. The researcher used the method of data collection by participant observation. field note taking and interviews with stakeholders by selecting key informants, including groups of people who use the area around the basin. Representatives of villagers in Ban Nong Chot community and community leaders, totaling 20 people, then the data were analyzed content-wise and presented descriptive information. The research results found that Development of use in the area around Huai Hin Hiap Reservoir. there is a history of using the area around Huai Hin Hiap basin since 1967, when villagers pioneered the clearing of forests for agriculture and cultivation for household consumption. Later, they went in to clear more forest to occupy more space around the basin. Later, the forestry department took over to manage the use of the area. and make agreements with the villagers In addition, the Land Development Department came to support the dredging of the basin. and adjust the soil to be used as agricultural land for villagers who come to use the area After dredging the basin and adjusting the soil surface, there was a community gathering with the villagers. to allocate space together As for the guidelines for the use of the area around Huai Hin Hiep Reservoir, it was found that the use of the area around Huai Hin Hiep reservoir there are 45 people using the area, and the area is divided equally into 2 jobs for agriculture, with each plot growing many similar types of vegetables. It is farming for a living as well as generating income for oneself and the family. The channels for generating income include selling in the market, selling in the community, selling on consignment, selling in plots, and having middlemen come in to buy and sell further.

Keywords: Utilization, Social Capital, Nature of Use, Public Land

แนวทางการใช้ประโยชน์พื้นที่สาธารณะรอบอ่างห้วยหินเหิบ กรณีศึกษา บ้านหนองโจด ตำบลโคกก่อ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

สุกัญญา อรรถาชน¹ พิมพ์พร ภูครองเพชร¹ และ นิรันดร์ คำนุ^{1*}

¹ สาขาวิชาการพัฒนาชุมชนและสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: nirundom.k@msu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพัฒนาการการใช้ประโยชน์ในพื้นที่รอบอ่างห้วยหินเหิบ และเพื่อศึกษาแนวทางการใช้ประโยชน์จากพื้นที่รอบอ่างห้วยหินเหิบ ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูลโดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การจดบันทึกภาคสนาม และการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ กลุ่มผู้ใช้ประโยชน์จากพื้นที่รอบอ่าง ตัวแทนชาวบ้านในชุมชนบ้านหนองโจด และผู้นำชุมชน จำนวน 57 คน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า พัฒนาการการใช้ประโยชน์ในพื้นที่รอบอ่างห้วยหินเหิบ มีความเป็นมาในการใช้พื้นที่รอบอ่างห้วยหินเหิบตั้งแต่ปี พ.ศ. 2510 โดยชาวบ้านเข้าไปบุกเบิกถางป่าเพื่อทำการเกษตรเพาะปลูกเพื่อการบริโภคในครัวเรือน ต่อมาได้เข้าไปถางป่าเพิ่มเพื่อจับจองพื้นที่มากขึ้นเต็มรอบอ่าง ต่อมากรมป่าไม้เข้ามาดำเนินการจัดการการใช้พื้นที่ และทำข้อตกลงร่วมกันกับชาวบ้าน อีกทั้งกรมพัฒนาที่ดินเข้ามาสนับสนุนในเรื่องของการขุดลอกอ่าง และปรับหน้าดินเพื่อใช้เป็นพื้นที่เกษตรกรรมสำหรับชาวบ้านที่เข้ามาใช้ประโยชน์ในพื้นที่ หลังขุดลอกอ่างและปรับหน้าดินได้มีการประชุมร่วมกับชาวบ้าน เพื่อจัดสรรพื้นที่ร่วมกัน ส่วนแนวทางการใช้ประโยชน์พื้นที่รอบอ่างห้วยหินเหิบ พบว่า การใช้ประโยชน์พื้นที่รอบอ่างห้วยหินเหิบ มีผู้ใช้ประโยชน์จากพื้นที่จำนวน 45 คน และมีการแบ่งพื้นที่คนละ 2 งาน เท่าๆ กัน ในการทำเกษตรกรรม ซึ่งแต่ละแปลงมีการปลูกผักที่คล้ายกันหลายชนิด โดยเป็นการทำเกษตรกรรมเพื่อเลี้ยงชีพรวมถึงสร้างรายได้ให้ตนเองและครอบครัว ซึ่งช่องทางการสร้างรายได้มีทั้งการขายในตลาด ขายในชุมชน ขายแบบฝากขาย ขายในแปลง และมีพ่อค้าแม่ค้าคนกลางเข้ามาซื้อเพื่อไปขายต่อ

คำสำคัญ: การใช้ประโยชน์, ทูทางสังคม, ลักษณะการใช้ประโยชน์, ที่ดินสาธารณะประโยชน์

© 2024 JSDP: Journal of Spatial Development and Policy

บทนำ

ในปี พ.ศ. 2559 ประเทศไทยมีที่ดินสาธารณะประโยชน์ จำนวน 115,530 แปลง เนื้อที่ 6,772,262 ไร่ ในจำนวนนี้มีบางพื้นที่ได้เกิดปัญหาจากการกำหนดขอบเขตที่ดิน ที่เป็นที่ดินทับซ้อนกับที่ดินของรัฐด้วยตนเอง และเป็นประเด็นถกเถียงว่าที่ดินของรัฐส่วนนั้นที่ทับซ้อนอยู่ในการดูแลรักษาของส่วนราชการใด ที่ดินสาธารณะในประเทศไทยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ พื้นที่สาธารณะประโยชน์ประเภทพลเมืองใช้ร่วมกัน (ที่ดินสาธารณะประโยชน์ จำนวน 492 แปลง) และที่ดินประเภทเพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ (ที่ราชพัสดุ จำนวน 29 แปลง สำหรับที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบประเภทพลเมืองใช้ร่วมกัน หรือที่ดินสาธารณะประโยชน์นั้น เป็นพื้นที่ตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองที่ พ.ศ. 2457แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2551) ซึ่งมีนายอำเภอดูแลร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (วนิดา พรไธบูลย์, 2552)

จังหวัดมหาสารคามมีพื้นที่ 3,307,302 ไร่ มีพื้นที่ที่ใช้ในเรื่องของสิ่งปลูกสร้าง 249,893 ไร่ มีพื้นที่เกษตรกรรม 2,722,926 ไร่ พื้นที่ดินแบ่งตามภูมิฐาน ลักษณะทางธรณีวิทยา แบ่งออกเป็น 4 ประเภทคือ ที่ราบน้ำท่วมถึง ได้แก่ ที่ราบริมแม่น้ำหรือลำธาร หน้าฝนหรือหน้าน้ำมักมีน้ำท่วมเป็นครั้งคราว ซึ่งแบ่งเป็นที่สันดินริมน้ำ และส่วนต่ำของสันดินริมน้ำที่ราบตะกอนน้ำพา มีสภาพพื้นที่เป็นพื้นที่ราบขนาดใหญ่สองฝั่งแม่น้ำแต่ละฝั่งอาจมีที่ราบแบบนั้นบันได หรือตะพักได้หลายระดับ พื้นที่เกือบราบเป็นภูมิลักษณะของพื้นผิวดินภายหลังการกร่อน เกิดจากการผุพังด้วยการกร่อนทำลายโดยน้ำทำ

ให้พื้นที่สูงเดิมซึ่งมีระดับสูงและต่ำแตกต่างกัน มีระดับต่ำ มีลักษณะคล้ายลูกคลื่นลอนลาดหรือพื้นที่เกือบราบ ที่ลาดเชิงเขามีสภาพเป็นพื้นที่ลูกคลื่นลอนลาดถึงเนินเขา เกิดจากการผุพังสลายตัวอยู่กับที่หรือแรงโน้มถ่วงของโลก ส่วนใหญ่พบหินปะปนในหน้าตัดดินและลอยหน้า พื้นที่จังหวัดมหาสารคามเป็นส่วนหนึ่งที่พัฒนาจากหินทราย (กรมพัฒนาที่ดินกระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2564)

บ้านหนองโจด ตำบลโคกก่อ อำเภอมือเมือง จังหวัดมหาสารคาม มีพื้นที่ทั้งหมด 1,481 ไร่ ภายรอบของชุมชนมีทรัพยากรธรรมชาติ ประกอบไปด้วยที่ดินสาธารณะประโยชน์ที่ใช้ในการประกอบกิจการเลี้ยงสัตว์ ทำการเกษตรทั้งพืชสวน และพืชไร่และทำนา ทรัพยากรน้ำ เช่น อ่างห้วยหินเหิบ อ่างเก็บน้ำห้วยคะคาง บ่อบาดาล บ่อนองโจด ห้วยคะคางและห้วยน้อย และป่าชุมชน โดยพื้นที่สาธารณะประโยชน์ในชุมชนเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูกเพื่อทำกินภายในครัวเรือน และสร้างรายได้ให้กับชุมชน แต่พื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่สาธารณะที่กันไว้สำหรับทำประโยชน์ของชุมชน มีการปักหมุดเขตกันสำหรับการทำเกษตรกรรม ขณะเดียวกันพื้นที่รอบอ่างห้วยหินเหิบเป็นพื้นที่ที่ชุมชนได้มีการใช้ประโยชน์ในการทำเกษตรกรรมที่มีรูปแบบในการจัดการสำหรับผู้ที่มีความต้องการในการทำเกษตรกรรม ซึ่งเดิมทีเป็นพื้นที่ที่มีแอ่งน้ำขนาดใหญ่ที่รองรับน้ำที่ไหลลงมาจากโคกและชาวบ้านได้มีการเข้าไปเลี้ยงวัว และควายในพื้นที่สาธารณะ ต่อมาเมื่อกลุ่มคนทำการล้อมรั้วปลูกผักตามโพนเพื่อทำกิน และเริ่มมีการทำตามกันมากขึ้น เมื่อเห็นว่ามีกลุ่มคนเข้ามาขึ้นก็มีการขุดลอกอ่างให้ใหญ่มากขึ้น และถมที่เพื่อแบ่งและจัดสัดส่วนให้เหมาะสมต่อกลุ่มผู้ที่เข้ามาทำการเกษตร แต่เนื่องจากการเข้าใช้พื้นที่สาธารณะประโยชน์รอบอ่างห้วยหินเหิบ เป็นการเข้าใช้พื้นที่ของกลุ่มคนเฉพาะกลุ่ม ซึ่งเป็นกลุ่มแรกที่ได้เข้ามาบุกเบิกพื้นที่และเวียนใช้ภายในครอบครัวจากจากรุ่นสู่รุ่น และการใช้ประโยชน์ในพื้นที่สาธารณะรอบอ่างห้วยหินเหิบยังขาดการสนับสนุนจากหลากหลายภาคส่วน เช่น การจัดการพื้นที่เพื่อให้ใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน และเรื่องของปัจจัยในการสร้างรายได้หรือด้านการตลาดที่จะมารองรับสินค้าจากการผลิตของผู้ใช้ประโยชน์ในพื้นที่รอบอ่างห้วยหินเหิบได้

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางการใช้ประโยชน์พื้นที่สาธารณะรอบอ่างห้วยหินเหิบ โดยศึกษาพัฒนาการการใช้พื้นที่สาธารณะประโยชน์ ลักษณะในการใช้พื้นที่ เพื่อเป็นรูปแบบและแนวทางในการเป็นต้นแบบการใช้ประโยชน์จากพื้นที่สาธารณะอย่างยั่งยืนให้กับพื้นที่ในจังหวัดมหาสารคาม และพื้นที่อื่นๆ ได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการการใช้ประโยชน์ในพื้นที่รอบอ่างห้วยหินเหิบบ้านหนองโจด ตำบลโคกก่อ อำเภอมือเมือง จังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาแนวทางการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนจากพื้นที่รอบอ่างห้วยหินเหิบ บ้านหนองโจด ตำบลโคกก่อ อำเภอมือเมือง จังหวัดมหาสารคาม

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการเก็บข้อมูลโดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) การจดบันทึกภาคสนาม (Field Notes) และการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยนี้ดำเนินการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้พื้นที่สาธารณะรอบอ่างห้วยหินเหิบ ประกอบด้วย ตัวแทนกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์จากพื้นที่รอบอ่างห้วยหินเหิบ จำนวน 45 คน ตัวแทนชาวบ้านในชุมชนบ้านหนองโจด 12 คน และผู้นำชุมชนบ้านหนองโจดทั้งหมดที่ 9 และหมู่ที่ 13 รวมทั้งหมด 57 คน เป็นการดำเนินการเลือกแบบเจาะจงเนื่องจากเป็นหมู่บ้านที่มีการเข้าไปบุกเบิกการใช้ประโยชน์ในอ่างห้วยหินเหิบบ้านหนองโจด ตำบลโคกก่อ อำเภอมือเมือง จังหวัดมหาสารคาม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview Guideline) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และการจดบันทึกภาคสนาม (Field Notes) โดยอาศัยกรอบแนวคิดในการวิจัยและผลการสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเป็นแนวทางตามประเด็นการศึกษาและเครื่องมือแบบสอบถามที่สร้างขึ้นได้ผ่านการตรวจสอบของผู้ทรงคุณวุฒิ โดยการตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมือ ความเที่ยงตรง ความเชื่อมั่น ความยากง่าย ก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ได้รับจากสารหนังสือ บทความ สื่อสารสนเทศ ตลอดจนถึงเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องโดยการศึกษาเอกสาร

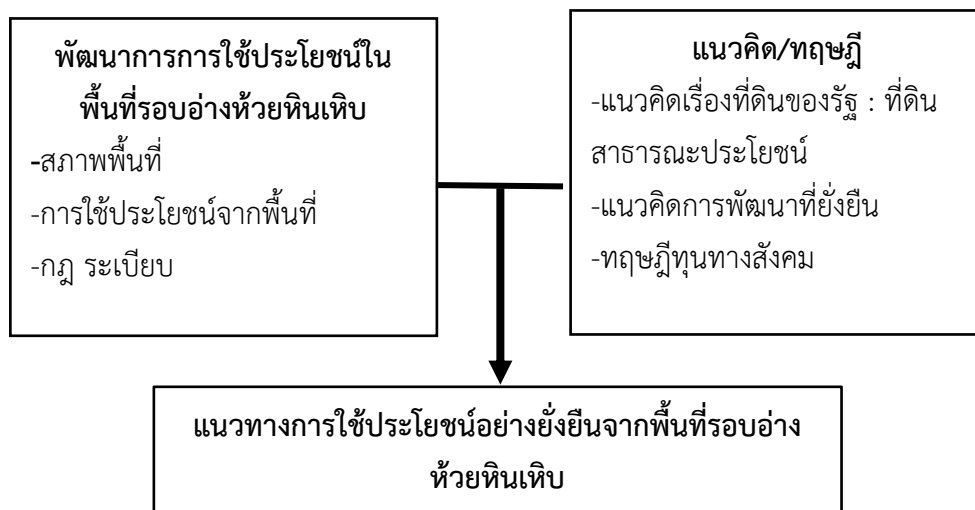
3.2 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และจดบันทึกเก็บรวบรวมจากแหล่งข้อมูลโดยตรงก่อนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้ให้ข้อมูล เพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยกำหนดเวลาและสถานที่ เพื่อทำการสัมภาษณ์ รวบรวมข้อมูลจากการจดบันทึกและขออนุญาตใช้เครื่องบันทึกเสียงขณะสัมภาษณ์และตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์โดยทำการตรวจสอบข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลตลอดเวลาที่ทำการวิจัย โดยมีการนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสังเกต การบันทึกภาพ นำมาจำแนกข้อมูลจัดเป็นหมวดหมู่ตามประเด็นหัวข้อการศึกษาวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา และนำเสนอแบบพรรณนา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการดำเนินการการศึกษาพัฒนาการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนจากพื้นที่รอบอ่างห้วยหินเหิบ กรณีศึกษา บ้านหนองโจด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ต้องการที่จะศึกษาแนวคิดเรื่องที่ดินของรัฐ : ที่ดินสาธารณะประโยชน์ (ชัชวาล สมจิตต์, 2559) แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน (พงศเทพ สุธีรัฐ, 2557) และทฤษฎีทุนทางสังคม (สินัด ตรีวรรณไชย 2545) เพื่อใช้ประกอบการศึกษาพัฒนาการใช้ประโยชน์ในพื้นที่รอบอ่าง รวมไปถึงการศึกษาแนวทางการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนจากพื้นที่รอบอ่างห้วยหินเหิบ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

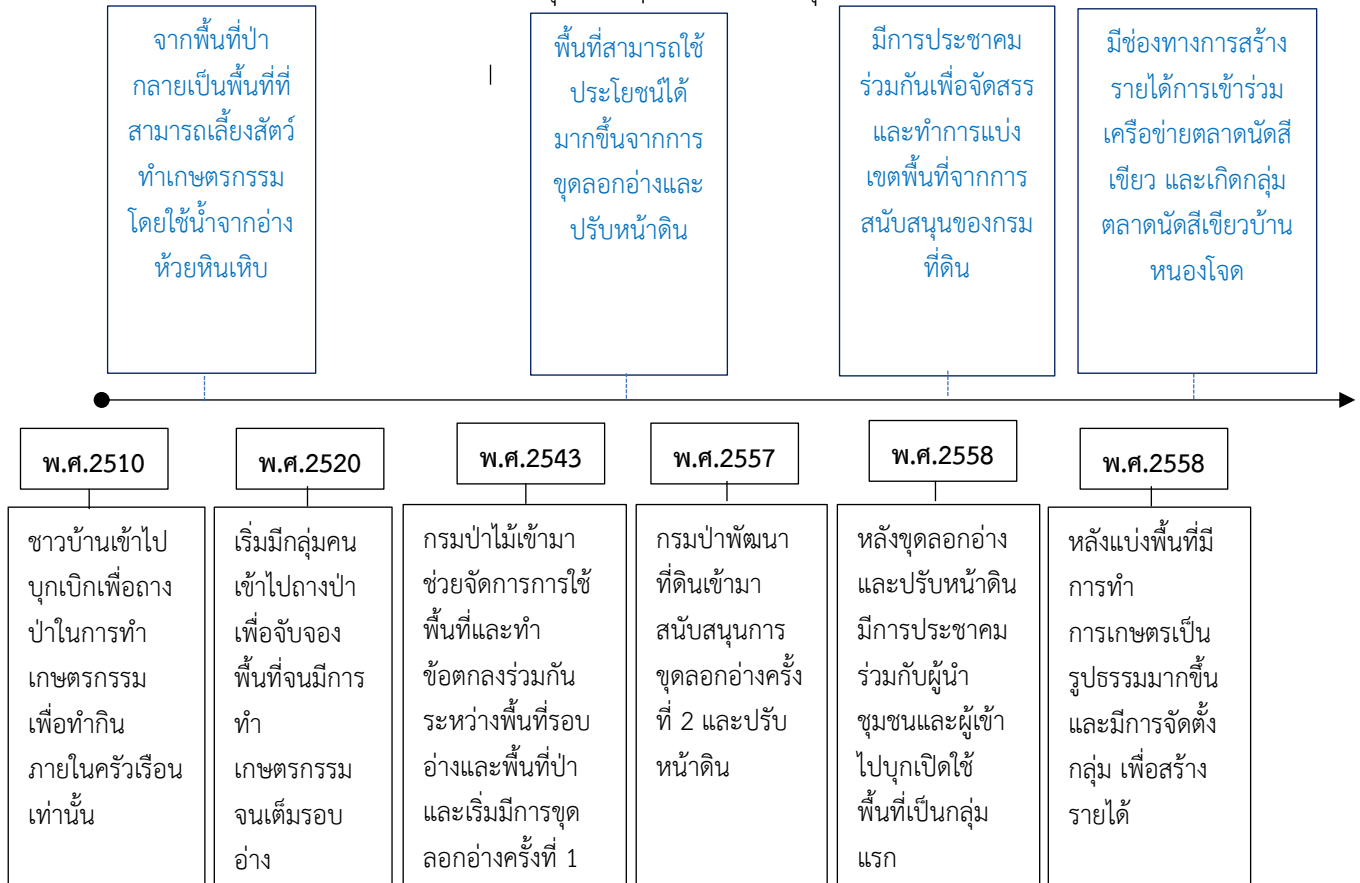
ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. พัฒนาการการใช้ประโยชน์ในพื้นที่รอบอ่างห้วยหินเหิบบ้านหนองโจด ตำบลโคกกอ อำเภอมือง จังหวัด

มหาสารคาม

พัฒนาการการใช้ประโยชน์ในพื้นที่รอบอ่างห้วยหินเหิบ พบว่า พัฒนาการการใช้ประโยชน์ในพื้นที่รอบอ่างห้วยหินเหิบ พบว่าปี พ.ศ. 2510 โดยชาวบ้านเข้าไปบุกเบิกเพื่อถางป่าในการทำเกษตรกรรมเพื่อทำกินภายในครัวเรือนเท่านั้น ต่อมาในปี พ.ศ. 2520 เริ่มมีกลุ่มคนเข้าไปถางป่าเพื่อจับจองพื้นที่เพิ่มมากขึ้นจนมีพื้นที่ในการทำเกษตรจนเต็มรอบอ่าง ต่อมาในปี พ.ศ. 2543 กรมป่าไม้เข้ามาช่วยจัดการในเรื่องของการใช้พื้นที่ และทำข้อตกลงร่วมกันระหว่างพื้นที่รอบอ่างและป่าโคกหินลาด และได้เริ่มมีการขุดลอกอ่างห้วยหินเหิบ ครั้งที่ 1 ต่อมาในปี พ.ศ. 2557 กรมพัฒนาที่ดินเข้ามาสนับสนุนในเรื่องของการขุดลอกอ่างครั้งที่ 2 และปรับหน้าดินเพื่อใช้เป็นพื้นที่เกษตรกรรมสำหรับกลุ่มคนที่เข้ามาใช้ประโยชน์ในพื้นที่ ต่อมาในปี พ.ศ. 2558 หลังขุดลอกและปรับหน้าดินได้มีการประชุมร่วมกับคนในชุมชนและผู้เข้าไปบุกเบิกพื้นที่ครั้งแรก เพื่อแบ่งพื้นที่ในการทำเกษตรกรรมร่วมกันอย่างเป็นธรรม โดยแบ่งให้คนละ 2 งาน เท่าๆ กันและในปี 2560 หลังจากการแบ่งพื้นที่จึงเริ่มมีการทำเกษตรกรรมอย่างจริงจังมากขึ้นและเริ่มมีการจัดตั้งเป็นกลุ่มแปลงใหญ่ และปลูกผักในพื้นที่ของตนเองเพื่อจำหน่ายจนเกิดเป็นอาชีพหลัก จากนั้นได้มีการเข้าร่วมเครือข่ายตลาดนัดสีเขียว และเกิดกลุ่มตลาดนัดสีเขียวบ้านหนองโจด และเข้าร่วมโครงการเพื่อรับการสนับสนุนต่าง ๆ โดยสามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ตาม ภาพที่ 2 ดังนี้

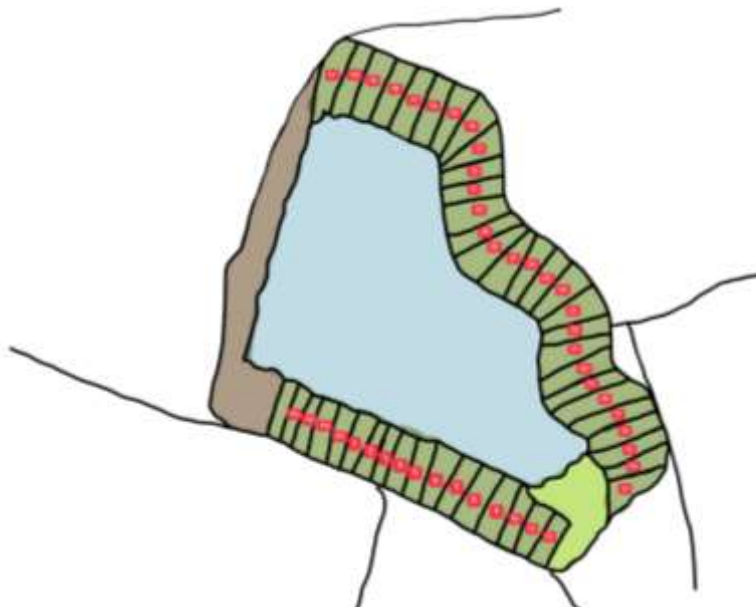
ภาพที่ 2 พัฒนาการการใช้ประโยชน์พื้นที่รอบอ่างห้วยหินเหิบ

2. แนวทางการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนจากพื้นที่รอบอ่างห้วยหินเหิบ บ้านหนองโจด อำเภอมือง จังหวัด

มหาสารคาม

แนวทางการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนจากพื้นที่รอบอ่างห้วยหินเหิบ บ้านหนองโจด อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม พบว่า การใช้ประโยชน์พื้นที่สาธารณะรอบอ่างห้วยหินเหิบ ผู้ใช้พื้นที่จำนวน 45 คน โดยพื้นที่ทั้งหมด 14 ไร่

และมีการแบ่งพื้นที่คนละ 2 งาน เท่าๆ กัน ซึ่งแต่ละแปลงมีการปลูกผักที่คล้ายกันหลายชนิด ได้แก่ พริก มะเขือ ต้นหอม ต้นชีหอม ชีลาว ผักสลัด กะหล่ำปลี ผักกาดขาว ผักบุ้ง สะระแหน่ มะเขือเทศ กะเพรา ผักแป้น คื่นช่าย ถั่วฝักยาว กระเทียม บวบ ขึ้นฉ่าย บรอกโคลี แฉะผัก โหระพา ฟักทอง มะระขี้นก ข้าวโพด ข้าว ตะไคร้ ถั่วพู กระเจี๊ยบเขียว กะหล่ำดอก มะละกอ มะเขือเทศราชินี ผักกาดเขียวปลี แตงกวา กวางตุ้ง ฟักแฟง ถั่วลันเตา ขจร เตย ใบชะพลู ลิ้นฟ้า ผักเสี้ยน ผักแพรว ชะอม ใบมะกะกูด เป็นต้น ซึ่งการแบ่งพื้นที่สามารถแสดงได้ดังภาพที่ 3 ดังนี้

ภาพที่ 3 พื้นที่สาธารณะอ่างห้วยหินเหิบที่มีการใช้ประโยชน์

โดยการเข้าใช้พื้นที่ของผู้ใช้จำนวน 45 คน ซึ่งในแต่ละแปลงจะมีการปลูกผัก สามารถแสดงได้ตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางแสดงการเข้าใช้พื้นที่โดยคนจำนวน 45 คน

แปลง	ชนิดของผักที่ปลูก/การใช้ประโยชน์
แปลงที่ 1	พริก มะเขือ ต้นหอม ชีหอม ชีลาว ผักบุ้ง สะระแหน่ กะเพรา ผักแป้น กระเทียม ขึ้นฉ่าย บรอกโคลี มะระขี้นก ข้าวโพด ตะไคร้ ถั่วพู กะหล่ำดอก แตงกวา กวางตุ้ง ฟักแฟง
แปลงที่ 2	พริก มะเขือ ต้นหอม ชีหอม ชีลาว กะหล่ำปลี ผักบุ้ง สะระแหน่ มะเขือเทศ กะเพรา ผักแป้น กระเทียม ขึ้นฉ่าย บรอกโคลี มะระขี้นก ข้าวโพด ตะไคร้ ถั่วพู กะหล่ำดอก มะละกอ มะเขือเทศราชินี แตงกวา กวางตุ้ง
แปลงที่ 3	พริก มะเขือ ต้นหอม ชีหอม ชีลาว กะหล่ำปลี ผักกาดขาว ผักบุ้ง สะระแหน่ มะเขือเทศ กะเพรา ผักแป้น กระเทียม ขึ้นฉ่าย บรอกโคลี ตะไคร้ ถั่วพู กะหล่ำดอก มะเขือเทศราชินี แตงกวา กวางตุ้ง
แปลงที่ 4	พริก มะเขือ ต้นหอม ชีหอม ชีลาว ผักบุ้ง กะเพรา ผักแป้น ขึ้นฉ่าย บรอกโคลี มะระขี้นก ข้าวโพด ตะไคร้ ถั่วพู กะหล่ำดอก แตงกวา กวางตุ้ง ใบชะพลู ลิ้นฟ้า
แปลงที่ 5	พริก มะเขือ ต้นหอม ชีหอม ชีลาว กะหล่ำปลี ผักกาดขาว ผักบุ้ง สะระแหน่ มะเขือเทศ กะเพรา ผักแป้น กระเทียม ขึ้นฉ่าย มะระขี้นก ตะไคร้ ถั่วพู กะหล่ำดอก มะเขือเทศราชินี แตงกวา กวางตุ้ง ใบชะพลู ลิ้นฟ้า
แปลงที่ 6	พริก ต้นหอม ชีหอม ชีลาว กะหล่ำปลี ผักบุ้ง กะเพรา ผักแป้น ขึ้นฉ่าย ข้าวโพด ตะไคร้ กะหล่ำดอก แตงกวา กวางตุ้ง ฟักแฟง ใบชะพลู ลิ้นฟ้า
แปลงที่ 7	พริก มะเขือ ต้นหอม ชีหอม ชีลาว กะหล่ำปลี ผักกาดขาว ผักบุ้ง สะระแหน่ มะเขือเทศ กะเพรา ผักแป้น กระเทียม ขึ้นฉ่าย มะระขี้นก ข้าว ตะไคร้ กะหล่ำดอก มะเขือเทศราชินี แตงกวา กวางตุ้ง ฟักแฟง ลิ้นฟ้า
แปลงที่ 8	พริก ต้นหอม ชีหอม ชีลาว กะหล่ำปลี ผักกาดขาว ผักบุ้ง สะระแหน่ มะเขือเทศ กะเพรา ผักแป้น คื่นช่าย กระเทียม ขึ้นฉ่าย บรอกโคลี บรอกโคลี ข้าวโพด ข้าว ตะไคร้ มะละกอ มะเขือเทศราชินี แตงกวา กวางตุ้ง ฟักแฟง ใบชะพลู ลิ้นฟ้า ผักแพรว
แปลงที่ 9	พริก มะเขือ ต้นหอม ชีลาว กะหล่ำปลี ผักกาดขาว ผักบุ้ง มะเขือเทศ กะเพรา ผักแป้น คื่นช่าย กระเทียม ขึ้นฉ่าย บรอกโคลี มะระขี้นก ข้าว ตะไคร้ กะหล่ำดอก มะละกอ มะเขือเทศราชินี แตงกวา กวางตุ้ง
แปลงที่ 10	พริก มะเขือ ต้นหอม ชีลาว สลัด กะหล่ำปลี ผักบุ้ง มะเขือเทศ กะเพรา คื่นช่าย กระเทียม ขึ้นฉ่าย บรอกโคลี ข้าวโพด ข้าว ตะไคร้ มะละกอ มะเขือเทศราชินี แตงกวา กวางตุ้ง ฟักแฟง ผักแพรว
แปลงที่ 11	พริก ต้นหอม ชีหอม ชีลาว สลัด ผักบุ้ง กะเพรา คื่นช่าย กระเทียม บวบ บรอกโคลี มะระขี้นก ข้าวโพด ข้าว ตะไคร้ กะหล่ำดอก มะละกอ แตงกวา กวางตุ้ง ฟักแฟง ใบชะพลู ผักแพรว

ตารางที่ 2 ตารางแสดงการเข้าใช้พื้นที่โดยคนจำนวน 45 คน (ต่อ)

ตารางที่ 3 ตารางแสดงการใช้พื้นที่โดยคนจำนวน 45 คน (ต่อ)

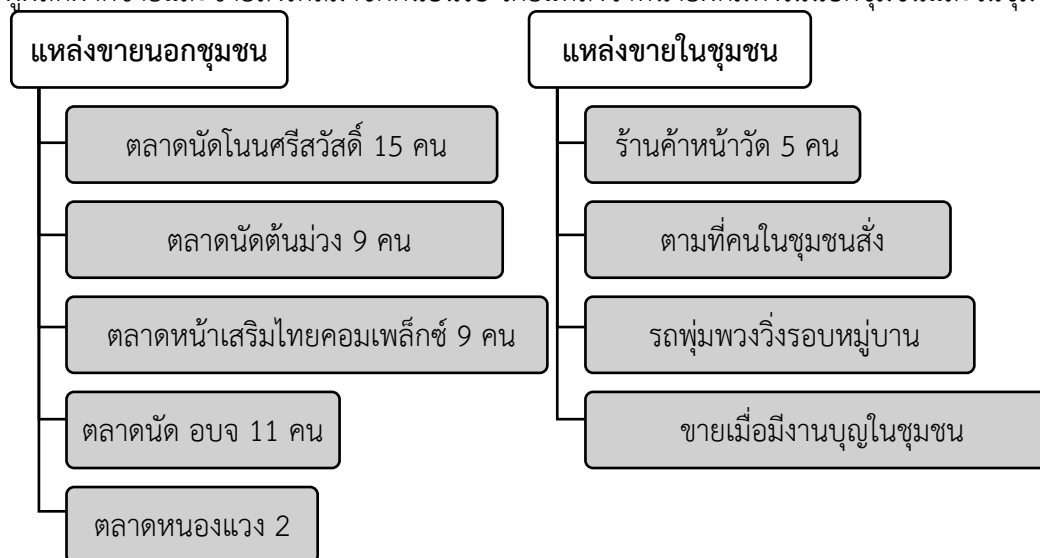
แปลง	ชนิดของผักที่ปลูก/การใช้ประโยชน์
แปลงที่ 36	พริก มะเขือ ต้นหอม ชีหอม ซึลาว กะหล่ำปลี ผักกาดขาว คะน้า ถั่วฝักยาว กระเทียม บวบ ขึ้นฉ่าย แฉ่งลัก ฟักทอง ข่า ตะไคร้ ถั่วพู มะละกอ ผักกาดเขียวปลี กวางตุ้ง ฟักแฟง ใบมะกรูด
แปลงที่ 37	พริก ต้นหอม ชีหอม ซึลาว กะหล่ำปลี มะเขือเทศ ผักแป้น ถั่วฝักยาว บวบ ขึ้นฉ่าย แฉ่งลัก ฟักทอง ข่า ถั่วพู กระเจี๊ยบเขียว มะละกอ ฟักแฟง ขจร ใบมะกรูด
แปลงที่ 38	พริก มะเขือ ชีหอม ซึลาว กะหล่ำปลี มะเขือเทศ ผักแป้น ถั่วฝักยาว บวบ ขึ้นฉ่าย แฉ่งลัก ฟักทอง ข่า ตะไคร้ ถั่วพู กระเจี๊ยบเขียว มะละกอ มะเขือเทศราชินี ผักกาดเขียวปลี ฟักแฟง ขจร
แปลงที่ 39	พริก ต้นหอม ชีหอม ซึลาว กะหล่ำปลี ผักกาดขาว มะเขือเทศ ผักแป้น คะน้า ถั่วฝักยาว บวบ ขึ้นฉ่าย แฉ่งลัก ข่า ตะไคร้ กระเจี๊ยบเขียว มะละกอ ผักกาดเขียวปลี ฟักแฟง ขจร ใบมะกรูด
แปลงที่ 40	พริก ต้นหอม ชีหอม ซึลาว กะหล่ำปลี มะเขือเทศ ผักแป้น คะน้า ถั่วฝักยาว ขึ้นฉ่าย แฉ่งลัก ฟักทอง ข่า ตะไคร้ ถั่วพู กระเจี๊ยบเขียว มะละกอ ผักกาดเขียวปลี ฟักแฟง ขจร
แปลงที่ 41	พริก ต้นหอม กะหล่ำปลี มะเขือเทศ ผักแป้น คะน้า ถั่วฝักยาว บวบ ขึ้นฉ่าย แฉ่งลัก ฟักทอง ข่า ตะไคร้ ถั่วพู กระเจี๊ยบเขียว มะละกอ ผักกาดเขียวปลี ฟักแฟง ขจร
แปลงที่ 42	พริก มะเขือ ต้นหอม กะหล่ำปลี มะเขือเทศ คะน้า ถั่วฝักยาว บวบ ขึ้นฉ่าย แฉ่งลัก ฟักทอง ข่า ตะไคร้ ถั่วพู กระเจี๊ยบเขียว มะละกอ ผักกาดเขียวปลี
แปลงที่ 43	พริก มะเขือ ต้นหอม กะหล่ำปลี มะเขือเทศ คะน้า ถั่วฝักยาว บวบ ขึ้นฉ่าย แฉ่งลัก ฟักทอง ข่า ถั่วพู กระเจี๊ยบเขียว มะละกอ ผักกาดเขียวปลี
แปลงที่ 44	พริก มะเขือ ต้นหอม กะหล่ำปลี มะเขือเทศ คะน้า ถั่วฝักยาว บวบ ขึ้นฉ่าย แฉ่งลัก ฟักทอง ข่า ตะไคร้ ถั่วพู กระเจี๊ยบเขียว มะละกอ ผักกาดเขียวปลี ถั่วลิ้นเตา
แปลงที่ 45	พริก มะเขือ ต้นหอม กะหล่ำปลี มะเขือเทศ คะน้า ถั่วฝักยาว ขึ้นฉ่าย แฉ่งลัก ฟักทอง ข่า ตะไคร้ ถั่วพู กระเจี๊ยบเขียว มะละกอ ผักกาดเขียวปลี ถั่วลิ้นเตา

ที่มา: สถาบันจัดการความรู้เกษตรกรรมยั่งยืนภาคอีสาน (2565)

จากตารางการใช้ประโยชน์ในพื้นที่สาธารณะบ้านหนองโจด โดยการทำเกษตรกรรมของกลุ่มสมาชิกที่ใช้ประโยชน์จำนวน 45 คน โดยมีรูปแบบการปลูกในรูปแบบของการใช้โต๊ะปลูก และการยกแปลงสูง

การจัดการพื้นที่เพื่อให้ใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืนของพื้นที่รอบอ่างห้วยหินเหิบ จากการสัมภาษณ์ของผู้ใช้ประโยชน์ มีความต้องการจัดการการใช้พื้นที่โดยให้พื้นที่สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืนและสามารถใช้ที่ดินเพื่อสร้างรายได้ ซึ่งอาจจะมีการเวียนใช้พื้นที่ให้กับคนกลุ่มใหม่ เพื่อให้ได้มีการใช้ที่ดินร่วมกัน และเรื่องของปัจจัยในการสร้างรายได้หรือด้านการตลาดที่จะมารองรับสินค้าจากการผลิตของผู้ใช้ประโยชน์ในพื้นที่รอบอ่างห้วยหินเหิบ มีการเข้าร่วมกลุ่มกับเครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือกภาคอีสาน และมีการเข้าร่วมทำตลาดนัดสีเขียวให้กับผู้ผลิตในพื้นที่รอบอ่างห้วยหินเหิบ

ในปัจจุบันเป็นการปลูกเพื่อสร้างรายได้เป็นอาชีพหลักของกลุ่มเป้าหมายโดยการจำหน่ายผัก มี 2 แบบคือผู้ผลิตไปขายเอง และผู้ผลิตฝากขายและขายส่งให้สมาชิกคนอื่นไป โดยแหล่งจำหน่ายผักมีทั้งในนอกชุมชนและในชุมชน ได้แก่

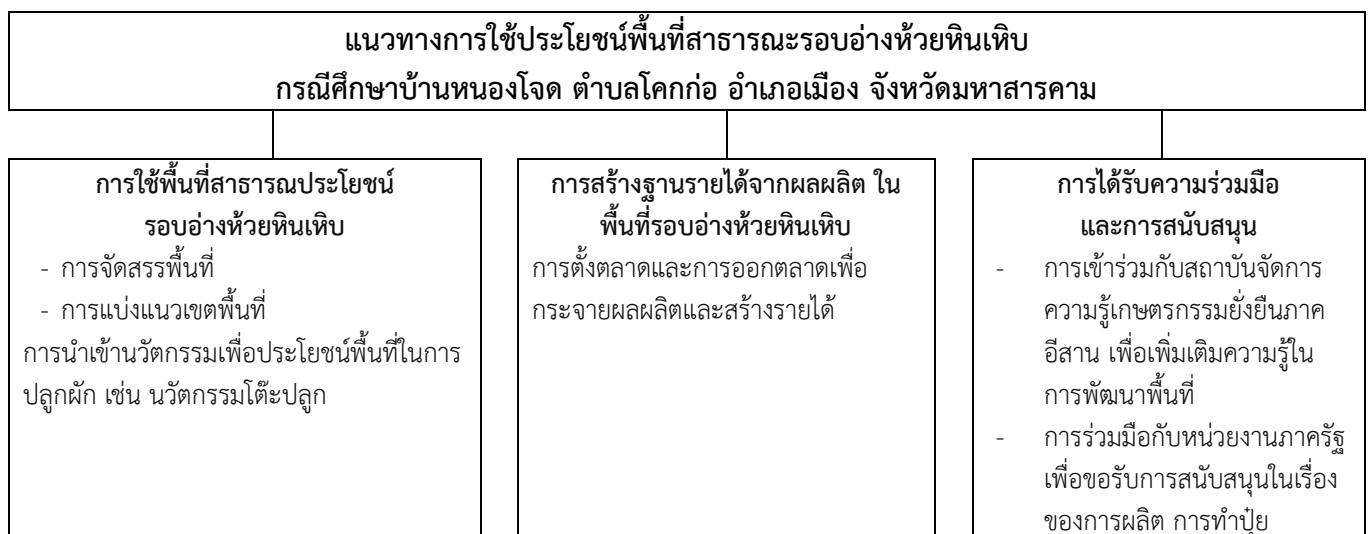
ภาพที่ 4 ฐานตลาดการสร้างรายได้จากการใช้ประโยชน์พื้นที่สาธารณะรอบอ่างห้วยหินเหิบ

อภิปรายผล

พัฒนาการการใช้ประโยชน์ในพื้นที่รอบอ่างห้วยหินเหิบบ้านหนองโจด ตำบลโคกก่อ อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม พบว่า การเข้าพื้นที่ในเรื่องของการจัดสรร และแบ่งพื้นที่โดยที่รัฐ ไม่เข้ามาแทรกแซงในการจัดการพื้นที่ แต่เป็นการจัดการพื้นที่โดยชุมชน ซึ่งเป็นการจัดสรรพื้นที่ตามความเหมาะสมของผู้ใช้ประโยชน์จำนวน 45 คน โดยได้มีการสร้างข้อตกลงร่วมกันในการเข้าใช้ประโยชน์ในพื้นที่ ซึ่งพื้นที่อยู่ติดกับพื้นที่สาธารณะป่าโคกหินลาด เป็นพื้นที่สาธารณะที่อยู่ใน การดูแลของนายอำเภอปกครองร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้มีอำนาจดูแล โดยการจัดสรรพื้นที่ดังกล่าวนี้ ชุมชน ได้มีส่วนในการจัดสรรที่เอง โดยที่ผู้มีอำนาจการดูแลให้การสนับสนุนการเข้าใช้พื้นที่และสนับสนุนในเรื่องของการพัฒนาพื้นที่ ให้ชุมชนได้มีการใช้พื้นที่เพื่อสร้างรายได้ให้กับสมาชิกผู้ใช้ประโยชน์ได้ ซึ่งสอดคล้องกับ วรินทร์ นาสมใจ. (2556) ศึกษา แนวทางการบริหารจัดการพื้นที่สาธารณะป่าโคกหนองงา อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม ส่วนใหญ่ใช้ประโยชน์เพื่อการ บริโภคในครัวเรือนและเป็นรายได้เสริม กิจกรรมที่เข้าใช้ประโยชน์ตลอดทั้งปี คือ การเพาะปลูก และเลี้ยงสัตว์ แนวทางการ บริหารจัดการหลัก ๆ คือ (1) จัดตั้งและกำหนดโครงสร้างองค์กรขึ้นมาบริหารจัดการพื้นที่สาธารณะป่าโคกหนองงา (2) ให้ คณะกรรมการที่ได้รับการคัดเลือกเขียนโครงการเพื่อของบประมาณสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่เพื่อใช้ สำหรับการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ (3) การดำเนินงานและกิจกรรมการบริหารจัดการพื้นที่สาธารณะป่าโคกหนองงาจะต้องให้ ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม และ(4) กำหนดกฎระเบียบต่าง ๆ ในการจัดการ และใช้ประโยชน์พื้นที่สาธารณะป่า โคกหนองงา เพื่อเป็นแนวทางสำหรับปฏิบัติร่วมกัน แนวทางการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนจากพื้นที่รอบอ่างห้วยหินเหิบ บ้าน หนองโจด อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม พบว่า พบว่า มีการเข้าใช้พื้นที่เพื่อการทำเกษตรกรรมในการเลี้ยงชีพในครัวเรือน และต่อมาได้มีการใช้พื้นที่เพื่อการสร้างรายได้ให้กับตนเอง และผู้ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ จำนวน 45 คน โดยการใช้พื้นที่ ดังกล่าวเป็นการเข้าใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีในชุมชนทั้งอ่างห้วยหินเหิบ และป่าโคกหินลาด ซึ่งสอดคล้อง สีนาด ตีรวรรณไชย (2554) ศึกษาทฤษฎีทุนทางสังคม พบว่าการศึกษาการเข้าใช้ประโยชน์ของคนจำนวน 45 คนนั้น ตามที่อ้างจาก ทฤษฎีทุนทางสังคม เป็นการเข้าใช้ประโยชน์โดยอ้างอิงและได้ประโยชน์ร่วมกันทั้งสองฝ่ายทั้งพื้นที่รอบอ่างและป่าโคกหินลาด ซึ่งเป็นการพึ่งพาอาศัยกัน โดยการเข้าใช้ประโยชน์ของคนจำนวน 45 คน นั้นเป็นการใช้ประโยชน์จากระบบนิเวศที่อยู่ในพื้นที่ เช่น ที่ดินรอบอ่างห้วยหินเหิบ น้ำในอ่างห้วยหินเหิบ และป่าโคกหินลาด

องค์ความรู้ใหม่

ความรู้ใหม่จากการวิจัยเรื่อง แนวทางการใช้ประโยชน์พื้นที่สาธารณะรอบอ่างห้วยหินเหิบ กรณีศึกษา บ้านหนอง โจด ตำบลโคกก่อ อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม ดังนี้

ภาพที่ 5 องค์ความรู้ใหม่

จากภาพที่ 5 องค์ความรู้ใหม่ สามารถอธิบายได้ว่า การศึกษาวิจัยในเรื่องแนวทางการใช้ประโยชน์พื้นที่สาธารณะรอบอ่างห้วยหินเหิบ กรณีศึกษาบ้านหนองโจด ตำบลโคกก่อ อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งได้ความรู้ใหม่ในเรื่องของการจัดสรรที่ดินโดยชุมชน การสร้างฐานผลิตและการสร้างรายได้ให้กับผู้ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ และการได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนจากภาคี และท้องถิ่นของพื้นที่

สรุปผลการวิจัย

การเข้าใช้พื้นที่สาธารณะประโยชน์รอบอ่างห้วยหินเหิบ ของบ้านหนองโจด ตำบลโคกก่อ อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม เป็นการเข้าใช้พื้นที่สาธารณะประโยชน์ที่ชุมชนเป็นเจ้าของ โดยชุมชนสามารถจัดการการใช้ประโยชน์มีการประชุมร่วมกันของผู้ใช้ประโยชน์จำนวน 45 คน ในการสร้างข้อตกลง กติกา การใช้ประโยชน์ในพื้นที่ ซึ่งในอดีตการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ดังกล่าวเป็นการเข้าใช้ประโยชน์เพื่อการเลี้ยงวัว ควาย และการทำเกษตรกรรมเพื่อเลี้ยงชีพในครัวเรือนเท่านั้น แต่เมื่อเริ่มมีหน่วยงานเข้ามาให้การสนับสนุน การใช้ประโยชน์ในพื้นที่สาธารณะรอบอ่างห้วยหินเหิบก็เริ่มมีแบบแผนและทิศทางการใช้ประโยชน์ที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ลักษณะการใช้ประโยชน์ของพื้นที่รอบอ่างห้วยหินเหิบในปัจจุบัน ผู้ใช้ประโยชน์ได้มีการใช้พื้นที่เพื่อการผลิตผักใช้พื้นที่ ซึ่งมีผลผลิตหลากหลายชนิด โดยปัจจุบันมีการใช้ประโยชน์จนเต็มรอบอ่าง บนพื้นที่ 14 ไร่ ซึ่งมีผู้ใช้จำนวน 45 คน โดยแบ่งการใช้งานในพื้นที่คนละ 2 งานเท่า ๆ กัน ซึ่งมีการปลูกผักและการจำหน่าย โดยรูปแบบการจำหน่ายมี 6 ช่องทาง คือ ขายให้กับพ่อค้า แม่ค้าคนกลางเข้ามารับซื้อในแปลง ขายให้กับชุมชน ขายให้กับตลาด ขายในรูปแบบฝากขาย และขายในช่องทางออนไลน์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 การพัฒนาพื้นที่รอบอ่างห้วยหินเหิบเพื่อให้เป็นสัดส่วนที่ชัดเจนในการทำเกษตรกรรม ควรมีความชัดเจนในเรื่องของกฎหมายและการใช้สิทธิในการครอบครองที่ดิน

1.2 ในส่วนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่รอบอ่างห้วยหินเหิบ ควรมีการเข้ามาสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง ทั้งในเรื่องของระบบน้ำ และการสนับสนุนในเรื่องการเกษตรกรรม เพื่อให้มีการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาช่องทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับผลผลิตเพื่อสร้างรายได้เพิ่มขึ้นให้กับผู้ใช้ประโยชน์

เอกสารอ้างอิง

กรมพัฒนาที่ดิน. (2564). แนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสมตามฐานข้อมูลเกษตรเชิงรุก จังหวัดมหาสารคาม.

สืบค้น 10 มกราคม 2567. จาก <https://www.ddd.go.th/Agri-Map/Data/NE/mkm.pdf>.

ชัชวาล สมจิตต์. (2559). การบริหารจัดการการใช้ประโยชน์ที่ดินของรัฐ. กรุงเทพฯ: สำนักจัดการที่ดินของรัฐ.

พงศ์เทพ สุธีรัฐ. (2557). คู่มือการพัฒนาที่ยั่งยืน. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

วนิดา พรโพบูลย์. (2552). คำอธิบายที่ดิน ป่าไม้ เอกสารสิทธิที่ดิน และการตรวจพิสูจน์สิทธิที่ดิน. กรุงเทพฯ: อินเทอร์เน็ต.

วรินทร์ นาสมใจ. (2556). แนวทางการบริหารจัดการพื้นที่สาธารณะโคกหนองข่า อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม. (การจัดการเกษตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช).

สินาด ตรีวรรณไชย. (4 กรกฎาคม 2565). ทูทางสังคม: ความหมายและความสำคัญ. สืบค้น 10 มกราคม 2567. จาก <http://www.prachatai.com/journal/2005/01/2262/>.

Factors Effecting Elderly Capacity in Saving of the Working-Aged Population in Mueang District, Phitsanulok Province

Suthep Khammek^{1*} and Krittima Intagoon¹

¹ Pibulsongkarm Rajabhat University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: Suthep.khammek@gmail.com

ABSTRACT

This article aimed to study factors affecting the saving ability for the working-age population. The used study population aged 30-59 years living in Amphoe Muang, Phitsanulok Province. The sample size is 398 persons and target population are the group of are working in the unsecured occupation. The data were analyzed by means of descriptive statistics such as frequency, percentage, mean, standard deviation and inferential statistics by analyzing the binary logistic regression model. The findings from this study revealed that The factors affecting the saving ability for the working-age population include marital status, occupation, poverty, debt are determining factor to be able of saving for old age of the working-age population statistical significance at the 0.05 level.

Keywords: Capacity in Saving, Elderly, Working-Aged Population

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการออมเพื่อวัยสูงอายุของประชากรวัยทำงาน ในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

สุเทพ คำเมฆ^{1*} และ กฤติมา อินทะกุล¹

¹ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: Suthep.khammek@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการออมเพื่อวัยสูงอายุของประชากรวัยทำงาน โดยประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในศึกษาครั้งนี้ เป็นประชากรวัยทำงาน อายุระหว่าง 30-59 ปี ที่อาศัยอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 398 คน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมานด้วยการด้วยการวิเคราะห์สมการถดถอยโลจิสติกแบบ 2 กลุ่ม (Binary logistic regression) ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการออมเพื่อวัยสูงอายุ ได้แก่ สถานภาพสมรส การประกอบอาชีพเสริม ความยากจน การมีหนี้สิน เป็นปัจจัยที่กำหนดความสามารถในการออมเพื่อวัยสูงอายุของประชากรวัยทำงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ความสามารถในการออม, วัยสูงอายุ, ประชากรวัยทำงาน

© 2024 JSDP: Journal of Spatial Development and Policy

บทนำ

ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงทางประชากรอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน และเมื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงทางประชากรของประเทศไทยแล้วนั้นก็จะพบว่าเป็นไปตามรูปแบบของทฤษฎีการเปลี่ยนผ่านประชากร พบว่าประเทศไทยได้เริ่มเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) โดยในปี 2558 มีผู้สูงอายุร้อยละ 14.2 และอีกไม่กี่ปีข้างหน้าคาดว่าจะในปี 2568 จะมีผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นร้อยละ 19.8 และคาดว่าจะในอีก 20 ปีข้างหน้า หรือ ปี พ.ศ. 2578 จะมีผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 25 ซึ่งจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเต็มขั้น และเมื่อระยะเวลาผ่านไปจนถึงในปัจจุบันนี้ จากการเปลี่ยนผ่านทางประชากร เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับ การเปลี่ยนแปลงทางประชากรในประเทศไทย จะพบว่าในปี พ.ศ. 2506 จนถึงปี พ.ศ. 2526 นั้นประเทศไทยมีจำนวนเด็กเกิดในช่วงระยะเวลานี้ในแต่ละปีเกินกว่า 1 ล้านคนคนที่เกิดในระยเวลานั้นจึงถูกเรียกขานว่าเป็น “ประชากรรุ่นเกิดล้าน” เป็นช่วงที่มีอัตราการเกิดของคนในช่วงนั้นสูงมาก (ปัทมา ว่าพัฒน์วงศ์ และ ปราโมทย์ ประสาทกุล, 2561) และเมื่อระยะเวลาผ่านไปจนถึงในปัจจุบันนี้ พบว่าประชากรในรุ่นเกิดล้านนั้นเป็นกลุ่มประชากรที่มีจำนวนมาก และในระยะเวลาอีกไม่กี่ปีข้างหน้าประชากรกลุ่มนี้จะมีอายุมากขึ้น จะทำให้ประเทศไทยมีจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว การศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจของคนในสังคม ไม่ว่าจะเป็นด้านสุขภาพกายของผู้สูงอายุ วัฒนธรรมและสังคมที่กระทบต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ สภาวะอารมณ์และจิตใจเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ ฯลฯ

ในด้านชีวิตความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุเมื่อไม่สามารถทำงานได้ก็เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง และปัจจุบันพบว่าอายุขัยเฉลี่ยของประชากรมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ทำให้ระยะเวลาการดำรงชีวิตในช่วงวัยสูงอายุของพวกเขาเพิ่มขึ้น เมื่อเริ่มเข้าสู่วัยสูงอายุโดยส่วนมากผู้สูงอายุก็จะไม่ได้ทำงาน และไม่มีรายได้จากการประกอบอาชีพ แต่ในขณะเดียวกันค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันยังต้องมีตามปกติ การออมเพื่อวัยสูงอายุจึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่น่าจะสามารถช่วยให้ประชากรสูงอายุมีสถานะทางเศรษฐกิจที่ดีได้ (ชลธิชา วิชาวันรัตน์, 2552)

ปัจจุบันระบบการออมในประเทศไทยนั้นได้มีการดำเนินการตามธนาคารโลก แบ่งออกเป็น 1) การออมแบบบังคับตามกฎหมายที่รัฐบาลกำหนด ได้แก่ กองทุนประกันสังคม และกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ 2) การออมแบบสมัครใจ ได้แก่ การออมในกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ กองทุนระยะยาว และการออมสะสมทรัพย์แบบเงินได้

ประจำ ซึ่งการออมนี้เป็นการออมเพื่อสร้างความมั่นคงให้กับผู้ที่หลังเกษียณอายุเพื่อให้มีรายได้สำหรับดำรงชีพในยามชราภาพ (อนพัทธ์ หนองคู และพรพรรณ นันทแพทย์, 2559)

จากสถานการณ์จำนวนผู้สูงอายุที่มากขึ้นทำให้เกิดผลกระทบต่อโครงสร้างประชากรของประเทศ คือ ในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา ระดับหนี้ภาคครัวเรือนได้สูงขึ้นอย่างก้าวกระโดด โดยจากข้อมูลการสำรวจหนี้ครัวเรือนไทยปี 2560 พบว่า ปัจจุบันครัวเรือนไทยกว่า 91.1% ยังคงมีหนี้สินอยู่ และมีเพียง 8.9% ที่ไม่มีหนี้สิน โดยส่วนใหญ่เป็นหนี้เพื่อการใช้จ่ายทั่วไป 32.4% รองลงมา 30.5% เป็นหนี้เพื่อซื้อทรัพย์สิน (สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง, 2562) และบวกกับการออมในปัจจุบัน เมื่อพิจารณาจากการออมของครัวเรือนแล้วพบว่าในปี 2562 มีค่าใช้จ่ายของครัวเรือนอยู่ที่ 20,742.12 บาทต่อครัวเรือน และในปี 2563 มีค่าใช้จ่ายครัวเรือน 21,346 บาทต่อครัวเรือน ซึ่งพบว่าค่าใช้จ่ายของครัวเรือนเพิ่มสูงขึ้น สถานการณ์การออมภายในประเทศจึงน่าจะอ้อมได้ลดลง จากข้อมูลการสำรวจการออมของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุไทยมีอัตราการออมที่ต่ำมาก โดยประมาณร้อยละ 65 ของผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปไม่มีเงินออมเลย สะท้อนให้เห็นว่าผู้สูงอายุไทยยังไม่มี ความมั่นคงทางด้านรายได้ในช่วงหลังวัยเกษียณ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแรงงานนอกระบบ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2561) ซึ่งสะท้อนว่าประเทศไทยเตรียมความพร้อมสู่สังคมผู้สูงอายุน้อยมาก หรือไม่เตรียมเลย โดยมีการเตรียมความพร้อมไม่ถึง 30% จึงเป็นความท้าทายอย่างมากของประเทศ ในการรับมือกับสังคมสูงอายุที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี ดังนั้น การวางแผนทางการเงินด้วยการออม จึงเป็นขั้นตอนสำคัญเพื่อเตรียมพร้อมสู่การเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ สามารถพึ่งพาตนเองและสร้างประโยชน์ต่าง ๆ ให้กับสังคมได้ และส่งเสริมให้ผู้สูงอายุรู้สึกมีคุณค่าเปลี่ยนจากคำว่า “ภาระ” เป็น “พลัง” ซึ่งจะส่งผลทำให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีในบั้นปลายชีวิตทั้งกายและใจ

ด้วยข้อมูลข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าการออมเพื่อสูงอายุเป็นประเด็นที่น่าสนใจ และสมควรดำเนินการศึกษา โดยงานวิจัยนี้มุ่งเน้นการศึกษาปัจจัยและความสามารถในการออมของประชากรที่เป็นการออมเพื่อเก็บไว้ใช้จ่ายยามสูงอายุ ประชากรที่จะใช้ในการศึกษาเรื่องการออมนี้จึงควรเป็นกลุ่มประชากรที่ยังสามารถออมได้ ซึ่งก็คือกลุ่มประชากรวัยทำงาน เพื่อสามารถนำข้อมูลที่ได้นำไปใช้กำหนดนโยบายส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักการวางแผนและเก็บออมเพื่อวัยสูงอายุ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการออมเพื่อวัยสูงอายุของประชากรวัยทำงานในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ คือ ประชากรวัยทำงานตอนกลาง (อายุ 30-44 ปี) และวัยทำงานตอนปลาย (อายุ 45-59 ปี) ที่ประกอบอาชีพที่ไม่มีหลักประกันทางสังคม ได้แก่ กลุ่มคนที่ไม่ได้ทำงาน/ว่างงาน กลุ่มเกษตรกร/ปศุสัตว์/ประมง กลุ่มค้าขาย กลุ่มรับจ้างทั่วไป และกลุ่มอาชีพอื่นๆ อาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก การกำหนดขนาดตัวอย่างที่เหมาะสม ใช้สูตรการคำนวณหาขนาดตัวอย่างของ Taro Yamane (1973) จะได้ขนาดตัวอย่างเท่ากับ 398 คน

ในการสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบใช้วิธีการ วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ได้แก่ ประชากรวัยทำงานตอนกลาง (อายุ 30-44 ปี) และประชากรวัยทำงานตอนปลาย (อายุ 45-59 ปี) ที่อาศัยอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้ทำการสร้างแบบสอบถาม โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษานี้เก็บข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) ด้วยแบบสอบถามโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ประชากร จังหวัดพิษณุโลกและนำข้อมูลที่ได้มาบันทึกลงคอมพิวเตอร์และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

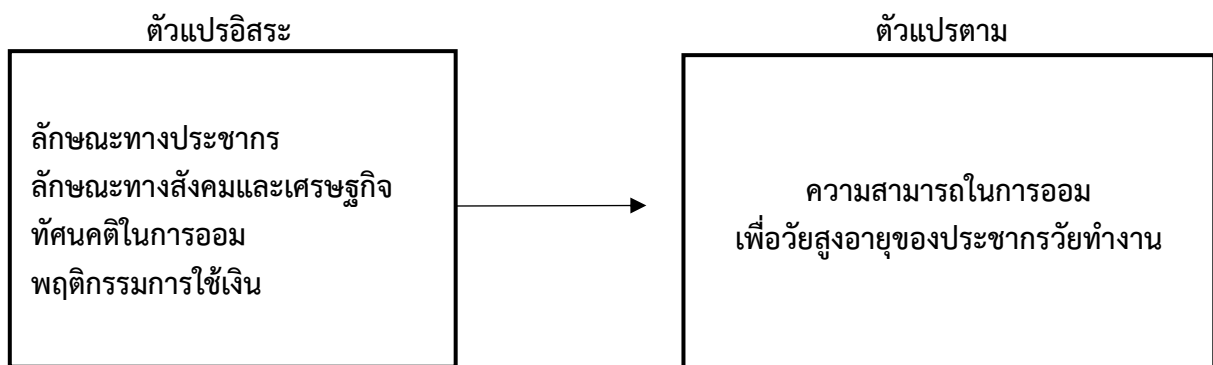
ในการศึกษานี้ใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่ออธิบายคุณลักษณะทาง ประชากร สังคมและเศรษฐกิจ ทศนคติต่อการออม และพฤติกรรมการใช้เงินของกลุ่มตัวอย่าง

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก แบบสอง กลุ่ม (Binary logistic regression) เพื่อหาปัจจัยที่กำหนดความสามารถในการออมเพื่อวัยสูงอายุของประชากรวัยทำงาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการออมเพื่อวัยสูงอายุของประชากรวัยทำงานในอำเภอเมือง จังหวัด พิษณุโลก จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง สามารถสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการออมเพื่อวัยสูงอายุของประชากรวัยทำงานในอำเภอเมือง จังหวัด พิษณุโลก

1.1 ลักษณะทางประชากร สังคมและเศรษฐกิจ กับความสามารถในการออมเพื่อวัยสูงอายุ

1.1.1 ลักษณะทางประชากร

จากการวิเคราะห์ความสามารถในการออมเพื่อวัยสูงอายุโดยจำแนกตามลักษณะทางประชากร พบว่า เพศหญิงมีแนวโน้มในการออมเพื่อวัยสูงอายุมากกว่าเพศชาย โดยผู้ที่สมรสแล้วหรืออยู่เป็นคู่จะมีความสามารถในการออมเพื่อวัยสูงอายุมากกว่าสถานภาพอื่นๆ เมื่อพิจารณาด้านอายุ พบว่า วัยแรงงานตอนกลาง(อายุ 30-44 ปี) และวัยแรงงาน ตอนปลาย (อายุ 45-59 ปี) มีความสามารถในการออมเพื่อวัยสูงอายุที่ใกล้เคียงกัน ส่วนในด้านการศึกษานั้นแบ่งเป็นผู้ที่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษาและต่ำกว่าประถมศึกษา และระดับสูงกว่าประถมศึกษาพบว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่า ประถมศึกษาจะมีแนวโน้มในการในการออมเพื่อวัยสูงอายุมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาและต่ำกว่า ประถมศึกษา ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ร้อยละของความสามารถในการออมเพื่อวัยสูงอายุ จำแนกตามลักษณะทางประชากร

ลักษณะทางประชากร	ความสามารถในการออมเพื่อวัยสูงอายุ		รวม
	ออมไม่ได้	ออมได้	
เพศ			
ชาย	44.8	55.2	100.0
หญิง	36.5	63.5	100.0
รวม	42.2	57.8	100.0
สถานภาพสมรส			
สมรสหรืออยู่เป็นคู่	36.0	64.0	100.0
อื่นๆ(โสด/หม้าย/หย่า/แยก)	63.6	36.4	100.0
รวม	41.1	58.9	100.0
กลุ่มอายุ			
วัยทำงานตอนกลาง	42.7	58.3	100.0
วัยทำงานตอนปลาย	41.2	58.8	100.0
รวม	41.4	58.6	100.0
ระดับการศึกษา			
ประถมศึกษาและต่ำกว่าประถมศึกษา	42.9	58.1	100.0
สูงกว่าประถมศึกษา	34.4	65.6	100.0
รวม	45.2	55.8	100.0

1.1.2 ลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจ

จากการวิเคราะห์ความสามารถในการออมเพื่อวัยสูงอายุ โดยจำแนกตามลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจ พบว่า ผู้ที่อยู่ในครัวเรือนที่มีสมาชิก 1-3 คน และผู้ที่อยู่ในครัวเรือนที่มีสมาชิกตั้งแต่ 4 คนขึ้นไป มีระดับความสามารถในการออมเพื่อวัยสูงอายุที่ใกล้เคียงกัน โดยผู้ที่ประกอบอาชีพค้าขายจะมีแนวโน้มในการออมเพื่อวัยสูงอายุมากกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และรับจ้างทั่วไป ตามลำดับ ผู้ที่มีอาชีพเสริมจะมีแนวโน้มในการออมเพื่อวัยสูงอายุมากกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพหลักเพียงอย่างเดียว และผู้ที่มีรายได้สูงกว่าเส้นความยากจนจะมีแนวโน้มในการออมเพื่อวัยสูงอายุมากกว่าผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจน ตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ร้อยละของความสามารถในการออมเพื่อวัยสูงอายุ จำแนกตามลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจ

ลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจ	ความสามารถในการออมเพื่อวัยสูงอายุ		รวม
	ออมไม่ได้	ออมได้	
ขนาดของครัวเรือน			
1-3 คน	41.3	49.7	100.0
4 คนขึ้นไป	43.2	56.8	100.0
รวม	42.2	57.8	100.0
ลักษณะอาชีพ			
เกษตรกรรม/ปศุสัตว์/ประมง	36.9	64.1	100.0
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	32.8	67.2	100.0
รับจ้างทั่วไป	54.0	46.0	100.0
อื่นๆ	37.0	63.0	100.0
รวม	42.2	57.8	100.0

ตารางที่ 2 ร้อยละของความสามารถในการออมเพื่อวัยสูงอายุ จำแนกตามลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจ (ต่อ)

ลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจ	ความสามารถในการออมเพื่อวัยสูงอายุ		รวม
	ออมไม่ได้	ออมได้	
การมีอาชีพเสริม			
มี	26.6	73.4	100.0
ไม่มี	54.0	46.0	100.0
รวม	42.0	58.0	100.0
การมีหนี้สิน			
มีหนี้สิน	41.1	58.9	100.0
ไม่มีหนี้สิน	45.5	54.5	100.0
รวม	42.8	57.2	100.0
ความยากจน			
ต่ำกว่าเส้นความยากจน	66.9	33.1	100.0
สูงกว่าเส้นความยากจน	35.5	64.5	100.0
รวม	42.8	57.2	100.0

1.2 ทศนคติในการออม และพฤติกรรมการใช้เงิน

เมื่อวิเคราะห์ปัจจัยด้านทัศนคติการออมกับความสามารถในการออมเพื่อวัยสูงอายุ โดยแบ่งเป็นกลุ่มที่มีทัศนคติในการออมออกเป็นผู้ที่มีทัศนคติการออมเป็นกลางถึงลบ และกลุ่มที่มีทัศนคติการออมเป็นบวก พบว่า กลุ่มที่มีทัศนคติบวกนั้นจะมีแนวโน้มในการออมเพื่อวัยสูงอายุที่มากกว่าทัศนคติเป็นกลางถึงลบ ปัจจัยด้านพฤติกรรมการใช้เงินกับความสามารถในการออมเพื่อวัยสูงอายุ โดยแบ่งเป็นกลุ่มผู้ที่มีพฤติกรรมการใช้เงินเชิงลบถึงปานกลาง และกลุ่มผู้ที่มีพฤติกรรมการใช้เงินเชิงบวก พบว่าผู้ที่มีพฤติกรรมการใช้เงินเชิงบวกนั้นจะมีแนวโน้มในการออมเงินเพื่อวัยสูงอายุมากกว่าผู้ที่มีพฤติกรรมการใช้เงินเชิงลบถึงปานกลาง ตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ร้อยละของความสามารถในการออมเพื่อวัยสูงอายุ จำแนกตามทัศนคติต่อการออมและพฤติกรรมการใช้เงิน

ทัศนคติต่อการออมและพฤติกรรมการใช้เงิน	ความสามารถในการออมเพื่อวัยสูงอายุ		รวม
	ออมไม่ได้	ออมได้	
ทัศนคติต่อการออม			
ทัศนคติปานกลางถึงลบ	44.5	55.5	100.0
ทัศนคติบวก	41.0	59.0	100.0
รวม	41.6	58.4	100.0
พฤติกรรมการใช้เงิน			
พฤติกรรมปานกลางถึงลบ	46.3	53.7	100.0
พฤติกรรมบวก	33.6	66.4	100.0
รวม	43.0	57.0	100.0

1.3 ความสามารถในการออมเพื่อวัยสูงอายุ

ประชากรวัยทำงานส่วนใหญ่สามารถออมเพื่อวัยสูงอายุได้ คิดเป็นร้อยละ 20.60 โดยสัดส่วนของผู้ที่ออมได้ในวัยทำงานตอนปลายมีมากกว่าวัยทำงานตอนกลาง (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความสามารถในการออมเพื่อวัยสูงอายุ

ความสามารถในการออม เพื่อวัยสูงอายุ	วัยทำงานตอนกลาง (อายุ 30-44 ปี)		วัยทำงานตอนปลาย (อายุ 45-59 ปี)		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ออมไม่ได้	154	80.63	162	78.26	316	79.40
ออมได้	37	19.37	45	21.74	82	20.60
รวม	191	100	207	100	398	100

1.4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกแบบสองกลุ่ม ของลักษณะทางประชากร สังคมและเศรษฐกิจ

ตารางที่ 5 ค่า Odd ratio จากวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกแบบสองกลุ่ม จำแนกตามลักษณะทางประชากร สังคมและเศรษฐกิจ

ลักษณะทางประชากร สังคมและเศรษฐกิจ	กลุ่มที่มีการออมเพื่อวัยสูงอายุเทียบกับ กลุ่มที่ไม่มีการออม
เพศ (กลุ่มอ้างอิง : ชาย) หญิง	1.374
กลุ่มอายุ (กลุ่มอ้างอิง :30-44 ปี) 45-59 ปี (วัยทำงานตอนปลาย)	1.160
สถานภาพสมรส (กลุ่มอ้างอิง : โสด/หม้าย/หย่า/แยก) สมรสหรืออยู่เป็นคู่	3.364*
ระดับการศึกษา(กลุ่มอ้างอิง : ประถมศึกษาและต่ำกว่า) สูงกว่าประถมศึกษา	1.137
ขนาดของครัวเรือน (กลุ่มอ้างอิง : ตั้งแต่ 4 คนขึ้นไป) 1-3 คน	2.807*
ลักษณะอาชีพ (กลุ่มอ้างอิง : เกษตรกรรม) ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	1.726
รับจ้างทั่วไป	0.834
อื่นๆ	0.925
การมีอาชีพเสริม (กลุ่มอ้างอิง : ไม่มีอาชีพเสริม) มีอาชีพเสริม	3.579*
การมีหนี้สิน (กลุ่มอ้างอิง : มีหนี้สิน) ไม่มีหนี้สิน	3.163*
ความยากจน(กลุ่มอ้างอิง : รายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจน) รายได้สูงกว่าเส้นความยากจน	2.191*
ทัศนคติต่อการออม (กลุ่มอ้างอิง : ทัศนคติเป็นกลางถึงลบ) ทัศนคติเป็นบวก	0.852
พฤติกรรมการใช้เงิน (กลุ่มอ้างอิง : พฤติกรรมเป็นกลางถึงลบ) พฤติกรรมการเป็นบวก	1.820

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ในการศึกษาครั้งนี้ตัวแปรตามที่ใช้ในการศึกษา คือ ความสามารถในการออมเพื่อวัยสูงอายุ ซึ่งมีระดับการวัดเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) ออมได้ 2) ออมไม่ได้ ซึ่งสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกแบบสองกลุ่ม (Binary logistic regression) ผลจากการวิเคราะห์มีดังต่อไปนี้

เพศ พบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

กลุ่มอายุ พบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สถานภาพสมรส พบว่า ผู้ที่สมรสหรืออยู่เป็นคู่จะมีโอกาสออมเพื่อวัยสูงอายุมากกว่าผู้อยู่คนเดียว (โสด หม้าย หย่าร้าง แยกกันอยู่) ประมาณ 3.3 เท่า อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ระดับการศึกษา พบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ขนาดของครัวเรือน พบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ลักษณะอาชีพ พบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

การมีอาชีพเสริม พบว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพเสริมจะมีโอกาสออมเพื่อวัยสูงอายุมากกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพหลักเพียงอย่างเดียว ประมาณ 3.5 เท่า อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

การมีหนี้สิน พบว่า ผู้ที่ไม่มีหนี้สินจะมีโอกาสไม่มีนัยสำคัญทางสถิติเพื่อวัยสูงอายุมากกว่าผู้ที่มีหนี้สิน ประมาณ 3.1 เท่า อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ความยากจน พบว่า ผู้ที่มีรายได้สูงกว่าเส้นความยากจนจะมีโอกาสออมเพื่อวัยสูงอายุมากกว่าผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจน ประมาณ 2.1 เท่า อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ทัศนคติต่อการออม พบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

พฤติกรรมการใช้เงิน พบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ความสามารถในการออมเพื่อวัยสูงอายุตามลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจ พบว่า ผู้ที่อยู่ในครัวเรือนที่มีสมาชิก 1-3 คน และครัวเรือนที่มีสมาชิกตั้งแต่ 4 คนขึ้นไป มีความสามารถในการออมเพื่อวัยสูงอายุที่ใกล้เคียงกัน โดยผู้ที่ประกอบอาชีพค้าขายจะมีแนวโน้มในการออมเพื่อวัยสูงอายุมากกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และรับจ้างทั่วไป ตามลำดับ ผู้ที่มีอาชีพเสริมจะมีแนวโน้มในการออมเพื่อวัยสูงอายุมากกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพหลักเพียงอย่างเดียว และผู้ที่มีรายได้สูงกว่าเส้นความยากจนจะมีแนวโน้มในการออมเพื่อวัยสูงอายุมากกว่าผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจน

เมื่อวิเคราะห์ปัจจัยด้านทัศนคติการออมกับความสามารถในการออมเพื่อวัยสูงอายุ พบว่ากลุ่มผู้ที่มีทัศนคติบวกนั้นจะมีแนวโน้มในการออมเพื่อวัยสูงอายุที่มากกว่ากลุ่มผู้ที่มีทัศนคติเป็นกลางถึงลบ และปัจจัยด้านพฤติกรรมการใช้เงินกับความสามารถในการออมเพื่อวัยสูงอายุ พบว่า ผู้ที่มีพฤติกรรมการใช้เงินเชิงบวกนั้นจะมีแนวโน้มในการออมเงินเพื่อวัยสูงอายุมากกว่าผู้ที่มีพฤติกรรมการใช้เงินเชิงลบถึงปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับ อภิขญา จิวพัฒนกุล, วรางคณา อติศรประเสริฐ, ศุภินญา ญาณสมบูรณ์) (2554) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการออมและการใช้จ่ายของผู้สูงอายุ พบว่าพฤติกรรมการออมของผู้สูงอายุในด้านมูลค่าการออมในรูปสินทรัพย์ถาวรมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้จ่ายในด้านค่าใช้จ่ายเพื่อการดำรงชีวิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และพฤติกรรมการออมของผู้สูงอายุในด้านมูลค่าการออมในรูปสินทรัพย์ทางการเงินในระบบและนอกระบบ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้จ่ายทั้งในด้านค่าใช้จ่ายเพื่อการดำรงชีวิตและค่าใช้จ่ายเพื่อความบันเทิง/พักผ่อน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05.

และเมื่อวิเคราะห์วิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกแบบสองกลุ่ม ของลักษณะทางประชากร สังคมและเศรษฐกิจ ในการศึกษาครั้งนี้ตัวแปรตามที่ใช้ในการศึกษา คือ ความสามารถในการออมเพื่อวัยสูงอายุ ซึ่งมีระดับการวัดเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) ออมได้ 2) ออมไม่ได้ จะเห็นได้ว่า

เพศ พบว่า เพศไม่มีผลต่อความสามารถในการออมเพื่อวัยสูงอายุ แต่เพศหญิงมีส่วนในการออมเพื่อวัยสูงอายุมากกว่าเพศชาย ทั้งนี้อาจเนื่องจากบทบาทในสังคมผู้ชายเป็นเสาหลักในการหารายได้เข้าสู่ครอบครัว ส่วนผู้หญิงจะเป็นผู้จัดการดูแลทั้งในเรื่องการดำเนินชีวิตและการบริหารการเงินภายในครอบครัว การศึกษาในครั้งนี้เพศไม่ผลต่อความสามารถในการออมเพื่อวัยสูงอายุอาจเป็นผลมาจากความผันแปรของข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างและพื้นที่ศึกษา ซึ่งสัดส่วนของตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ซึ่งสอดคล้องกับ คณินิจ พลคำมาก (2565) ศึกษาการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการออมเพื่อวางแผน

ก่อนวัยเกษียณอายุของเจ้าหน้าที่สำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) พบว่าลักษณะประชากรศาสตร์พบว่า เพศที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อการออมที่แตกต่างกัน

อายุ พบว่า อายุไม่มีผลต่อความสามารถในการออมเพื่อวัยสูงอายุแต่จากวิเคราะห์ด้วยสัดส่วนพบว่า กลุ่มอายุ 45-49 ปี (วัยทำงานตอนปลาย) มีสัดส่วนในการออมเพื่อวัยสูงอายุมากกว่ากลุ่มอายุ 30-44 ปี (วัยทำงานตอนกลาง) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการออมกับวงจรชีวิตของทฤษฎีการบริโภค (Life Cycle Theory of Consumption) เมื่ออายุเพิ่มขึ้น ก่อนถึงวัยสูงอายุจะมีปริมาณการออมสูงสุด แต่จากการศึกษาในครั้งนี้ตัวแปรอายุไม่มีผลต่อความสามารถในการออม อาจเป็นผลมาจากบริบทของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา ซึ่งเป็นประชาชนที่ไม่มีหลักประกันทางสังคม ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม/ปศุสัตว์/ประมง ค้าขาย และรับจ้างทั่วไปเป็นหลัก ซึ่งอาชีพเหล่านี้เป็นอาชีพที่เริ่มทำตั้งแต่วัยทำงานตอนกลาง จนถึงวัยทำงานตอนปลายในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน ดังนั้นความสามารถในการออมเพื่อวัยสูงอายุจึงไม่ได้ขึ้นอยู่กับอายุ ซึ่งสอดคล้องกับ บุขยวรรณ กุลยวน (2562) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการออมก่อนวัยเกษียณของประชาชนวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยเมื่ออายุเพิ่มขึ้นก่อนถึงวัยสูงอายุจะมีปริมาณการออมสูงสุด แต่เมื่ออายุเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมจะมีการออมน้อยกว่ากลุ่มอาชีพอื่นๆ

สถานภาพสมรส พบว่า ผู้ที่สมรสแล้วหรืออยู่เป็นคู่จะมีโอกาสในการออมเพื่อวัยสูงอายุมากกว่าผู้ที่ยังคนเดียว ประมาณ 3.3 เท่า ซึ่งอาจเป็นเพราะผู้ที่สมรสแล้วหรืออยู่เป็นคู่ เห็นความสำคัญในการวางแผนการเงินเพื่ออนาคตของครอบครัวมากกว่าผู้ที่ยังคนเดียว ซึ่งไม่สอดคล้องกับ สุพัตรา สมวงศ์ (2559) ศึกษาการออมเพื่อวัยเกษียณของลูกจ้างหัตถ์เพีย พบว่า สถานภาพที่ต่างกันทำให้พฤติกรรมการออมวัยเกษียณแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ระดับการศึกษา พบว่า ระดับการศึกษาไม่มีผลต่อความสามารถในการออมเพื่อวัยสูงอายุ เนื่องจากประชากรในพื้นที่ที่ศึกษาส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ทำให้มีความผันแปรของข้อมูลน้อยแต่จากการวิเคราะห์ด้วยสัดส่วนพบว่า ผู้ที่จบการศึกษาสูงกว่าประถมศึกษาจะมีสัดส่วนการออมเพื่อวัยสูงอายุมากกว่าผู้ที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา และต่ำกว่าประถมศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่าผู้ที่มีการศึกษาน้อยจะมีรายได้ต่ำกว่าผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่า ซึ่งส่งผลต่อความสามารถในการออมเพื่อวัยสูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับ เนษพร นาคสีเหลือง (2557) ปัจจัยที่มีผลต่อการออมเพื่อเตรียมความพร้อมการเกษียณอายุของพนักงานพบว่า ระดับการศึกษามีผลต่อรูปแบบการออมเนื่องจากคนที่มีการศึกษาสูงมีรายได้มากทำให้มีโอกาสในการออมเงินได้มากกว่า

ขนาดของครัวเรือน พบว่า ขนาดของครัวเรือนไม่มีผลต่อความสามารถในการออมเพื่อวัยสูงอายุ ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากสมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่อยู่ในวัยทำงาน สามารถสร้างรายได้ให้กับครัวเรือน จึงไม่ต้องพึ่งพิงบุคคลในครัวเรือน ดังนั้นจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมีผลที่ทำให้มีผลการออมที่แตกต่างกันไป ซึ่งสอดคล้องกับ บุขยวรรณ กุลยวน (2562) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการออมก่อนวัยเกษียณของประชาชนวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ประชาชนวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานครที่มีอาชีพต่างกันทำให้พฤติกรรมการออมก่อนวัยเกษียณของประชาชนวัยทำงานประชาชนวัยทำงานในกรุงเทพมหานครไม่ต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ลักษณะอาชีพ พบว่า ลักษณะอาชีพไม่มีผลต่อความสามารถในการออมเพื่อวัยสูงอายุ ทั้งนี้เนื่องจากบริบทของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม/ปศุสัตว์/ประมง ค้าขาย และรับจ้างทั่วไปเป็นหลัก ทำให้ความผันแปรของข้อมูลน้อย แต่จากการวิเคราะห์ด้วยสัดส่วนพบว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัวจะมีสัดส่วนการออมเพื่อวัยสูงอายุมากกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม /ปศุสัตว์/ประมง และรับจ้างทั่วไป ซึ่งสอดคล้องกับ (บุขยวรรณ กุลยวน) (ปี 2562) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการออมก่อนวัยเกษียณของประชาชนวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ประชาชนวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานครที่มีขนาดของครอบครัวต่างกันทำให้พฤติกรรมการออมก่อนวัยเกษียณของประชาชนวัยทำงานประชาชนวัยทำงานในกรุงเทพมหานครไม่ต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

การมีอาชีพเสริม พบว่า ผู้ที่มีอาชีพเสริมจะมีโอกาสออมเพื่อวัยสูงอายุมากกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพหลักเพียงอย่างเดียว ประมาณ 3.5 เท่า อาจกล่าวได้ว่าผู้ที่มีอาชีพเสริมจะมีรายได้เพิ่มจากการประกอบอาชีพนั้นและทำให้สามารถออมเพื่อวัยสูงอายุได้เพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ ชลธิชา อัครนิรันดร์ (2552) ศึกษาการออมเพื่อความมั่นคงยามสูงวัย พบว่า การประกอบอาชีพสามารถทำให้มีรายได้และโอกาสในการออมมากขึ้น

การมีหนี้สิน พบว่า การมีหนี้สินมีผลต่อความสามารถในการออมเพื่อวัยสูงอายุ เนื่องจาก ประชากรส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม/ปศุสัตว์/ประมง จึงมีหนี้สินกับแหล่งกู้ยืมเงินต่างๆ ทำให้ความผันแปรของข้อมูลมีมาก ซึ่งสอดคล้องกับ ศาตธัช เลขะวณิช (2562) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจออมเงินใช้ในยามเกษียณอายุของข้าราชการ สรรพพบ ว่า ระดับของการมีหนี้สินมีผลต่อการตัดสินใจออมเงินในระดับมาก เพราะต้องใช้จ่ายในครอบครัวเพิ่มขึ้น หรือมีการวางแผนนำเงินไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์อื่นๆ

ความยากจน พบว่า ความยากจนมีผลต่อความสามารถในการออมเพื่อวัยสูงอายุ ซึ่งพิจารณาจากรายได้เทียบกับเส้น ความยากจนของจังหวัดพิษณุโลก ผู้ที่มีรายได้สูงกว่าเส้นความยากจนจะมีโอกาสออมเพื่อวัยสูงอายุได้มากกว่าผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจน ประมาณ 2.1 เท่า ดังนั้นรายได้จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลทำให้การออมในแต่ละบุคคลที่แตกต่างกัน ออกไป ซึ่งสอดคล้องกับ อภิขญา จิพัฒน์กุล (2554) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการออมและการใช้จ่ายของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้ที่มีระดับรายได้มากกว่าเส้นความยากจนจะมีความสามารถในการออมเงินได้สูงกว่าคนที่รายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจน

ทัศนคติต่อการออม พบว่า ทัศนคติไม่มีผลต่อความสามารถในการออมเพื่อวัยสูงอายุ จากการวิเคราะห์สัดส่วนจาก กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา พบว่า ผู้ที่มีทัศนคติต่อการออมเป็นบวกจะมีสัดส่วนการออมเพื่อวัยสูงอายุมากกว่าผู้ที่มีทัศนคติต่อการ ออมปานกลางถึงลบ ซึ่งสอดคล้องกับ (สพัตรา สมวงศ์ และยงอร สวัสดิ์สุข (2559) ศึกษาการออมเงินเพื่อวัยเกษียณของ ลูกข้าราชการทหารไทยจำกัด (มหาชน) จังหวัดพระยา พบว่า ปัจจัยทางด้านทัศนคติ มีความสัมพันธ์ทางด้านความรู้ ความ เข้าใจ พฤติกรรมการการเงิน และการออมเงินเพื่อวัยเกษียณ

พฤติกรรมการใช้เงิน พบว่า พฤติกรรมการใช้เงินไม่มีผลต่อความสามารถในการออมเพื่อวัยสูงอายุ จากการวิเคราะห์ สัดส่วน พบว่า ผู้ที่มีพฤติกรรมการใช้เงินเป็นบวกจะมีสัดส่วนการออมเพื่อวัยสูงอายุมากกว่าผู้ที่มีพฤติกรรมการใช้เงินปาน กลางถึงลบ ซึ่งสอดคล้องกับ วิโรจน์ เกษภูลักษ์ (2563) ศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยที่มีผลต่อการออมของผู้สูงอายุใน อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี พบว่า พฤติกรรมการออมของผู้สูงอายุที่มีทรัพย์สินและรายได้จะมีเงินฝากในธนาคาร อีกทั้งยัง มีการออมโดยการซื้อสลากออมสิน การทำประกันชีวิตและการออมผ่านสหกรณ์ออมทรัพย์ เนื่องจากผู้สูงอายุแต่ละรายมี จำนวนรายรับและรายจ่ายไม่เท่ากัน ทำให้มีความสามารถในการออมแตกต่างกันไป

องค์ความรู้ใหม่

สำหรับความสามารถในการออมเพื่อวัยสูงอายุของประชากรวัยทำงานในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ต้องมีการ สร้างระบบการออมระยะยาวตั้งแต่วัยทำงาน การกระจายรูปแบบการออมเงินในหลากหลายรูปแบบ โดยเฉพาะกลุ่มผู้ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม/ปศุสัตว์/ประมง ค่าขาย รับจ้างทั่วไปเพิ่มมากขึ้น เป็นการเพิ่มรายได้ให้กับประชาชน ซึ่งจะส่งผล ต่อความสามารถในการออมเพื่อวัยสูงอายุเพิ่มขึ้น ตั้งเป้าเงินเกษียณที่คิดว่าเพียงพอต่อการดำเนินชีวิตในอนาคตหลังเกษียณ โดยมีการคำนวณเงินที่ต้องเก็บออมในแต่ละปีให้เหมาะสมกับรายได้ เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ ส่งต่อความมั่นคง ทางคุณภาพชีวิตในยามสูงวัยของประชากรวัยแรงงานในอนาคต ไว้ใช้ยามฉุกเฉินหรือเจ็บป่วยเพื่อให้ตนสามารถใช้ชีวิตบั้น ปลายได้อย่างมีความสุข โดยที่ไม่ต้องพึ่งพาลูกหลาน

สรุปผลการวิจัย

ในด้านปัจจัยส่วนบุคคล เพศหญิงมีแนวโน้มที่จะสามารถทำการออมเพื่อวัยสูงอายุมากกว่าเพศชาย และส่วนใหญ่ผู้ ที่สมรสหรืออยู่เป็นคู่กันจะมีแนวโน้มที่จะสามารถทำการออมเพื่อวัยสูงอายุได้มากกว่าสถานภาพอื่นๆ โดยกลุ่มวัยทำงาน ตอนปลาย (อายุ 45- 59ปี) มีการออมเพื่อสูงอายุมากกว่าวัยทำงานตอนกลาง (อายุ 30-44 ปี) และส่วนใหญ่ผู้ที่มีระดับ การศึกษาที่สูงกว่าประถมศึกษาจะมีแนวโน้มที่จะสามารถทำการออมเพื่อสูงอายุมากกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า ประถมศึกษา ด้านปัจจัยครัวเรือนผู้ที่มีรายรับสูงกว่าเส้นความยากจนนั้นจะมีแนวโน้มที่จะมีความสามารถในการออมเพื่อวัย สูงอายุมากกว่าผู้ที่มีรายรับต่ำกว่าเส้นความยากจน และครัวเรือนที่มีสมาชิก 1-3 คน และครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกมากกว่า 4 คนขึ้นไปนั้นมีความสามารถในการออมเพื่อวัยสูงอายุที่ใกล้เคียงกัน ส่วนปัจจัยด้านทัศนคติที่มีต่อการออม ผู้ที่มีทัศนคติเชิง

บวกรมีแนวโน้มการออมเพื่อสูงอายุนานกว่าผู้ที่มีทัศนคติอยู่ในเชิงปานกลางถึงลบ และปัจจัยด้านพฤติกรรมการใช้เงิน กลุ่มผู้ที่มีพฤติกรรมการใช้เงินเป็นบวกนั้นมีแนวโน้มที่จะมีความสามารถในการออมเพื่อสูงอายุนานกว่าผู้ที่มีพฤติกรรมการใช้เงินปานกลางถึงลบ ในส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการออมเพื่อวัยสูงอายุได้แก่ สถานภาพสมรส การประกอบอาชีพเสริม ความยากจน การมีหนี้สิน เป็นปัจจัยที่กำหนดความสามารถในการออมเพื่อวัยสูงอายุของประชากรวัยทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรมีการรณรงค์และส่งเสริมให้มีการประกอบอาชีพเสริมในชุมชนให้กับกลุ่มที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม/ปศุสัตว์/ประมง ค้าขาย รับจ้างทั่วไปเพิ่มมากขึ้น เป็นการเพิ่มรายได้ให้กับประชาชน ซึ่งจะส่งผลต่อความสามารถในการออมเพื่อวัยสูงอายุเพิ่มขึ้น

1.2 ควรมีการส่งเสริมความรู้การออมเงินให้ประชาชนในกลุ่มอาชีพที่ไม่มีหลักประกันทางสังคม ตระหนักถึงความสำคัญในการออมและหันมาวางแผนในการออมเพื่อวัยสูงอายุเพิ่มขึ้น

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับรูปแบบในการออมในชุมชนที่ศึกษา เพื่อให้ทราบรูปแบบในการออมที่แท้จริงของประชาชนในพื้นที่

2.2 ควรมีศึกษาในด้านนโยบายการส่งเสริมการออมที่มีภายในประเทศเพิ่มเติมเพื่อให้เข้าใจถึงระบบการออมและสถานการณ์การออมในระดับชุมชนเพิ่มมากขึ้น

2.3 ควรมีการศึกษาปัจจัยทางด้านความเสี่ยงที่ส่งผลต่อการตัดสินใจออมเงินของบุคคล

เอกสารอ้างอิง

- คณินิจ พลคำมาก. (2565). การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการออมเพื่อวางแผนก่อนวัยเกษียณอายุของเจ้าหน้าที่สำนักงานพิพิธภัณฑสถานพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) (รายงานวิจัย). ปทุมธานี: สำนักงานพิพิธภัณฑสถานพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน).
- ชลธิชา อัครนรินทร์. (2552). การออมเพื่อความมั่นคงยามสูงวัย. (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)
- เนษพร นาคสีเหลือง. (2557). ปัจจัยที่มีผลต่อการออมเพื่อเตรียมความพร้อมการเกษียณอายุของพนักงานธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สำนักงานใหญ่. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี).
- บุษยวรรณ กลยวน. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการออมก่อนวัยเกษียณของประชาชนวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง).
- ปัทมา ว่าพัฒน์วงศ์ และ ปราโมทย์ ประสาทกุล. (2561). ประชากรไทยในอนาคต. สืบค้น 4 มีนาคม 2566. จาก www.ipsr.mahidol.ac.th.
- วิโรจน์ เจริญลักษณ์ และ ธนภรณ์ เนื่องพลี. (2561). พฤติกรรมและปัจจัยที่มีผลต่อการออมของผู้สูงอายุในอำเภอเมืองจังหวัดนนทบุรี. วารสารฉบับภาษาไทยสาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ มหาวิทยาลัยศรีปทุม, 11(1), 3061-3074.
- ศาดิธ เลขะวนิช. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจออมเงินใช้ในยามเกษียณอายุของข้าราชการกรมสรรพากร (สำนักงานใหญ่). (เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย).
- สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง. (2562). หนี้ครัวเรือนของประเทศไทย ณ สิ้นไตรมาสที่ 1 ปี 2562. สืบค้น 4 มีนาคม 2566. จาก <https://gnews.apps.go.th/news?news=46430>.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2561). การออมภาคครัวเรือนของไทยไตรมาสที่ 3 ปี 2561. สืบค้น 4 มีนาคม 2566. จาก <http://www.nso.go.th/sites/2014/Pages>

- สุพัตรา สมวงศ์. (2559). *ศึกษาการออมเพื่อวัยเกษียณของลูกจ้างธนาคารทหารไทยจำกัด (มหาชน) จังหวัดพะเยา*. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยพะเยา).
- อนพัทธ์ หนองคู และ พรพรรณ นันทแพศย์. (2559). การวิเคราะห์รูปแบบการออมสำหรับวัยสูงอายุในประเทศไทยและต่างประเทศ. *วารสารวิชาการบริหารธุรกิจสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี*, 5(1), 145-153.
- อนพัทธ์ หนองคู และพรพรรณ นันทแพศย์. (2559). การวิเคราะห์รูปแบบการออมสำหรับวัยสูงอายุในประเทศไทยและต่างประเทศ. *วารสารวิชาการบริหารธุรกิจ*, 5(1), 145-153.
- อภิษฎา จิวพัฒนกุล, วรางคณา อติศรประเสริฐ และ ศุภินญา ญาณสมบูรณ์. (2554). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการออมและการใช้จ่ายของผู้สูงอายุ. *วารสารศรีนครินทร์วิโรฒวิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 3(6), 178-194.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: an introductory analysis*. New York: Harper & Row.